

Karel Makoň

Otázky a odpovědi

II. díl

1980 - 1981

Autor zakazuje jakékoliv úpravy textu (včetně gramatických)

Je účelná prosebná modlitba?

(Četl jsem několik vašich knih a zjistil jsem, že se v nich vyjadřujete velmi skepticky o prosebné modlitbě. Dáváte najevo, že o ní pochybujete jako o účinném prostředku náboženském. Přesto však se nemohu zbavit dojmu, že v tomto a v mnohých jiných případech jste potíral z vašeho hlediska nižší náboženský prostředek hlavně proto, abyste si usnadnil cestu k prosazení prostředku z vašeho hlediska vyššího - že jste tedy nevolil správnou míru. Prosil bych vás, abyste teď zapomena potřebu, kterou pociťujete, prosazovat vyšší způsoby modlitby, třeba rozjímavou, soustředovací nebo nazíravou modlitbu, zvolil teď správnou míru při hodnocení prosebné modlitby. Ona přece nemůže být chybná a nepotřebná, když Ježíš řekl: "Proste a bude vám dáno". Vy nám přece stále tvrdíte, že nechcete nic opomenout z učení Ježíše Krista, a dokonce říkáte, že ten, kdo vydává část Ježíšova učení za celé, je tím pravým kacířem. Promiňte mi, nerad bych ve vás viděl kacíře, protože si toho právě nejvíce ve vašich výkladech cením, že chcete vysvětlit co možná nejúplněji Ježíšovo učení. Doufám, že jsem vás nevedl do úzkých, a že můj dotaz budete považovat za takový, jaký je. Většina lidí neumí nic jiného než Boha o něco prosit, a tím si vytvářejí svůj poměr k Bohu jako ke svému dobrodinci. Kdybychom jim tuto možnost vzali, odvedli bychom je od Boha, neboť bychom je zbavili možná jediného pouta s Bohem.)

Především bych ti chtěl poděkovat za tvůj dotaz. Kdo se nedokáže takhle bez bázně a bez ohledu na mou osobu ptát, ten ve styku se mnou o mnoho přijde. Ptej se takhle a dozvíš se, co jiným zůstane utajeno. Ale pozor, jako ty svou upřímností a touhou pomoci i jiným zavazuješ i mě k odpovědi, tak má odpověď bude zavazovat tebe, způsobem daleko účinnějším: Budeš se muset trpělivě učit prosit Boha, tedy budeš se muset učit prosebné modlitbě.

Ejhle, ty se divíš! Říkáš přece, že tak zvaní obyčejní věřící neumějí nic jiného než prosit Boha.

Když jsem ve svých sedmnácti letech nastoupil cestu k Bohu, věděl jsem o prosebné modlitbě, ale uvědomil jsem si, že je nepravděpodobné, že se budu při různých prosbách modlit podle

vůle boží, a že se nebudu jeho vůli protivit. Znal jsem jen tradiční způsob křesťanské prosebné modlitby. Taková modlitba sice oplývala slovy, ale také se nesrovnávala ani s lidskými činy, ani s ostatním lidským myšlením, a proto se mi jevila jako falešná. Říkal jsem si např.: "Jak se někdo může modlit - přijď království tvé -, když vůbec netouží, aby přišlo, ba ani si nedovede představit takový příchod". Zkrátka: O co se křesťané modlí např. v Otčenáši, to pronášejí v nejlepším případě z úcty k Ježíši, který tuto modlitbu doporučil, a byla to modlitba eminentně prosebná. Nastavíme-li zrcadlo upřímnosti kterékoliv části Otčenáše, odpoví nám, že se nemodlíme v duchu a v pravdě, neboť pramálo si přejeme, o co se modlíme, a nejen to, nežijeme podle toho, za co se modlíme. Naše modlitba se totálně rozchází se životem, který žijeme. A proti takovému duchu prosebné modlitby jsem, ne proti prosebné modlitbě jako takové. A to je ta pravá míra, na kterou chceš, abych převedl svou kritiku prosebné modlitby. A ještě není má kritika definována úplně. Prosebná modlitba je velmi těžká a zodpovědná činnost. Začátečník s ní mnoho nesvede, leda to, že nabude dojem, že Bůh ho vyslyší jen jak se mu zlíbí, jako by nebyl dobrý, nýbrž náladový. Nejsem tedy přesvědčen, že by si prosebník neuváženou prosbou utvořil správný poměr k Bohu. Možná že se mnou nebudeš souhlasit. Nemám ti to za zlé, protože pokud nebudeš souhlasit, je to tím, že nemáš zkušenost, kterou jsem nabyl v koncentračním táboře. Člověk, který se upřímně modlil o pomoc boží, právě když se modlil, byl mučen gestapákem. Vypadalo to až jako zlomyslná odpověď boží, a přece tomu tak nebylo. Nedodržoval, ba ani nedodržel řád proseb ustanovený v Otčenáši, z toho jednoduchého důvodu, že kromě toho, že se modlil, nenásledoval Krista. Rád bych ti teď vysvětlil, jak bych si představoval, že by se měl člověk modlit Otčenáš jako prosebnou modlitbu. Krátce by se dalo říci: žít Otčenášem celý den, ale připadá mi, že bych tím nic nevysvětlil.

Předně, je-li v Bibli vznesen požadavek "modlete se neustále", není to požadavek přehnaný, jenže mělo by být jasné, že měla-li být tím míněna slovní modlitba, pak je to požadavek nespílitelný a nemoudrý, protože by člověk neměl nic jiného dělat, než se modlit přeříkáváním nějakých formulí, a kdyby se pět minut nemodlil, porušil by normu stanovenou slovem **neustále**. Je tedy, doufám, zřejmé, že Ježíš a jeho žáci neměli na mysli neustálou slovní modlitbu, ať už prosebnou nebo děkovnou.

Znám-li dokonale obsah Otčenáše jako vzoru prosebné modlitby, mohu tímto obsahem prověřovat své myšlení a činy, a to je jeden z příkladů, jak se mohu modlit neustále. Nemusí přitom

ani slovo z Otčenáše projít přes mé rty. Navíc: Počínám-li si takto, dospívám k jednotě modlitby, myšlení a skutků, tedy nesedím na dvou židlích.

Dospěl jsem svým výkladem až k tomu, za jakých okolností, kdy naše prosby budou vždy vyslyšeny.

Sice už mnohokrát při různých příležitostech jsem vysvětlil Otčenáš, ale dosud nikdy jako prosebnou modlitbu nejvyššího typu, nýbrž jako řád hodnot. Nezapomeňme, komu ji Ježíš doporučoval a kdy a za jakých okolností. Doporučoval ji svým učedníkům v době, kdy s nimi chodil, kdy je vedl, kdy jim ukazoval svůj příklad prosebné modlitby skutky a svým vztahem k Otci. Nepřednášel ke svým učedníkům pro ně bezobsažná slova, když jim poprvé řekl Otčenáš. Za každým slovem jeho Otčenáše mohli vidět uskutečnění toho, o co se modlili.

Je příznačné, že začal modlitbu slovy "Otče náš" a ne "Otče můj", a pořád se v ní držel tohoto množného čísla, které vztahoval ke všem, ne k jednomu učedníkovi. Vedl totiž od začátku svého osobního styku učedníky všechny k plnění vůle boží napodobením myšlení a činnosti své, Ježíše Krista, který byl Otci oddán a nic nedělal pro sebe, leč to co chtěl Otec. Vedl proto učedníky k tomu, aby jej následovali nejen v duchu, ale i tělesně. Bez tohoto tělesného následování Krista se neobejdeme ani dnes, chceme-li jej důsledně následovat a chceme-li se modlit v duchu a v pravdě.

Nechť vás ani nenapadne výmluva, že tělesně následovat Krista nemůžete, protože mezi vámi tělesně nežije. Ježíš přece jasně ukázal, co mínil tělesným následováním sebe. Ne vždycky byl s učedníky, když je posílal mezi lidi, ba naopak, přál si, aby jej následovali, aniž on byl tělesně přítomen, a toto následování aby od začátku, kdy přestali být jen rybáři a prostými lidmi, praktikovali skutky obrácenými navenek vůči bližnímu. Když nebyli tělesně s ním, mohli ho tělesně následovat, protože je dostal od Otce a oni tedy byli s Otcem a konali vůli Otcovu. Nebyli spojeni s Otcem jako Ježíš, protože kdyby tomu bylo bývalo jinak, nebyl by Ježíš prohlásil, že je teprve přišel s Otcem spojit tak, jako on s ním byl spojen. Oni jen vědomě brali přes Ježíše od Otce schopnosti, jimiž dělali zázraky a křtili, mohli bychom říci, pomáhali bližnímu všemi prostředky, které měli k dispozici. Totéž můžeme dělat i my, přestože máme těchto prostředků méně. Zde není výmluv. Ke správnému funkčnímu výkladu Otčenáše dosud chybělo sepětí této modlitby se životem Ježíšovým a se životem učedníků, rozumějte, s projevem lidských vlastností, které se daly do služeb božích a jejich síla se odvozovala z vůle boží, jak je tomu u

každého člověka. Nejsme přece lidmi nedopatřením, nýbrž jsme článkem tvůrčí činnosti boží. Všechno, co máme k dispozici, jsme vzali a neustále bereme od Boha a s tím přicházíme od Boha k lidem, a od lidí nazpět k Bohu, je-li kruh řádně uzavřen, jak jednou má vědomě být. Mělo by nám být zřejmé, že tento okruh nemůže být uzavřen, dokud se nestaneme svými schopnostmi učedníky Páně, kteří budou tělesně, tj. skutky, následovat Ježíše. Ježíš si nepřál, aby se mu učedníci věšeli na paty a velebili ho, nýbrž přál si, aby konali, co jim přikázal. Mám za to, že jeden z pádných důvodů toho, aby učedníci hned po vstupu do učednictví konali zázraky, bylo, že si mohli snáze než my uvědomit z čí moci zázraky činí. Přece dobře věděli, že svou mocí a umem by je nikdy nedokázali. Jinak by jako my neměli ani tušení o tom, že všechno konali z moci boží.

A tak můžeme říci, že prosebná modlitba Otčenáš, volající po vyšším zásahu božím již od svých prvních slov, je mistrovskou modlitbou, kterou se nedokáže nikdo modlit v duchu a v pravdě, jak požadoval Ježíš, kdo ji zároveň neuskutečňuje svým životem. A dá se směle říci, že kdo ji uskutečňuje svým životem, ten se modlí vždycky, kdy ji uskutečňuje, a je dokonce nerozhodné, zdali ji přitom přeříkává.

Nyní si promluvíme o tom, jak se modlitba Otčenáš uskutečňuje životem, nebo jak se modlí životem a jak může vést až k ideálnímu požadavku "modlete se neustále."

Nebudeme si vysvětlovat všechny rozdíly mezi námi a Ježíšem, protože pro náš výklad potřebujeme si být vědomi jen jediného rozdílu: On si byl vědom toho, že všechnu moc bere od Otce, kdežto my si myslíme, že všechno čím žijeme, pochází z naší tělesnosti. Rozdíl mezi námi a Ježíšem v tomto ohledu je v tom, že jsme si vědomi jen posledního článku, přes který se transformuje boží síla, kdežto Ježíš, pro své spojení s Otcem, si byl vědom i zdroje, ze kterého je tento článek napájen. To ovšem na stavu věcí nic nemění, jak Ježíš dokázal líčením posledního soudu. Jako nevíme, odkud máme moc k životu, tak ti, kteří **byli** spaseni při posledním soudu, nebyli si vědomi toho, že Bohu nebo Ježíši Kristu všechno **dělali, co dělali bližnímu**. I při této nevědomosti byli spaseni. Jaký důraz se tu klade na způsob jednání!

Nuže, můžeme se obracet k Bohu jako ke svému Otci, i když nepoznáváme, kterak se to děje, že je naším Otcem. Smiřme se s tím, že tato lidská nevědomost, hlubší či méně hluboká, provází člověka až k fázi seslání Ducha sv. tj. dokud se svým nitrem

nedostane do stavu, ve kterém je Otec, do stavu nebe, což se děje zde na zemi. Proto Ježíš navrhol, aby se jeho učedníci modlili "Otče náš, jenž jsi na nebesích."

Ze stavu nebe Otec řídí věci pozemské jinak, než jak je uspořádávají lidé, kteří osobně zasahují. Otcovy zásahy jsou neosobní povahy, přitom však nepřetržité, jak je možné právě jen při neosobním zasahování. Ježíš by se o tom vyjádřil, že všechny hříchy jsou odpustitelné.

Ježíš svým životem ukazoval, za jakých okolností se neosobní působení Otcovo mění na osobní a konkrétní. Bylo k tomu zapotřebí v oblasti lidských vztahů - a o jiných zde nebudeme mluvit - aby se našel lidský prostředník, který by převedl neosobní působení Otce na osobní působení. (O této převodové činnosti se Ježíš vyjádřil, že už není samotným dobrem). Tím lidským prostředníkem mohl být buď vtělený Bůh, jímž byl Ježíš vědomě spojený s Otcem, nebo člověk, pokud není vědomě spojen s Bohem, ale zachovává podmínky přeměny neosobního v osobní. Všechny jsou uvedeny v Otčenáši. Tyto podmínky rozvádí:

1. Jednak svým životem a toto svědectví není ničím zastupitelné, protože ukazuje různou hloubku a rozsah manifestace boží v lidském životě ve shodě se vzestupem člověka ze stavu věčné a zvířecí oddělenosti až po stav dokonalého vědomého spojení s Bohem.

2. Jednak modlitbou Otčenáš, která má rovněž nezastupitelný význam, protože provádí situačně člověka lidským životem tak, aby každým momentem a v každé situaci se mohl modlit skutky i myšlením, což je pravé tělesné následování Krista, zaměřené na postavení, ve kterém si neuvědomujeme tělesnou přítomnost boží. Bůh je pro nás na nebesích, my jsme na zemi, od jeho vůle oddělení. Tento symbol pocitu oddělenosti člověka od Boha zaznívá hned z prvních slov Otčenáše. A dobře tak: Vždyť Otčenáš je předpis ve zkratce, jak z této oddělenosti přejít do vědomého spojení s Bohem. Není náhodné, že poslední slova Otčenáše znějí "...zbav nás od zlého". Jako by Ježíš chtěl sledem prosb dát najevo, kdy může být vyslyšena naše prosba "zbav nás od zlého" (Libera nos a malo), což je velmi výstižný překlad.

Přeběhneme všechny meziprosby, protože na správném pochopení konce této programové modlitby záleží mnoho: Aby totiž člověk se zbytečně nedivil, že v mnohém není vyslyšen po svém, podle svého pochopení pojmu "být vyslyšen".

Člověk musí být vystaven relativnímu dobru i relativnímu zlu, má-li zde na světě žít jako lidská bytost s pocitem oddělenosti od

všeho i od Boha. Jeho vnitřní vývoj až ke stadiu vědomého spojení s Bohem se uskutečňuje neustále za ustavičné konfrontace zmíněného relativního dobra s relativním zlem. Nebýt tohoto výchovného souboje chyběly by **všechny** podněty ke zdárnému vývoji až ke hranici relativna s absolutnem.

Proč se tedy nemáme rovnou modlit o to, abychom se vymanili ze jha relativního zla i dobra, nýbrž jen zla? Nejen proto, že Ježíš radil, abychom zlo potírali dobrem a tím se vymaňovali ze zla, ale i proto, že celý svět je postaven ve zvláštním druhu zla, o kterém si něco musíme říci. Tento zvláštní druh zla spočívá v tom, že svět vnímáme jako jedinou skutečnost, pokud nejsme Bohem osvíceni, že tomu tak není. A tak poslední věta Otčenáše nám dosvědčuje, že Ježíš tuto modlitbu radil učedníkům, kteří ještě nebyli osvíceni Duchem sv. tak, aby poznávali skutečnost za relativním dobrem a zlem a za všemi páry dvojic, a proto jejich posledním a nejvyšším přáním, které má dovršovat a uzavírat všechna předešlá, má být přání po osvobození z onoho zla, které nám sice umožňuje žít na tomto světě a soustředit se svým životem na něj, ale zároveň nám zabraňuje být spojeni vědomě s Bohem. Proto také předposlední prosba Otčenáše zní: "Neuveď nás v pokušení". Dosud je to nejspornější část Otčenáše, pro všechny lidi, kteří nevědí, že Bůh nás musí uvádět v pokušení, že žijeme v jediné hmotné skutečnosti, abychom vyhověli jeho tvůrčímu záměru stvořit člověka ke svému obrazu. Nejsme sice svou vnější podstatou, svou tělesností, svým hmotným životem, Bohem, nýbrž svou vnitřní podstatou, a nevíme o tom. Nemáme dokonce ani tušení o tom, jak se vlastně podobáme Bohu v tom smyslu, že se tu v pomíjivém světě dokud se v něm rozvíjíme bez vážných těžkostí, chováme jako bozi, jako nějaké věčné bytosti, jako bychom ani neměli umřít. Toto sebeklamající chování způsobuje, že se nestaráme o věčné hodnoty, nebo jsou nám vedlejší. Omlouváme se, že na ně nemáme čas. Za tímto chováním je rozumově nepostižitelné, ale správné tušení, že vnitřně jsme nesmrtelní, že jsme nositeli toho, který se v nás zevně jen zračí. Co všechno toto správné tušení způsobuje. Jakými suverény se cítíme, dokud nám nic nechybí. Ani Ježíš nedokázal pohnout Jeruzalémem. Nezbyvalo mu nic jiného než nad ním zaplakat. Na jedné straně je správné, že se cítíme být tak svéprávními, nezávislými bytostmi, protože můžeme vykonat mnohé, co bychom bez tohoto pocitu vůbec nevykonali a tak bychom svůj život nemohli rozvinout; na druhé straně však se může stát, že takhle celý svět dobudeme, ale na své duši utrpíme nesmírnou škodu, která nemůže být nahrazena oněmi výdobytky už proto, že směřuje jinam než my.

Pravil jsem, že Bůh musí něco učinit. Vypadá to jako by byl někým řízen. Zde jako i jinde, kdykoliv by z mé strany byla řeč o tom, co Bůh musí učinit, jde o pouhé lidské symbolické popsání nějakého božího záměru, který si nemůžeme rozumově vysvětlit. Nám se např. jeví, že přeje-li si Bůh tvořit a tvoří-li v průběhu vývoje stvoření člověka, je člověk v jeho plánu pouze jednou etapou celého záměru. Jde-li pak ve stvoření o dovršování etap a o další nadstavbu nad dovršenou etapou, pak je něčeho třeba - a to je ono Bůh "musí" - aby kterákoliv etapa mohla být vůbec dovršena, má-li se stát základem dalšího patra budovy. Dovršování etapy lidství je záležitost vnějšího pohledu člověka dlouhodobá, vyžadující maximálního soustředění na vývojovou situaci, ze strany účastníků nebo komponentů vývoje. Proto nikdo na své vývojové úrovni není rušen vpádem informací z jiné úrovně, a přitom se tak kupodivu necítí být uvězněn díky onomu podvědomému tušení, o němž byla řeč. Musí tedy být pokoušen od Boha, že skutečnost, ve které žijeme, je skutečností jedinou. Jakmile jsem se tohle dověděl, přestal jsem se pozastavovat nad úpadkem víry v Boha a začal jsem reálně dbát na to, aby všichni, na něž mohu mít vliv, se dokázali soustředit na svůj denní život, a tím si umožnili nerušený rozvoj své osobnosti.

A teď jsme zároveň dospěli k momentu, kdy výklad Otčenáše by měl přejít do vysvětlení kvality onoho denního soustředění na život. Můžeme si dovolit postupovat při výkladu, nikoliv při uplatňování Otčenáše v životě, od nejsnáze pochopitelného k nejtíže pochopitelnému.

Na první pohled nejsnáze pochopitelná prosba: "Chléb náš vezdejší dej nám dnes." Bohužel, co se zdá být nejsnáze pochopitelné, bývá úplně jiné, než jsme si představovali. I při pochopení této pravdy, máme-li ji vyslovovat a uskutečňovat v pravém duchu, je třeba přihlídnout k životu Ježíše Krista. Bez přihlížení k tomuto vpravdě osobnímu vedení dlouho nesmíme učinit ani krok, sic se ocitneme bez tohoto vedení dříve než přejdeme na způsob neosobního vedení. I pouhá mezera v této závislosti přináší mezeru ve vedení, nebo jak my se nepřesně vyjadřujeme - nevyslyšenou prosbu.

Vím, že jsme téměř po 2000 let důsledně nespojovali Ježíšova slova s jeho životem, je-li však jeho život programem rozpracovaným do podrobností, pak Otčenáš je tímtež programem aplikovaným na denní lidský život, a není obtížné obojí porovnat tak, abychom z toho mohli mít užitek, který měl Ježíš ve svém spásitelském záměru.

Udělal jsem si však obrázek o tom, s jakou malou dávkou zvědavosti a zaujatosti přijímáme Ježíšova slova. Nikdo z mých přátel netuší, že proto znovu a znovu opakuji a prohlubuji výklad jen malé části Ježíšova podobenství, protože musím překonávat u svých posluchačů takovou dávkou netýkavosti, že nepřestávám žasnout. Vloží-li totiž člověk sebe do slov Ježíšových, dostane se mu hlubšího pochopení těchže slov, než jaké kdokoliv přednesl, ať byl jakkoliv osvícen. Slova totiž vždycky vystihnou jen malou část obsahu osvětlení.

Snad nejčastěji jsem vykládal zkušebně podobenství o marnotratném synu, ale nikdo se mě nezeptal na nic z toho, co jsem nevysvětlil. Věděl jsem však, že tomu, co jsem nevysvětlil, nerozumějí. To se dá zjistit jednoduchým testem, který jsem vždy provedl. Nikdo se mě na **příklad** nezeptal: Kdo si vzpomněl na otcovský dům?" "Kde se děl návrat do Otcova domu?" atd.

Na Otcův dům si nemohl vzpomenout nikdo jiný než kdo v něm už byl, a tím nebylo smrtelné tělo, které je nově přidáno člověku v okamžiku narození na tento svět, nýbrž nesmrtelná část lidské individuality. Naopak zase návrat do Otcova domu se udál zde v živém těle. Kdyby byla z podobenství tohle tradice pochopila - a dá se to pochopit snadno, neboť v textu podobenství je odpověď obsažena - nebyla by nikdy člověka odkazovala na posmrtnou spásu, nýbrž na spásu zde na zemi. Tím by se mnoho změnilo v celém křesťanství. Tělesný marnotratný syn si přece za určitých okolností přesně vyjádřených podobenstvím vzpomíná na Otcův dům. Pohne jím jeho nesmrtelná představa, která přece zná Otcův dům. Takto do pohybu se davší lidské tělo - rozuměj lidský život na této planetě - dochází bez ztráty pozemského života do Otcova domu. Ovšem jeho nesmrtelná podstata už živě vstupuje do lidského vědomí a umožňuje mu vnímat Otcův dům a lásku Otcovu, atd. A tady vše zase opouštím a nechávám vás na půli cesty. Sami si prověřte, zda zůstanete stát, nebo zda se objeví něco dalšího, co tu nebylo řečeno a co je velmi podstatné, stane-li se to, byli jste správně zaujati a vaše zaujetí vás neslo dál, a to je správné. Jinak šel Ježíš kolem vás a vy, přestože jste malé postavy, nevylezli jste na strom, jako Zacheus, abyste ho vůbec viděli. Pak ovšem Ježíš k vám nevstoupil a nepovečeřel s vámi (Symbol osvětlení v živém lidském těle.) Podobně jsem si počínal už dříve v tomto výkladu. Zdánlivě jsem zapomněl na výklad slov "chléb náš vezdejší, dej nám dnes." Ujišťuji vás, že nikoliv. Právě jsem ho provedl. Rád bych napověděl: Dokud marnotratný syn krmil se s vepří, považoval za zdroj svého vezdejšího chleba to koryto, připravené **pro vepře**. Jakmile však od něj odešel, dál-li se

tento jeho odchod tímto světem, musel svůj vezdejší chléb nacházet někde jinde, ne? Proč se najednou máme modlit o to, aby nám Bůh dal dnes vezdejší chléb, když jsme před tím bez něho nebyli ani když jsme jedli s vepří - bez modlitby? Co se nám zdá být lehké k pochopení, nakonec se ukáže, že takovým není. Jen ještě řeknu, že by bylo neodpustitelnou chybou, kdybychom i po vzpomínce na Otcův dům nepřestali jíst z koryta s vepří. Vždyť bychom se už jen proto nemohli hnout z místa a nemohli jít do Otcova domu. Je třeba opravdu odejít od koryta. Doufám, že nedojdete k chybnému názoru, k jakému jsem došel v 17 letech, že jsem mínil přestat jíst, zvláště když mne přestalo chutnat jíst! Jak si teď počínám, není tajnůstkářstvím, nýbrž přesvědčením, že hloubka těchto vykládaných slov je tak velká a revolučnost jejich tak závratná, že do naší velmi konzervativní doby nepatří. Nejsem přesvědčen, že pochopení by vedlo k následování pochopeného. Víím však, že neznalost významu těchto slov způsobuje chyby při pochodu do Otcova domu, které přinášejí už krutě pociťovaný stav oddělenosti od Otce a ten se stává náhradním hnacím prostředkem pokroku.

Dále je pro nás důležité, abychom při výkladu Otčenáše měli na mysli aspoň jednu důležitou okolnost, kterou ukazuje Ježíš svým pozemským životem: Lidské tělo se má **postupně** stát povolným nástrojem v rukou božích, do té míry jak a jakým způsobem je člověk schopen od Boha přijímat informace o tom, co s tímto nástrojem má podle vůle boží dělat. Prostředí, ve kterém člověk žije, se má podobně stát polem, na které byl člověk poslán, aby na něm pracoval pro boží úmysl, aby hospodařil pro Hospodáře, ne pro sebe. Nástroj, sám by se dal určit při nejmenším dvojím způsobem: jako živý člověk jako takový a jako jeho schopnosti a jejich prodloužení i zevními prostředky.

Vysvětleme si krátce, co mínil Ježíš živým člověkem: Když se kdosi chtěl připojit k učedníkům Páně, ale až by pochoval svého mrtvého otce, řekl mu Ježíš: "Pojď za mnou, nech ať mrtví pochovávají mrtvé." Z toho vyplývá, že člověk podle vědění Ježíše je živ nebo mrtev tím, co dělá a za kým jde, čili podle toho, jaký smysl má jeho soustavné myšlení a konání. Z citovaného výroku je patrné, že Ježíš měl za živého každého, kdo ho následoval a to od chvíle, kdy vnitřně kvůli němu všechno opustil a přijal Ježíšovu vůli. Jen tak mohl Ježíš skrze něho působit svou mocí, a to činilo člověka živým, okamžitě živým.

Řekli jsme už jinde, jakým způsobem dokázal Ježíš odejít s nemocným k Otci, dříve než ho uzdravil. Podařilo-li se mu s nemocným odejít k Otci, měl jistotu, že nemocného uzdraví. Něco

podobného platí o Ježíšových podobenstvích. Jsou v nich líčeny obrazy z lidského denního života, se kterými Ježíš dokázal vstoupit k Otci a odtamtud se vrátil s obrazy obohacenými moudrostí Otcovou. Proto vím, že pomocí kteréhokoliv podobenství se dá toutéž branou, kterou sám Ježíš přišel od Otce k nám zase vejít k Otci, rozuměj spojit se s jeho moudrostí přibarvenou příslušným podobenstvím. Totéž platí o Otčenáši. Proto se stávalo, že někteří světcí řekli jen jednu větu z Otčenáše a ocitli se vědomě v náruči boží. Jak Ježíš prošel se svými učedníky bránu k Otci, je podrobně popsáno v evangeliích. Celý proces začínal tím, že si je od Boha vzal a že je odevzdal Otci před svou smrtí na kříži a přijal zpět při seslání Ducha sv., už vybavené vším potřebným od Otce. Dívejme se na Otčenáš jako na součást tohoto procesu. Slova Otčenáše pocházejí z moudrosti Otcovy a jejich uskutečnění může tedy vést nazpět k Otci.

Jako si Ježíš učedníky od Otce vzal, tak i my si své lidství se všemi jeho schopnostmi bereme od Boha. Je velmi poučné, kdy si Ježíš vzal učedníky od Otce: Až po křtu v Jordánu a po přemožení Satana na poušti. Znamená to, že si je už nepřivlastnil, že s nimi jednal jako se svěřenými od Otce. O tom konečně svědčí jeho výroky. Všimněme si, že jeho přijetí učedníků souvisí s jeho opuštěním rodiny (Výrok Ježíšův: "Kdo je má matka, kdo jsou moji bratři?")

Z toho všeho se dá snadno pochopit, že ona část jeho působení od Jordánu až po kříž byla prosebnou modlitbou jaká má být. Vynechám některé spojovací články, protože doufám, že si je sami snadno doplníte, a řeknu rovnou, co si myslím o účinnosti prosebné modlitby.

Od Boha získáme jen to, co jsme mu v míře lidských možností odevzdali. (Viz mše sv.: obětování, **proměňování**, přijímání). Kdyby byl Ježíš neodevzdal svou rodinu, nebyl by mohl přijmout od Boha své učedníky. Dovedeme si tedy představit, co učinil před Jordánem, a také víme, že jeho učedníci byli jeho novou rodinou, kterou ovšem před křížem znovu odevzdal. Takhle stupňovitě to má vypadat i v našem životě. Jen ten se v duchu a v pravdě modlí slova "Otče náš", kdo se v té chvíli vzdává pozemského otce, obecně všech lidských vztahů a nahraňuje je vztahem k Otci, jenž dlí na nebesích. Jak by také mohl pomýšlet na setkání s Otcem na nebesích, kdyby tu na zemi měl jiný domov, v němž by prodlávalo jeho srdce. (Vzdání se všech lidských vztahů je jejich podřízením vztahům k Otci. Více pojednává závěr. Je to vzdání se nižší kvality těchto vztahů).

Jakmile jsem poznal tuto mistrovskou povahu Otčenáše, pochopil jsem, že ten, kdo nic Bohu neodevzdal, má pramalou naději, že bude Bohem vyslyšen. Co je to totiž být Bohem vyslyšen? Najít u něho odezvu a jeho záměr a být tohoto záměru práv.

Záměry boží se uskutečňují tvůrčím nebo spasitelským způsobem. My obvykle umíme prosit za tvůrčí záměr boží, a ten se uskutečňuje velmi pomalu, kdežto spasitelský záměr se uskutečňuje velmi rychle v podobě momentu spásy, který však projde buď bez povšimnutí nebo na něj nedokážeme navázat příhodným způsobem tak, abychom jej proměnili v trvalý stav spásy. (Tyto pojmy jsou vysvětleny v Sladkém jhu.)

Kdyby člověk pronesl slova "Otče náš" v pravdě a zapomněl přitom na sebe, musel by vyjít dokonale z polopravdy, že má zde na světě otce a matku. To se také stávalo některým výjimečným duším. Ty se však už nedokázali pomodlit celý Otčenáš. Pro ty tedy tato modlitba určena není. Je určena pro ty, kteří ještě nedokáží opustit sebe. V takovém stavu byli učedníci Páně, když opustili své rodiny, ale měli sebe stále rádi, jak se o tom přesvědčili ještě bezprostředně před ukřižováním Ježíše (Viz Petrovo zapření, Jidášovu zradu, fakt, že se všichni rozutekli, aby nebyli ukřižováni s Ježíšem). Není ani třeba nějak zevrubně zkoumat obsah Otčenáše, abychom pochopili, že Otče náš byl poprvé přednesen učedníkům jako program cesty k Bohu, nikoliv k hotovým lidem, kteří takový program nepotřebovali. Můžeme se tedy na počátku této modlitby smířit s tím, že tělesné otcovství na této zemi je odvozeno od tvůrčího otcovství netělesného a že obdobně je tomu s prostředím, ve kterém žijeme. Dalo by se jednoduše říci, co jsem nejednou vyslovil: Já jsem na poli Hospodářově. Já jsem nástrojem pocházejícím od Boha a jím mám pracovat, ne zahálet na božím poli, jímž je celý tento svět. Takhle je možno přistupovat k dalším částem prosebné modlitby Otčenáš. Bylo by však přece jen pochybené, kdybychom si neuvědomili hned na počátku této modlitby, že náš Otec zůstává ve svém domě v nebi a že je jediným neodvozeným a stále původním naším Otcem, a my jsme zatím jeho marnotratnými syny, kteří spějí k Otci za podmínek rozepsaných v této modlitbě, a že není možno tam dospět za jiných podmínek. Celá prosba přece končí slovy: "osvobod' nás od zlého", tj. přiveď nás k sobě, kde relativní zlo a dobro nemá platnost.

Připomeňme si ještě slova Ježíšova z doby, kdy mu bylo 12 let a kdy byl poddán svým pozemským rodičům a prostředím, ve kterém se narodil: "Nevíte, že musím být v tom, co je mého

Otce?". Už tehdy si uvědomoval, kdo je jeho Otcem, ale tento fakt nikterak nerušil jeho poměr k pozemskému prostředí, naopak tohoto prostředí potřeboval. Kdyby se ho byl předčasně zřekl, nebyl by pomocí jeho ochrany dospěl do Jordánu, kdy se teprve měl právo zřící, a v závěru si řekneme, že to nebylo zřeknutí v běžném slova smyslu. Tam se uskutečnilo vysvléknutí z kukly a volně vyletěl motýl k nebesům. Potom bylo ještě třeba, aby se spálil v paprscích božího slunce jako bájný Fénix a znovu povstal z popele (smrt na kříži a vzkříšení z mrtvých). Nezapomínejme, že Ježíš Kristus nás stále ve všem správném předchází nejen nějak historicky tím, co se stalo na začátku našeho letopočtu, ale ustavičně, takže nejdeme sami, nýbrž on jde před námi, a tím těsněji a znatelněji s námi, čím ochotněji ho následujeme.

Vyslovujeme-li prosbu "posvěť se jméno tvé" máme právě při této prosbě nejlepší příležitost sami jméno boží posvěcovat a tím zahájit v pravém duchu a v pravdě celou další prosebnou modlitbu. Křesťané dosud velmi povrchně chápali tuto prosbu. Domnívali se, že mají hlásat úctu k Bohu a dbát na to, aby sami Boha uctívali, veřejně se k němu hlásili v chrámech a pokřizováním před kříži vystavenými na různých místech. Zatím však Ježíšova vůle byla trochu jiná. Nelze ji pochopit správně, než když si uvědomíme, komu doporučoval tuto prosbu jako první, přede všemi ostatními prosbami, a jak se učedníci zhostili této první prosebné povinnosti. Nezapomeňme, že jinde vždy jako nejdůležitější hlásal "hledejte především království boží". Zřejmě tato první prosba nemůže být v nějakém rozporu s tímto prvním doporučením Ježíšovým, nýbrž, je-li správně pochopena, musí být nejlepší pomůckou k tomu, abychom vůbec dokázali hledat království boží.

Ježíš přece řekl: "Řekneme-li vám kdo, že království boží je zde nebo tam, nevěřte mu. Hledání království božího není ohlížením se kolem sebe, kde jen by se dalo najít. Takhle by se nenašlo. Jediným návodem, jak je najít, jsou další doporučení Ježíšova: "Chceš-li kdo za mnou přijít, zapři sama sebe, vezmi svůj kříž a následuj mě". Opět mnoho chybí křesťanu do sebezáporu a do braní kříže, i když má tu nejlepší vůli se zapírat a trpět. Pozastavme se nad učedníky Páně. Měl je snad Ježíš k tomu, aby někde ve skrytu rozjímali a trpěli různými duševními stavy? Nevychovával z nich ani na chvíli bolestiny, nýbrž radil jim aby se radovali s radujícími a plakali s plačícími. Sebezápor je třeba provádět posvěcováním jména božího, dejme tomu takto:

Považovat své tělo za živý nástroj propůjčený od Otce a za prostředek, ve kterém žijeme na poli Otcově. Jestliže tento nástroj

pochází od Otce, pak je třeba jen zapomenout, kdy se dostal z Otcova domu. Před tím než vyšel z Otcova domu, **jest** v něm. Tělo naše, právě jako všechno stvořené, **vychází** z Otcova domu a liší se jedno vyšlé od druhého vyslaného jen svou mentální funkcí. My bychom měli znát svou funkci, tj. pravou a nejvyšší funkci našeho pozemského života v těle: Posvěcovat jméno Otcovo tím, že se budeme cítit povinni pracovat na jeho poli jako nástroj, dokonce bez přání, aby nám On dělal svačináře a chodil za námi se svačinou (rozuměj s útěchou) na pole. S jeho pravou útěchou denně vstupujeme na pole svého působí tím, že jsme z jeho moci živí a že máme možnost svůj život udržovat lidskými prostředky. A to musíme činit. Být nedbalý vůči svému životu, trýznit se posty a odbýváním by přineslo jedině, že bychom nebyli schopni řádně na poli pracovat. Jak nesmyslné by bylo kdyby ten, kdo pracuje na poli, ještě k tomu se občas šlehl nebo potýral hladem a žízní. Nezapomeňte, že Ježíš učinil první zázrak v Káni Galilejské, aby lidé neměli žízeň a radovali se. Jiná práce na poli Otcově než práce radostná, je práce chybně pochopená. Ježíš první prosbou "posvěť se jméno tvé" radí, aby se člověk řádně vložil do díla, o jehož zdar prosí dalšími částmi prosebné modlitby Otčenáš. Tímto pořadím proseb se vlastně připomíná, že kdyby člověk nedbal na obsah proseb předních, neměl by naději, že bude vyslyšen v prosbách následujících, porušil by řád, který začíná správně pochopeným a uskutečňovaným sebezáporem. Jde o sebezápor radostný i v největších bolestech, neboť sebezápor je přece tou nejradostnější příležitostí následovat Krista. Z posvěcování jména božího, jak jsme si vysvětlili, organicky vyplývá další prosba "přijď království tvé".

Snad bylo zapotřebí připomenout, že ono nepříjde, nepředchází-li mu sebezápor pojatý jako "posvěť se jméno tvé." Příchod království božího není ničím jiným než příchodem vědomě zažívané moci boží nad člověkem, nastolením jeho vlády nad námi.

My také často nepoznáváme, že je a jak je naše prosba Bohem vyslyšena, neboť máme pouhou lidskou představu o tom, jak má být vyslyšena. Např. jak jsem už jinde napsal, devět let jsem prosil jedině o lásku k Bohu tak velkou, aby převýšila lásku k sobě samému a k čemukoliv a ke komukoliv jinému. Nepoznal jsem, že má prosba začíná být vyslyšena, když jsem se dostal do koncentračního tábora a tam jsem byl bez nejmenší útěchy se strany boží mučen, hlavně nejistotou. Bůh, který si přál mně projevit svou lásku, zbavoval mě napřed iluzí o mé duchovní pokročilosti, a když jsem se konečně cítil být ničím, ukázal mi, jak

on miluje a že naše láska může být jen odezvou, slabou ozvěnou jeho lásky.

Prosba "přijď království tvé" je úměrně vyslyšena podle toho, jak její vyslyšení uneseme a jak je potřebujeme. Žádné vyslyšení nás nemá skosit nebo vykolejit. Je-li vyslyšena prosba o příchodu království, je vždycky vyslyšena v rámci první prosby "posvět se jméno tvé" a v míře vyslyšení té první. A ta první je vyslyšena například tak, že nacházíme v sobě schopnost pracovat čím dále uvědoměleji na Otcově poli svým tělesným nástrojem. To sestoupilo Království boží svou vládou nad námi k nám. Tady někde nejpřirozeněji začíná vědomá spolupráce člověka s Bohem. To je to místo, po něm se nelze otáčet, zda tam je království boží, neboť ono je s námi.

Všechna tato poučení platí i pro výjimečné okolnosti. Jsme-li např. nemocní znamená to, dáváme-li se léčit, že náš nástroj je v opravě, my pak uctíváme Otce tím, že nástroj pokorně a poslušně dáváme opravit. Jsme-li lékaři, je naším údělem na poli, abychom opravovali tam pokažené boží nástroje atd.

Ježíš poučoval své učedníky velmi podrobně o tom, co činit, aby přišlo království boží. O tom jsem psal jinde na mnoha stránkách a nemohu to zde opakovat. Jedno však je nutno říci i zde. Prohlásil: "Příklad svůj dal jsem vám". I my bychom se měli co chvíli pozastavovat nad jeho příkladem a ptát se, jak by na našem místě jednal Ježíš, jak by jednal člověk vědomě spojený s Bohem, a do jaké míry je možné ho v tom následovat. Učiníme-li v tom směru všechno, co je v našich lidských silách, můžeme být jisti tím, že odezva ze strany boží bude patřičná, i když vždycky nepředvídaná a jiná, šlechetnější a vznešenější než jak nás vůbec mohlo napadnout. Bude mít vždycky za následek další ztrátu sama sebe a s tím spojené další usnadnění cesty.

Modlíme-li se o to, aby nám Bůh **dnes** dal vezdejší chléb, shledáváme, že jdeme-li za chlebem, jsou nám zvláštním způsobem odstraňovány překážky při jeho dobývání. Abychom totiž neupadli do pouhého chlebičkářství, potřebujeme mnohá poučení pracovními událostmi, a těchto poučení se nám začne dostávat do té míry, do jaké jsme správně pochopili a praktikovali předešlé prosby.

Stane-li se člověk učedníkem Páně tím, že ho bude ve všem poslušen, tj. bude-li hledat především království boží, bude mu všechno ostatní přidáno, bude zakoušet až do určité doby komplexní vedení, to znamená nejen vnitřní, ale přicházející také z vnějšku, vedení událostmi, pokud neporušil toto vedení tím, že

nebude odpouštět viny viníkům. Nečinil-li by to, začly by se hromadit jeho viny a čas od času by padly na jeho hlavu jako balvan. Čili neměl by právo na to, aby mu bylo odpuštěno. Odpuštění viníkům je tedy také nedílnou součástí prosebné modlitby a jednou ze snadno pochopitelných praktik, jedním ze snadno pochopitelných způsobů modlitby životem. Ježíš o tom podal jedinečné důkazy svým životem. Máme tedy nechat lidi, kteří se na nás proviňují něčím, bez trestu a máme trpně se nechat týrat a pronásledovat? Ježíš poskytl svým učedníkům dvojí odpověď, když mluvil o tom, že si nemají brát ani měšec, ani meč, a podruhé, že si mají vzít obojí. Nebudu dále citovat jeho poučení, nýbrž rovnou naznačím, co se tedy dělo. Dokud byl s nimi, nic učedníkům nechybělo, ani chléb ani jeho ochrana nad nimi lepší než mečem. V našich poměrech to znamená: Pokud jednáme do té míry z moci boží, ne ze své, pokud do té míry si nepřivlastňujeme své schopnosti jako v kladném případě činili učedníci Páně, jsme chráněni tak, že nepotřebujeme osobní ochrany. Pokud však nejsme vědomými svědky této ochrany, musíme se bránit proti všemu špatnému všemi prostředky. Vzpomínám, kolikrát jsem se zachránil, že jsem zbaběle utekl před příležitostí ke hříchu. I toho je někdy třeba. Světci byli ze stejného těsta jako my, jejich hrdinnost je dlužno přičítat božímu životu v nich. Ti praví dokonce se necítili být ničím před tváří boží. Jen tak se před ní ocitli. A kdykoliv začli být něčím, ať už toto něco cítili jako vlastní hříšnost, vždycky se od nich vzdalovala pravá přirozenost boží. V tomto duchu má být pronášena a žita kterákoliv prosba. Má být prostředkem, jímž se odstraňují přehrady mezi člověkem a Bohem. Nejde-li člověku při prosbě o odstranění těchto překážek, domnívá-li se přesto, že byl vyslyšen, pak se naučil magicky působit svou vůlí bez ohledu na vůli Boží. Zůstal duchovně nevědomý, neosvícený, a nepřestal bloudit v temnotách. Nic nám není platné, že jsme vyzbrojeni a opatřeni tím nebo oním, když s veškerou svou zbrojí bezmocně prodáváme za mřížemi klece, v níž jsme uvězněni. Prosebná modlitba Otčenáš ukazuje cestu z klece, z vězení osobnosti ke svobodě, prožije-li se nejen slovy, ale i životem tak, jak si přál Ježíš. Pořádím proseb pak Ježíš ukazuje, že ten je schopen úspěšně hledat království Boží, kdo plní svým životem prosby v Otčenáši předcházející přání "přijď království tvé."

Chce-li však, aby království boží v jeho životě zakotvilo natrvalo, nejen nějakou chvilkovou extází, musí plnit prosby, které následují za přáním "přijď království tvé."

Ježíš pravil, že kdo hledá království boží především, tomu je všechno ostatní přidáno. Pak by se zdálo být zbytečné dodávat

další prosby. Osvícení však pokračuje pomalu, a proto ostatní prosby po onom přání po vládě boží mají pomoci k tomu, aby člověk nevybočil z řádu, který byl by samozřejmý jedině pro dokonale osvíceného člověka.

Vždyť Ježíš Kristus nemínil člověka zbavit v tomto životě žádných vztahů k pozemskému životu, nýbrž přál si je postavit na novou úroveň, aby je člověk nesl jako sladké jho Ježíšovo, ne už jako své.

Jak Ježíš respektoval lidské vztahy je patrné z toho, že zarmouceným rodičům vrátil dceru, která umřela, setníkovi uzdravil na smrt nemocného služebníka, matce vzkřísil jediného syna, nad nímž plakala, vyslyšel o pomoc křikem prosícího slepce, kterého se nikdo z jeho učedníků nechtěl ujmout pro jeho hřmotné doprošování, sklonil se k ochrnutému u rybníka Bethesdy, který už ani neprosil jen čekal na příležitost atd. Není správné, všimneme-li si jen toho, že opustil rodinu. Učinil to ne z nenávisti, nebo že by byl opomíjel její vztahy k sobě, ale proto, aby ukázal, že neměl na zemi domova a že si byl vědom svého jediného domova a svého jediného Otce na nebi. Berme Ježíše vždy komplexně, abychom se nestali kacíři.

Závěrem se zase obrátím k tobě, tazateli. Promiň mi, že jsem tě tak záhy v tomto výkladu opustil a přešel jsem od oslovování tebe k oslovování celku. Chtěl jsem tím naznačit, že vysvětluji obecné pojmy obecně platné, tj. vzorce, dle nichž je třeba vypočítat svůj vlastní příklad života.

Měj pořád při četbě obecných pravidel na mysli život Ježíše Krista, tak jak ses o něm dočetl v Sladkém jhu počínaje starověkem dobou před tělesným narozením Ježíšovým až po jeho zmrtvýchvstání a nanebevstoupení a máš rodinu, ať tě ani nenapadne od ní utíkat. Stav, ve kterém ses nacházel na prahu přímé cesty, musíš považovat za daný od Boha a jako s takovým musíš hospodařit. I kdyby se už ve tvém Betlému narodil Ježíš, opět, za podmínek značně změněných musel bys být svému prostředí oddán. Kdyby tomu tak nebylo, připravoval by ses o vedení, ve kterém žiješ, prostředníkem, aniž o ono o tom ví. Vůbec nezáleží na tom, že lidé nevědí, co činí. Nenuť je to svého způsobu myšlení, mají-li opačné názory než ty, mohou daleko snáze samovolně provést to, k čemu by jinak přistupovali vyumělkovaně s donucením nebo s tzv. dobrou vůlí, ale vždy více sami se sebou než s Bohem. Čím méně jim budeš vnucovat svou dobrou vůli, tím více jejich skutky vůči tobě bude prolínat vůle boží. Přesvědčíš se o tom. Pořád mluvím maje na mysli Ježíšův

život: Teprve až se naučíš s celým svým prostředím a se všemi vztahy k němu hospodařit samovolně, bez těžkostí, že ani nebudeš vědět, že hospodaříš, dostal ses do situace zralé pro vstup do Jordánu. I zde však bude třeba ze vzorce daného Ježíšem odvodit svůj případ. Ale o to se nestarej. Bude-li ovoce na stromě tvého počínání a myšlení zralé, spadne samo, nestřásej je, ani po něm nevztahuj ruce. Cesta jedince není obecným vzorcem a je nenapodobitelná. Nikdo jiný po ní nepřejde než ty. Přesto nevede nikdy k trvalému osamocení, než k přechodnému, aby se na poušti zlačnělo nebo vychladlo v hrobě (symboly). Když se Ježíš vrátil z Jordánu, neměl už svou matku a své bratry, tj. už si je nepřivlastňoval a nebyl jimi veden (vzpomeň jen, jak se vzepřel vůli své matky, která si přála, by učinil v Káni galilejské zázraky...a přece ji poslechl!). To je celý ten pokrok, znázorněný v té fázi Ježíšova života. Neodháněl rodinu od sebe! Vidíme matku Ježíšovu nejen při prvním zázraku, ale dokonce až pod křížem. Takhle moudře a láskyplně bys měl jednat se svým **prostředím**.

7. 12. 1980

Jaký smysl pak mají tzv. vyšší způsoby modlitby (rozjímavá, modlitba vzrůstajících citů, nazíravá)?

(Dotaz: Prostudoval jsem vaše pojednání o prosebné modlitbě. Porozuměl jsem tomu tak, že Otčenáš jako vzor prosebné modlitby, je-li prováděn ze slov do skutků jak mentálních tak hmotných. tj. jak do myšlení tak do konání, stává se mistrovskou modlitbou a umožňuje člověku, aby se modlil neustále, byť zprvu nedokonale, později dokonaleji. Co více mohou poskytnout modlitby typu nazíravého, vzrůstajících citů - afektivní a rozjímavé? Jsou pak vůbec na místě? Nebo se o ně nemám dále zajímat? Nedopustila se tradice další chyby mylně postavenou hierarchií modliteb: kladouc na začátek této hierarchie modlitbu prosebnou nebo děkovnou čili ústní a rozmlouvavou, pak rozjímavou s postupným vyřazením povídavosti a nakonec nazíravou bez pomoci slov?)

K odpovědi bych se měl přiblížit aspoň ze tří směrů:

1. Rozborem tradičního způsobu myšlení,
2. vlastní zkušenosti a
3. zkušeností jiných lidí a z nich odvozených jiných systémů myšlení.

Třetí přístup vynechám, protože mně chybí podrobné vyznání dotyčných lidí.

Ad 1. Hierarchie modlitebních prvků, jak je stanovila tradice, je správná, ale s určitými výhradami. Nasadí-li se hodnocení prvního stupně chybně, měla by se hledat chyba jen v tomto chybném východisku, nikoliv v dalších prvcích. Symbolicky by se dalo říci: Stavba stojí jinde než kde měla stát. Stojí mimo člověku vlastní život a mimo stavu jiné vrcholné paralelní hierarchie životních hodnot. Stavba modlitby by měla stát přesně tam, kde stojí stavba ostatního života, a mělo by platit, že právě tak by měla modlitba vyplývat ze života jako život z modlitby.

Jestliže Tradice radila, aby se člověk s vyššími typy modlitby uchyloval do ústraní, dopouštěla se chyby už dříve, když zasadila modlitbu do chrámu, do zvláštního typu ústraní a jí dávala přednost před ostatní modlitbou. Nejsm proti pobožnostem ve chrámu, kde prostředí má pomáhat modlícímu, ale modlitba ve chrámu, pokud nemá spojovací charakter jako mše svatá (viz spis Oběť mše svaté), by měl být jen soustavnou prověrkou modlitby v životě a zároveň její přípravkou, nikoliv středem. Totéž platí o kterémkoliv druhu ústraní. Běda, když se vyjde z chrámu nebo z jiného druhu ústraní do opačného způsobu myšlení, do malicherně pojímaného života, z rukou božích do soustavy malicherností. Život je modlitbou tam, kde lidské jednání a myšlení ob stojí před hledisky:

a) cokoliv jste učinili nejmenšímu z bratří mých, mně jste učinili; b) a pak je život modlitbou ve všech případech, kdy není obchodní záležitostí "něco za něco" (Kdy není penězoměnectvím v předchrámí), nýbrž kdy jde člověku o dobře vykonanou věc, třebaže je člověk při ní dělníkem, který je hoden své mzdy, ale nikoliv obchodníkem; c) dále je modlitbou veškerá údržba lidského nástroje, jak Ježíš dokumentoval přečetnými svými zázraky, abychom nebyli na rozpacích o dosahu jeho poslání. Zázraky dělal také kvůli všem, kteří jednou dokáží číst v jeho životě; ony jsou nedílnou součástí symboliky jeho života, ale mají svůj začátek a svůj konec.

Modlitba tedy, jak ji svým životem ukázal Ježíš, má svou osnovu danou podstatně Otčenášem, ale má přitom různé podoby, v nichž by klasicky pobožný člověk vůbec modlitbu nepoznal.

Zatímco tradiční modlitba tzv. začátečníka se nedá dost dobře modlit při činnosti, - a je tomu obdobně při vyšších tradičních podobách modlitby -, modlitba, která se má konat na svém

nejvyšším stupni ustavičně, nesmí být překážkou v činnosti, naopak musí se stát organickou součástí lidského konání i myšlení, zprvu aspoň veškeré motivace lidské činnosti. Stane-li se tomu tak, nevymknou se ani vyšší typy modlitby z běžného života a nepostaví se stranou něho.

Ad 2. Jsou ovšem případy, byť velmi řídké, kdy člověk, třeba nechtěně, získá předpoklady pro náhlou změnu v úrovni vědomí; nábožensky se tomu říká, že získá předpoklady pro náhlé osvícení. Líčil jsem tyto podmínky vzniku osvícení v Sladkém jhu III u sv. Pavla, u sebe v 17 letech s odvoláním na zásah tzv. kosmického vědomí u jiných lidí. Jak jsem sám k tomu dospěl, jsem líčil ve spisu Umění žít... Z toho je patrné, že cesta každého člověka je neopakovatelná a nenapodobitelná. Principy však, vyjádřené životem Ježíše Krista, zůstávají platné pro všechny případy. Podle těchto principů se na člověku chce, má-li dospět k vyšším stupňům modlitby, vlastně k vyšší úrovni vědomí, aby se vyprázdnil kvalitativně od dosavadních vztahů, jimiž je dáno postavení lidského já. Lidské já se má ocitnout v nových vztazích, v novém způsobu zdůvodnění života a veškerého počínání a myšlení.

Zmíněné vyprázdnění je na každém vývojovém stupni závislé na další vyšší míře sebepoznání. Vzhledem k němu musí být vždy relativně úplné. Není-li takové, člověk se svým vědomím neposune kupředu. Co rozumím onou relativně úplnou vyprázdněností od minulého obsahu vědomí? Že aspoň před chvílí osvícení volně (=vůli) úplně odstoupíme od dosavadního vztahu k sobě a k okolí. Máme-li sebemenší výhradu, vědomí se neposune kupředu, neosvobodí se z pout dosavadního jejich rozsahu. Ježíš Kristus tento princip nekompromisně zdůrazňoval svým životem a vy už o tom víte ze Sladkého jha. Poučíme se však tentokráte podrobněji ze života Ježíše Krista.

Budeme totiž potřebovat v období osobního vedení stále dokonalejší pochopení života Ježíše Krista. Z něho se dovídáme, jak získával své učedníky. Každého z nich zval odjinud. Každému v jeho situaci našel způsob, jak by nejnáze uvěřil v Ježíšův úkol a v jeho moc. Moment uvěření byl vždycky tak silný, a musel takovým být, že vypáčil uvěřivšího člověka z jeho dosavadního smyslu života a i situačně ho převedl do nového smyslu života. Pak však bylo zapotřebí, aby se moment uvěření proměnil v trvalý stav víry, a tu nastal tvrdý boj mezi stavem víry v předešlý smysl života, podporovaný rozumovými argumenty, a mezi argumenty vyplývajícími ze samotného Ježíšova života. Proto i kvůli učedníkům musel Ježíš provádět sérii zázraků a jim samým předat

moc, kterou by zázraky konali. Všimněme si, že na rozdíl od nich mnozí z těch, kteří byli zázračně uzdraveni, nemohli být sice uzdraveni jinak, než až uvěřili, nebo když k této víře dospěli kratším nebo delším vývojem, ale při uzdravení se domohli jen stavu, o který jim jediné šlo, aby se uzdravili, avšak dále Ježíše nenásledovali. Kdežto vysvobození z minulého smyslu života, který vede jen k fyzické smrti, a převedení člověka do nového smyslu života, probíhá stupňovitě podle míry sebepoznání. Ve chvíli opuštění dosavadního prostředí, ve kterém učedníci žili, tito poznávali sebe jako úplně chycené pro cestu do věčného života. Že to bylo hodnocení mylné, o tom věděl jen Ježíš. Pamatujte si to dobře, abyste věděli, kdo v nás správně hodnotí. Ježíš také znal založení svých žáků, a proto je vedl zhruba dvěma směry. Menší část, rozené extatiky, přes horu Tabor a zahradu Getsemanskou, ostatní kolem těchto momentů, Jidáše dokonce přes zradu, neboť potřeboval sebe před tváří všech zmařit, aby všechny mohl převést z osobního vedení do neosobního a mezitím jim všem ukázat, jak se mylně hodnotili.

Upozornění na chyby, kterých bychom se mohli dopustit: Období osobního vedení má svůj protějšek v osobním životě, mravně nezávadném, ale vedení v celé své šíři vždycky s Ježíšem. Vedl-li např. Ježíš učedníky na svatbu v Káni Galilejské, nešli tam s ním proto, aby viděli zázrak. Stačilo jim, že poznávali jen část jeho záměru, a tou částí bylo radovat se s radujícími. Tomu je Ježíš soustavně učil, právě jako je učil plakat s plačícími, neboť kdyby byli neměli soucit s plačícími, nebyli by mohli léčit jejich neduhy, nýbrž byli by je pomíjeli, byli by se jim vyhýbali. Obecně řečeno: Ježíš vedl učedníky ke krajnímu prožívání dualismu a sám ukazoval, že se mu nevyhýbal, pokud to neodporovalo vůli Otcově. Tedy neočekávat od osobního vedení zázraky, neboť jde při něm o jediné dvě věci: naučit člověka lépe sebe poznávat a umět lépe využít všech příležitostí k duchovnímu vzestupu, jak je nabízí život ve světě, čili naučit se vážit si běžného všedního dne se všemi radostmi i strastmi. Toho se nedokáže jinak, než když bereme život z rukou božích a jednáme-li se svým životem jako s boží hřivnou. Evangelisté neopomněli poznamenat, že Ježíš se po celé tři roky staral o všechno, co jeho učedníci potřebovali. Jejich život opravdu ležel v rukou Ježíšových a z nich jej brali.

Lze obecně říci např. o meditativní (rozjímavé) modlitbě, že má smysl tehdy, přeje-li si člověk, aby byl pomocí ní odveden od sebe k Bohu a přeje-li si rozjímání podnikat soustavně za tím účelem. Všechny vyšší typy modlitby nejsou ničím jiným než

sebeobětováním Bohu. Obsah rozjímání, je-li správně volen, je jen prostředkem k tomuto sebeobětování. Není-li správně volen, je-li např. pouhým zaměstnáváním se věcmi božími, nevede k rozšíření vědomí. A to platí i o případech, kdy se člověk rád zaměstnává božími věcmi, rád o nich rozjímá nebo čte, nebo se jimi jinak zabývá. Nedá se říci, že jeho počínání by bylo marné, ale nevede k osvícení, protože v něm nehraje hlavní roli prvek sebeobětování, nýbrž prvek pouhé záliby. Celé zástupové se zájmem poslouchali Ježíšovo kázání na hoře, dokonce se jemným způsobem vzdálili od sebe (symbol: seděli na trávě, nikoliv na holé zemi, a lačněli), ale po zázračném nasycení chlebem a rybami vraceli se zase k sobě. Pouhé zalíbení nestačí, neboť nedovede trvale člověka k Bohu.

Zde by bylo dobře říci, jak je tomu s afektivní modlitbou, s modlitbou vzrůstajících citů, která vede k citovým poloextatickým nebo i k extatickým stavům. To je způsobeno tím, že člověk je veden k poznání jednostranně pomocí citů. Je-li tak veden, nedá se tato fáze vývoje obejít. Řekněme si, proč byl tak veden:

Tradice správně poznávala, že rozumem se nedají prohlédnout boží záměry. Nesprávně předčasně vyřazovala rozum z oblasti, kde ještě stačil něco poznávat a kde nebyl ničím nahraditelný. Domnívala se, že rozum lze zčásti nahradit citem tam, kde už rozum nestačí pochopit. Do určité míry i zde měl pravdu. Často se dá pochopit citem, co se nedá pochopit rozumem. Cit však se snaží uchopit, byť jinak než rozum, a to je jeho slabá stránka. Boha nelze uchopit. A tak se stává, že stejnou měrou, jak se člověk citem Bohu odevzdává, toutéž nebo i větší měrou Boha chce mít. Bylo by ovšem lépe říci: Člověk si přeje pomocí citu zmocnit se poznání Boha, vidí v citu k tomu vhodný nástroj. Tím se zatarasí cesty k vzestupu za oblast dosahu citu. Právě jsme si vysvětlili, kam až můžeme bez špatných následků pustit cit. Zbývá nám říci, kam až můžeme pustit rozum, až kam může vystoupit, aniž by zablokoval cestu. Rozum je schopen jen logického a analogického způsobu chápání, ničeho více, a to je příliš málo. Víme např. jak to za celé dva tisíce let dopadlo s analogickým chápáním Ježíšových podobenství o království božím, a ještě hůře s podobenstvím cesty k Bohu, kterou Ježíš vyznačil dopodrobna svým životem. Výsledky jsou přímo odstrašující.

Ukažme si, kam až může pronikat rozum. Především může libovolně pronikat do šířky hmotné úrovně tak, jak to dovoluje pokrok vědy a techniky. O tomto rozvoji rozumového poznání bychom mohli říci, že jde o rozvoj poznání po šíři jedné úrovně,

tedy o rozvoj horizontální, kdežto při duchovním poznání, o které šlo Ježíšovi, a které bylo nedělitelnou součástí tzv. spásy lidské duše, jde o rozvoj vertikální, přes různé úrovně, a rozum má v něm přesně vymezenou a omezenou funkci, tak aby pomáhal a nebránil dalšímu rozvoji. Všechno to je v Bibli vysvětleno symboly Herodes, sv. Josef, farizeové, Jidáš aj. Čemu se dnes říká jít v nějaké věci do hloubky, tím z hlediska různých vrstev vědomí je jen omezený vstup na dno nebo na vrchol jediné úrovně. Jak situace ve vědě a v technice dopadá, ukazuje se být t. č. nevyhnutelným, aby lidstvo ve svém vědeckém a technickém pokroku k těmto hloubkám a výškám jediné úrovně vědomí došlo. Dříve to nebylo možné. Je to cesta velmi pracná a nebezpečná, neboť se do rukou lidstva, které není na dost vysoké mravní úrovni, dostávají prostředky, kterými může lidstvo svou fyzickou úroveň zničit, a kromě toho může však vážně porušit mravní řád. Tento postup má však jednu výhodu, které lidstvo ještě na svém těle nezažilo. Kdokoliv vstoupí, byť i jen relativně, vzhledem ke svým individuálním lidským možnostem do hloubek nebo vystoupí do výšek své úrovně, přes ně už nemůže dále, ocitá se, aniž si to přeje, na prahu vyšší úrovně vědomí. To se mně stalo v 17 letech, přesto že jsem se absolutně dostal velmi málo kupředu na úrovni přírodovědy. Relativně jsem byl u konce svých lidských možností, situaci jsem **nakonec** klidně přijal jako nezměnitelnou, a to byl moment, kdy mě v pravém slova smyslu přepadlo vyšší vědomí. Důležité je, že se tak stane každému, kdo se ocitne v obdobné situaci. Bude to znamenat, že celá řada lidí, bez ohledu zda věří či nevěří, odhalí svou nesmrtelnou podstatu, která je skryta za hranicemi naší dosavadní úrovně vědomí. Nebude to znamenat ještě konec bojů, nýbrž začátek nové éry lidstva, spočívající na novém hodnocení života. Co takový člověk bude zažívat, nepřinese pouhé zalíbení v rozjímání o vyšších pravdách, neboť on se na ně nebude dívat zvnějšku, nýbrž bude do nich uveden. Nepůjde o nazírání získané, nýbrž vlité, jak by se o tom vyjádřila Tradice. Co takový člověk bude provádět, nebude už slovní rozjímání. Slova i jiné prostředky jej budou uvádět do nazírání. Nedostal-li se člověk k nazírání právě uvedeným způsobem, nýbrž např. klasickým tradičním způsobem, dostává se postupně do značně rozdílných situací. Vždyť se učil rozjímat tak dlouho, až v rozjímání nabyl zalíbení. Tento citový vztah potom poznamenává i přechod z rozjímavé modlitby do nazíravé. Je pozvolný a stále závislý na citu. Kdo není dostatečně citově založen, nebo kdo nenabude zájem o prohlubování rozjímání, kdo dále k tomuto těžkopádnému pochodu nemá dostatek příležitosti, dostatek klidu, jemu odpovídající prostředí a ústraní, ten se na této cestě daleko

nedostane. I tak se dá vysvětlit, proč tak malé procento mystiků dospělo k trvalému vědomému spojení s Bohem. Nicméně i v lůně katolické tradice probíhala netrardiční reforma, která začínala sv. Františkem Salezským (1567-1622) a vyvrcholila sv. Donem Boskem (1815-1888) a v našem století P. Piem v San Giovanni Rotondo. Jaký poměr měla oficiální církev např. k Donu Boskovi, je nejlépe patrné z toho, že jeho nadřízený se ho snažil dostat do blázince. Když samotný biskup přijel kočárem pro Dona Boska, aby ho nenápadně dopravil do ústavu choromyslných, zapomněl, nebo nevěděl, že Don Bosko umí číst myšlenky druhých. Don Bosko předstíral, že nastupuje do kočáru a zavolal na kočího, aby pána uvnitř - biskupa - rychle odvezl do blázince. Kam se touto cestou biskup dostal, není známo, ale tolik víme, že vícekrát Dona Bosca neobtěžoval. Podobně řízně se musel hájit P. Pio. Dávno před nimi obdobné, ale daleko nebezpečnější protivenství musel snášet sv. Jan z Kříže a sv. Terezie z Avily a mnozí jiní.

Když člověk řídící se Tradicí, šťastně projde stále hlubším a méně diskursivním rozjímáním, až zakotví na úrovni vyššího vědomí, nazírá např. pravdu boží, na některou její podobu beze slov. Záleží však na tom, kudy se k tomuto nazírání dostal. Stalo-li se to pomocí modlitby stoupajících citů (modlitby afektivní), je schopen nazírat jen tak dlouho, dokud je při nazírání podpořen svým citem. To znamená, že k nazírání dospívá přes citové poloextatické nebo extatické stavy. Po opadnutí citu se spojení s Bohem ruší. Lidský organismus tento druh spojení dlouho nesnáší. Jsou známy i případy, kdy člověk při takto navozeném nazírání nebo po něm zemřel.

Tradice definuje mystické nazírání celkem správně, ale míchá do něj prvky, o kterých by se mistr Eckehart vyjádřil, že jsou duchovní hmotou, které je třeba se zbavit. Nepodaří-li se to, nazírání vrcholí a končí blaženým patřením a bývá přitom oděno nějakou blaženou vizí, jak je líčí sv. Terezie. Mystické nazírání však musí v člověku navodit vystoupení ze smyslů a z rozjímání. Nemá v něm místo ani slovo, ani jakékoliv vidění nebo pocity. Všechno je příliš málo a příliš nízké, zeslabuje to účinek nazírání, kontemplace.

Překlad slova *contemplatie* jako nazírání je dost nepřiléhavý. Svádí člověka k domněnce, že je třeba při něm něco smyslově vnímat, a to je nehorázný omyl. K tomu jako další kazisvět přistupuje vulgární pojetí věčné blaženosti, jejíž předchutí by právě nazírání mělo být.

Řekli jsme si, že mistr Eckehart by se o nazírání spojeném s nějakým viděním nebo se slyšeným slovem vyjádřil jako o duchovní hmotě, která musí být odbourána. Obrazy a slova se míchají tak daleko, že zasahují až do nazírání, protože bylo mylně zvoleno východisko plné slov a obrazů. Jak se jich potom rychle zbavit, když tak dlouho sloužily, a zdá se dobře. Nejsem proti slovní modlitbě, ale její slova mají být jen formulací rozhodnutí nebo pomůckou pro snazší zaujetí předmětem modlitby, jak jsem se snažil vysvětlit na Otčenáši.

Nazírání neoděné ani slovy, ani obrazy, je-li výrazem vztahu člověka k Bohu, se stane postupně samovolnou, nijak nechtěnou záštitou člověka, který v této modlitbě dostatečně pokročil. Je to pak samovolně nastupující trpný stav uprostřed činnosti, která jim není více rušena, nýbrž je jím povyšována na vědomé plnění vůle boží. Vnáší do lidského jednání samozřejmost a jistotu, která není lidská. V takovém případě se tak dokonale spojí modlitba s činností, že ani není rušena, ani není zapotřebí extatického úniku z činnosti. Při tak dokonalém nazírání člověk přestává patřit sobě, a proto není třeba extáze, která člověka vytrhuje z něho samého.

Ještě ad 2. Má zkušenost s vyššími typy modlitby je tato:

Rozjímavou modlitbu jsem zprvu vůbec nepovažoval za modlitbu. Po náhlém extatickém obratu v 17 létech jsem prostě tíhnul k tomu, abych neustále rozjímal o věcech božích, protože jsem o nic jiného než o ně neměl zájem, respektive jiné zájmy a touhy jsem považoval za škodlivé a hříšné. Zkrátka byl jsem Bohem chycen, uchopen, má mysl mu patřila. Za takových okolností např. četba textu o Bohu a jeho věcech mě povznášela a odváděla od dalších rozjímání. Mysl se zastavovala mnohokrát během dne a nazírala na pravdu obsaženou v textu jako na návrat do oblasti vědění, do které jsem se pouze vracel.

Krátký přečtený text, nikdy více než jedna věta nebo krátký odstavec, dejme tomu z Bhagavad Gity, která mně postupně otevírala cestu i ke křesťanství, - mě odváděl od další četby, protože po přečtení, někdy i v polovině věty, nebo po jediném slovu se dostavilo nazírání na pravdu, která mi byla zjevena přes text a slovo. Čtení Bhagavad Gity mně tedy trvalo relativně velmi dlouho, protože nebylo možno pospíchat, bylo nutno se na každém kroku nad textem zastavovat, ne zamýšlet. To nebylo zamýšlení, nýbrž zastavení mysli, které se dostavovalo spontánně. Nebylo to zastavení těkavé nebo prázdné, nýbrž směr udělující, zaměřující mysl k Bohu.

Napadá mi, že bych na tomto místě měl říci, na co jsem upozornil už v Umění žít. Kdybych to neučinil, mohl bych vzbuzovat u čtenářů svatých Písem rozpaky a mylné úvahy nad tím, proč oni nejsou podobným způsobem unášeni takovými texty do rozjímavé nebo i nazíravé modlitby. Tady musím říci, že Tradice má pravdu, když se domnívá, že k rozjímavé modlitbě je třeba člověka připravit. Nesouhlasím sice se způsobem přípravy, který ona navrhuje, o tom si konečně můžete přečíst v Sladkém jhu, ale mám dnes za to, po zkušenostech mých přátel a po úvaze nad svým životem před 17. rokem mého věku, že jsem vlastně prodělal tvrdou přípravu k tomu, co se mi přihodilo v 17 letech, že tedy i oni musejí provést ne stejnou, ale obdobnou přípravu jako já, aby mohli být unešeni až k nazírání.

Opakuji jen v bodech, co se se mnou dělo od útlého mládí:

1. Lékaři způsobili opakovanými operacemi za vědomí, že jsem se přestal ztotožňovat s tělem;
2. Sebe jsem považoval za toho, který v mém těle myslí;
3. Tento myslící si osoboval právo dirigovat tělo;
4. Za tím účelem se stal soudcem nejen nad tělem, ale i uvažujícím objektem o správnosti svého počínání;
5. Potřeboval znát správné měřítko všech věcí a událostí;
6. Vzorem mu byla některá měřítko dospělých lidí, především učitelů a starších členů rodiny;
7. Podle těchto měřítek celý den sebe soudil;
8. Za překročení přijatých norem života sám se soustavně a ihned trestal;
9. Tyto tresty jsem v předškolním věku prováděl velmi primitivně, jak jsem naznačil v Umění žít, později nápravným jednáním a myšlením, tj. stálým přecházením od předsevzetí k jeho uskutečnění.
10. Bylo to v pravém slova smyslu plánování života, i když bylo třeba cíle s narůstajícím rozumem opravovat, a s tím začít používat vždy dalších prostředků k dosažení nových cílů;
11. Drobné úpravy smyslu života probíhaly bez otřesů;
12. Po odchodu z gymnázia, které pro mně znamenalo jeden z nepostradatelných prostředků k dosažení tehdejšího životního cíle, bylo třeba se delší dobu vyrovnávat s nastavší situací;

13. Přesně ve chvíli, kdy jsem se vyrovnal se situací, do které jsem se dostal asi před půl druhým rokem, jsem byl přepaden vědomím o své nesmrtelné podstatě;

14. Tento vstup do vědomí o vlastní nesmrtelné podstatě ihned přešel v potřebu všechno podřídít vědomí o této podstatě; (bod 14 je pěkným příkladem přechodu na jinou úroveň vědomí bez setkání se strážcem prahu. Okultista se s ním setkává proto, že přechod provádí vlastní vůlí. Tato okolnost pro zrazuje všechno o podstatě strážce prahu).

15. Začal jsem dávat přednost všemu, co mé zevní vědomí, už znovu oddělené od této podstaty, znovu spojovalo s vědomím o vnitřní nesmrtelné podstatě;

16. Opomíjel jsem nebo jsem hrubě podceňoval činnost zaměřenou k dočasným cílům;

17. To byl omyl, který jsem napravil teprve hlubším poznáním po 9 létech;

18. Mezitím probíhaly četné extáze, téměř vždy během modlitby;

19. Každému hlubšímu poznání předcházela **nejvyšší možná** míra sebezáporu a ztráty sama sebe. Za jiných okolností se vědomí neprohlubovalo.

Z toho mohu usoudit, proč poznání pravd v křesťanské mystice tolik pokulhávalo za vzestupem lásky. Křesťanští mystici byli sice vždycky velmi ochotni zřít se sami sebe, ale protože jim bylo Tradicí bráněno v tom, aby sebe dokonaleji poznávali, ani nevěděli, do jaké míry sami patří člověku v tom nejhrubším slova smyslu, tj. jak jsou poplatní jeho tvarům, jeho tělesnosti a jeho čistě lidským přízemním vlastnostem, které nedovolovaly, aby se odpoutali od země - od duchovní hmoty. Vztahovali zvířecí na Boha a nikoliv boží věci na sebe. Přes určitou míru se nemohli zbavit sebe samých. Proto místo poznání přicházela tvarová a slovní zjevení, která zřejmě zastírala a dokonce překrucovala duchovní pravdu, neboť byla plná lidských představ o Bohu, představ, které nemusely být správné; a tam, kde představa končí se svou působností, za mezí, kam nemohli proniknout představou, ocitli se bez prostředků, jimiž by se byli posouvali dále kupředu.

K bodu 18 předešlého schématu: Proč mé extáze nikdy neměly obrazovou nebo slovní náplň: Protože jak východisko, tak duch modlitby této náplni neodpovídal. Kdyby se mi byl Bůh představil v jakékoliv podobě, třeba nejvznešenější nebo jakoukoliv řečí, třeba nejobsažnější, byl bych obojí, vzhledem k dosavadním zkušenostem, považoval za cestu zpět od Boha k

člověku, a právem. Vždyť např. když jsem se soustřeďoval na Boha opakováním jména božího, přesvědčil jsem se, že kdykoliv Bůh přicházel, nemohl jsem jeho jméno vyslovovat, a kdybych to byl přece jen dokázal, byl bych zrušil jeho příchod. Z toho jsem velmi brzy a samozřejmě vyvodil jedno z hlavních pravidel vyšších forem modlitby: prostředky, kterými se uvádíme do nich, třebaže skvěle slouží jako uváděči, stávají se překážkou, jsme-li už uvedeni. Jenže, nezapomínejme, že na počátku modlitby musíme být vždy znovu do ni uvedeni, nesmíme tedy uváděče natrvalo odkládat nebo dokonce zavrhnout jako něco nepotřebného. Podobně je tomu s činností. Pokud jdeme klasickou cestou, tzn. máme-li východisko v modlitbě oddělené od činnosti, a to byl i můj případ -, zeje propast mezi činností, mezi světským životem, ať už se v něm chováme jakkoliv, a mezi vyšším typem modlitby, neboť ta se podobá nečinnosti, je-li opravdu vyšším typem modlitby. Odhlédneme-li od výjimečných poměrů v koncentračním táboře, kde jsem poprvé zažíval jednotu mezi činností a modlitbou, potom po odchodu z tábora se tato jednota zase rozpadla a já nedokázal ji znovu navázat. Ostatně, abych celý ten velmi poučný pochod vysvětlil, abyste věděli, kolikrát se musí trpělivě nastupovat tatáž cesta, vrátím se zase k začátku přímé cesty do 30. let tohoto století. Když jsem na začátku přímé cesty od pana Šuchmy dostal Bibli, věděl jsem už, jak ji mám číst. Ale nenacházel jsem v ní nic více než mystické prvky a ty jsem se snažil z Nového zákona vybrat. Pořídil jsem si malou lístkovnici, papírky formátu A6 a na ně jsem psal souvztažnosti a skrytý smysl textu, aby byl zachován, až třeba tento dar mít nebudu, pro mě i pro jiné lidi. Tak vznikala konkordance hned při prvním čtení. Nevystihovala všechno, co jsem poznával. Bylo toho mnoho. Konkordanci jsem z vděčnosti odevzdal panu Šuchmovi. Pochod poznání pokračoval krok za krokem a byl by se zastavil, kdybych byl po něm netoužil a nechápal se znovu a znovu téhož předmětu. Ostatně když čtete toto nebo jiné pojednání, musí vám být nápadné, jak se pořád pohybují v kruzích, pokud možno stále zřetelnějších. A tak teprve v roce 1953 jsem se dokonaleji vypořádal s textem evangelia sv. Jana jehož výklad jsem tehdy psal. Máte ho k dispozici (VEJ). Ale i tam se dozvíte jen velmi málo z toho, co mi přinášelo rozjímání nazíravého typu při četbě evangelia. Nicméně četba bude pro vás velmi poučná, víte-li jak ten spis vznikl. Byla to už poválečná doba, kdy se na každém člověku produktivního věku chtělo mnoho práce v zevním světě. Musel jsem se chtě nechtě znovu učit, jak skloubit rozjímání a nazírání s činností. Ve výkladu jsou zachyceny sice neomalené, ale přece jen nějaké začátky konfrontace zevní činnosti s vnitřními stavy. Zatím ještě jen

málokdy zevní události mne přiváděly do téhož stavu jako četba zmíněným způsobem rozjímaná. Není bez zajímavosti, že předchůdcem tohoto postupného přechodu byl přechod náhlý, který jsem zažil v koncentračním táboře. Tam po té chvíli, ve které jsem předpokládal, že znamená konec mého fyzického života, nastalo okamžitě období celých pěti měsíců, ve kterém mě zevní události soustavně uváděly do nazírání, lépe řečeno, do vědomého spojení s Bohem, a to proto, že jsem považoval všechno, co se kolem mě dělo, za soustavné uvádění do úkolu daného Bohem, a byl jsem v tomto názoru utvrzován skutečností, fakticky soustavou zázraků, že jsem sám nikdy nebyl ohrožen na životě a vyhýbaly se mě nástrahy nejen přicházející zvnějšku, ale i hlad a žízeň, ačkoliv zevně jsem žil v těchže podmínkách jako ostatní spoluvězni kolem mě. Tam jsem se tedy poprvé ocitl na Hospodářově poli zároveň jako v jeho domě. Tam nebylo třeba ani nebylo možné pěstovat vnitřní modlitbu nějak oddělenou od toho, co člověk prožíval. Tam mohl nastat zlom: buď úplné odpadnutí od Boha, nebo úplné zblížení s ním. Nastalo to druhé vlivem onoho vyprázdnění a požehnání ve chvíli přímého ohrožení života, o němž byla řeč. Při uvedení do vyprázdnění se od sebe a za tvrdých podmínek tamního života nebylo obtížné se udržovat v ustavičném nazírání, rozuměj ve vědomém spojení s Bohem....a neextaticky.

Těžší chvíle nastaly po návratu z koncentračního tábora. Najednou mne nikdo nepotřeboval, takže zbyl čas k tomu, abych se vrátil k sobě. Také celé mé okolí mě nabádalo k tomu, abych se postaral a staral o sebe. Moc mi to nešlo, ale zapracoval jsem se.

Líčím ve svých spisech ze svého potomního života takové chvíle a okolnosti, na nichž mohu ukázat, kdy buď mě bylo k něčemu zapotřebí, nebo kdy bylo třeba něco na sobě opravit. Nevyznával jsem se dosud z toho, že tyto okaté, příkladné chvíle v jejich písemném přetlumočení nebyly ničím jiným než snahou přiblížit čtenáře k pochopení, jak je člověk veden na cestě spojovací, co je to spojení s vůlí boží, její poznání, a jaké jsou následky poslušnosti nebo neposlušnosti. V neposlední řadě to měly být ukázky jak nepostradatelný je při tom všem lidský prvek, a že bez něho by se nestal ani jeden zázrak, lépe řečeno převrat, který se dá nejuvýstižněji označit jako výstup z klece nebo osvobození v malém i ve velkém (Ve spisu Cesta vědomí obrácení světla). Drobná chvilková osvobození z pocitu oddělenosti předcházejí souvislejším osvobozením z různé hloubky a různého dosahu. Záleží také čím dál tím více na lidském postoji vůči okolnímu dění, vůči tzv. povinnostem, vůči volnému času.

Všechno má být postupně zapřaženo jako vítr do plachet lodi spějící přes oceán neznalosti k poznání.

Ideální nazíravou modlitbou by bylo, kdyby se člověk stal pouhým průchodícím domem boží vůle, boží existence, boží lásky a božího poznávání. Všechno by pak bylo druhem božího požehnání bez ohledu na hodnocení okolních nepoznávajících lidí.

Řekli byste správně, že ať jsem dosáhl po oné extazi v 17 letech jakéhokoliv pokroku ve vnitřní modlitbě a v poznání, přece jen hlavní příčinou toho všeho, nepostradatelným začátkem celé té řetězové reakce byla bezobrazová extaze v těch 17 letech. Řeč vaše je správná, jenže jste začli argumentovat zprostředka určitého vývoje, jehož následkem byla ta extaze. Jak jsem ukázal, nebyla výjimečnou a mimořádnou milostí boží, nýbrž byla zákonitým důsledkem vyprázdnění se od sama sebe a postupného vyprazdňování, které jsem vyznačil body 1 až 13 na str. 21 tohoto pojednání. Nebýt toho, extaze se nedostavila. Ale ani extazí nebyl boj dobojován, nýbrž byl teprve začat. Nenásledovalo jen trpné vyhřívání na slunci milosti, nýbrž nekompromisní boj, který často z útoku přecházel do zbabělých útěků před pokušením a dokonce do zbabělých útěků před Bohem. I když se člověk vzdá sama sebe, musí se neustále více a upřímně znovu a znovu cele odevzdávat Bohu, jak narůstá jeho sebepoznání a jeho zjišťování, že se celý neodevzdal, že sobě ještě v mnohém patří. Nastane-li nerovnováha mezi sebeztrátou a stavem modlitby, celý proces pokroku se na čas zastaví, ale rozjede se znovu po projití mnoha utrpeními, které na sebe člověk zchystal tím, že nebyl ochoten nebo schopen ze sebe úměrně slevovat. Nebe se nedosahuje nikde jinde než zde na zemi!

Co máme tedy dělat abychom vešli do království nebeského (do stavu vědomí nebe)? Řekl to vše Ježíš, ale my si jeho poučení slovy i životem provedeme do zdánlivě banálních poučení.

Půjdeme si pro sebe tam, kde jsme. Ale my tam kde jsme, nejsme tak, jak tam máme být. Tam, kde jsme, pobýváme chybně v tom smyslu, že se na svém místě, tj. ve svém stavu vědomí hledíme co nejlépe zařídit a co nejdéle tam pobýt, zkrátka až do úplného opotřebování organismu, který nám ten pobyt zprostředkovává, který je nositelem našeho stavu vědomí, jeho udržovatelem i ničitelem. Nejhrubší chybou při tom je, ztotožňujeme-li se se zprostředkujícím organismem. Správně pojatý pobyt má povahu přípravy, a to nejen v tom smyslu, abychom co nejdříve odešli do vyššího stavu vědomí, nýbrž i,

abychom se řádně na cestu vybavili. Mám na mysli dospělého člověka jednajícího uvědoměle. Jeho příprava se má skládat ze dvou částí, z co nejdokonalejšího zvládnutí situace a stavu, ve kterém se člověk nachází a pak z vlastní přípravy na cestu, kterážto příprava zase obsahuje samozřejmou ochotu podle vyšší potřeby všechno opustit a stanovit nový cíl, formulovat nový smysl života. Do různých formulací tohoto typu se dorůstá. Snad nemusím podotýkat, že slova "všechno opustit" neznamenaají fyzicky někam od něčeho nebo od někoho odejít, nýbrž spíše začít všechno co nám bylo dříve cílem, brát nadále jako prostředek k novému cíli. Nejsnáze se to dá ukázat na naší vůli, která dosud sloužila nám k prosazení osobních cílů na naší úrovni.

Jakými prostředky si jdeme pro sebe tam, kde jsme? Jít si pro sebe tam, kde jsme, znamená působit svou vůlí, abychom se připravili na cestu jak dokončením, tak i lidsky možným zdokonalením stávajících úkolů, a pak použitím všech nám dostupných prostředků k tomu, abychom našli království boží (abychom dovolili Bohu v nás rozhodovat a vládnout). Řekl-li jsem, že se mají dokončit stávající úkoly, vypadá to, jako bychom přece jen měli od něčeho odejít. Nikoliv, bude-li toho zapotřebí, učiní to za nás naše vedení zdánlivě zevnějšími situačními změnami, a vnitřní změny a postoje, které, aniž si toho budeme zprvu vědomi, organicky dovrší naše rozhodnutí. Dokončit stávající úkoly tedy znamená přistupovat k nim s neztenčenou pozorností jako dříve, jako by měly být vykonávány jakkoliv dlouho nebo trvale, ale být si vědom toho, že toto zdání je jen jedním z pomocníků, který nám dovoluje soustředit se celou osobností na danou přítomnou, nikoliv budoucí situaci. Nikdy není třeba se starat o nic jiného než o přítomnou situaci (= řešit jen přítomnou situaci), i když s ohledem na budoucí následky.

Není asi náhodné, že se nezachovala ona část evangelií, kde možná bylo popsáno Ježíšovo mládí. Stačí, že víme, co sám řekl: že musel být v tom, co je jeho Otce, a jak sám jednal, že byl své rodině poddán. Žil tedy dokonale v přítomnosti a připravoval se na odchod od rodiny za dalším smyslem svého života tím, že pro rodinu pracoval tak dokonale, aby v rámci tohoto života dovršil, co se jen na té úrovni splnit dalo. Dělá-li totéž člověk, podobá se spíše chromému u rybníka Bethesdy. Stále více si uvědomuje, že je méně a méně schopen uzdravení. Z každé úrovně bychom se mohli vzepnout až nahoru, kdybychom dokázali být na ní ničím a přitom neztratili touhu. Ale na nižších stupních toho obvykle nedosahujeme. Může se nám stát, že se jen nebudeme cítit dobře připraveni k tomu, abychom mohli žít podle

nového smyslu života. Chyba však není v nedokonalé přípravě, nýbrž v nedokonalém rozhodnutí. Příprava nikdy nemůže být dokonalá, protože jedním počátečním krokem se rovněž nestaneme dokonalí, nýbrž jen posuneme spektrum svého myšlení a jednání, a to se stane bez našich osobních schopností něčím přidaným do našeho života, čemu říkají křesťané dost nepřesně milost. Po tom přidaném začneme být jiní, začneme jinak hodnotit. To přidané přijde samo, jakmile pro jeho příchod zjednáme podmínky. A ty se zjednávají životem a s ním úzce skloubenou modlitbou. A už jsme u nových vyšších způsobů modlitby. Tyto vyšší způsoby modlitby jsou také vždycky něčím z toho přidaného.

Domníval-li jsem se na počátku své cesty, že takovým jediným prostředkem je soustředění na Boha, bylo toto mínění nikoliv mé, nýbrž bylo součástí toho přidaného, které proniklo do mého vědomí, protože jsem se před tím vyprázdnil od dosavadních svých cílů. Ale toto pochopení nebylo bohužel úplné. Podpořil jsem modlitbu jen útekem ze světského života, nikoliv zapřažením světského života do modlitby. A tento nedostatek vyrovnávám až dodneška, už přes 52 let. Tak draze se platí začáteční omyly. Můj život je až dosud tímto omylem poznamenán. Jak prudce se od sebe vyprazdňuje ten, kdo svou světskou káru zapřahne do duchovního úkolu, a jak tím posvětil světský život. Nezapomeňme, že Ježíš Kristus nám tento příklad dal dvojnásobným způsobem. Napřed sám do 30 let žil ve své rodině a ve světském prostředí, i když při tom musel být v tom, co je jeho Otce, a pak po převzetí učedníků, zase s nimi šel nikoliv na poušť, nýbrž mezi lidi, kterým učedníci měli pomáhat v jejich světských potížích. Jestliže se přes tyto ukázky spojení Ježíšovy modlitby se životem vyskytovaly chvíle, kdy Ježíš odcházel od lidí, pak tato poměrně krátká mezidobí nás poučují o některých o některých specifických fázích života a vyšší modlitby, které je třeba dodržovat, má-li lidský vývojový proces probíhat bez obtíží. Jsou to zejména tato mezidobí: Ústraní Mariino před narozením Páně, úkryt v Betlémě, úprk do Egypta, přebývání ve chrámu ve 12 létech, odchod od rodiny do Jordánu, odchod na poušť po Jordánu, krátké ústraní na Olivetské hoře v Getsemanské zahradě, osamocení na kříži a v hrobě a několik drobnějších úniků mezitím. Všem těmto momentům a údobím vždy předcházejí rozhodnutí k určité trpnosti nebo aktivitě, nebo ke kombinaci obou. V popisu Ježíšova života je zachyceno, že k rozhodnutí se nějakými prostředky dozrává, ale pak se rozhodnutí provede jako skok do nové situace. Už odchod Židů z Asyrie je skokem, pak následují 1700 let trvající úvahy o narození Mesiáše, pak náhlé

rozhodnutí trpné povahy Panny Marie apod. Všechno se dá vyčíst z textu evangelií.

Obecně platí zásada: Všechny fyzické změny (situační změny) se připravují mentálně a nejsou ničím jiným než prostředkem dalších změn v oblasti mysli. Nesmí se bazírovat na jejich trvání přes nejnütnější míru časovou a místní.

Ježíš Kristus o sobě řekl, že jeho království není z tohoto světa. Z tohoto výroku se chybně usoudilo, že jeho království se nachází v jiném prostoru, než jaký ve vesmíru zaujímá Země, a lidé začli zdvíhat oči vzhůru nad sebe, kde toto království hledali. Asi si všimli, že i Ježíš pozdvihoval oči k nebesům a že při vstupu na nebesa jej učedníci viděli vystupovat vzhůru. A tak se stalo, že základní vybavení člověka na cestu k Bohu, do království nebeského, bylo chybné. Člověk by měl být vybaven vším, čím jen může být opatřen. Neměl by podceňovat své představy. Vždyť tento svět, ve kterém není království boží a nikdy nebude, je světem tvarů a ve své lidské nadstavbě světem představ a myšlenek. V zajetí tohoto světa je člověk nejen tvarem a hmotnou podstatou, nýbrž i představou a myšlenkami. Zatímco hmota se všemi svými tvarovými a prostorovými projevy je jen jakousi nutnou základnou pro start z časoprostoru, představy a myšlenky jsou počáteční hybnou silou, jakýmsi prvním stupněm rakety, který je nezbytný k odpoutání od země, ale po odpoutání musí odpadnout, neboť by se stal zbytečným balastem. Takhle se má na cestě k Bohu zacházet s myšlenkami. Ježíš musel vycházet z představ lidí, protože věděl, že ony jsou podstatným a jediným vodítkem, než se dostaví zkušenost.

Ani nejvznešeněji vyjádřena myšlenka nebo představa o duchovní zkušenosti nemůže zastoupit tuto zkušenost. Může člověka jen nadnést. I toho je zapotřebí. Avšak spojit s věčností ho nemůže. Dokonce se dá říci, že představy, kterými si člověk pomáhá k duchovním zkušenostem (a to platí též o slovech a myšlenkách) překáží úplnému spojení s Bohem. Měl jsem to štěstí, že ani má první duchovní zkušenost v 17 letech nebyla spojena ani s jedinou lidskou představou, ani s jedinou lidskou myšlenkou, ani s jediným slovem. Vymykala se všemu lidskému. Pak už mě od trvalého spojení zdržovala jen má lidská podstata tíhnoucí k sobě, a toho bylo a je pořád dost. Nemusíme proto litovat, že Ježíš mluvil jen v podobenstvích. Sv. Pavel se o své duchovní zkušenosti vyjádřil, že lidské oko nevidělo a lidské ucho neslyšelo, co Bůh připravil na věčnosti pro člověka. Jakými prostředky tedy dosáhl spojení s Bohem? Těmi prostředky, na které ukázal Ježíš. Sv. Pavel řekl, že kdyby měl dar řeči a různé

jiné vznešené dary, ale lásku kdyby neměl, byl by jen zvonem zvučícím. A sv. Pavel od chvíle svého obrácení dokazoval, že tím prostředkem, jímž se dosahuje věčnosti, je láskyplná činnost. ("Cokoliv jste učinili nejmenšímu z bratří mých, mne jste učinili.") Tento prostředek sahá až do nebe, kam nedosáhne lidská představa nebo lidská slovní formulace. V této lásce je obsažen duch pravé modlitby vyššího typu. Důležité je vědět, že i kdyby člověk už nemohl ani prstem hnout, ducha lásky by si mohl zachovat, naučil-li by se mu dokud mohl mávat rukama, chodit nohama a myslet mozkiem. Neměli bychom v tzv. produktivním věku zanedbávat ani čin, ani myšlenku. Ovšem požadavek lásky, jak jej vznáší Ježíš nebo sv. Pavel, se nedá uskutečnit z místa, kde člověk je svým vývojem. Proto máme k dispozici historii Ježíšova života, jak jsme si ji vylíčili od vstupu židovského národa do zaslíbené země až po nanebevstoupení Páně, abychom se jí pídili z místa, na kterém jsme. Přitom bychom se mohli snadno dopustiti chyby, která by způsobila, že bychom prošli jen malým úsekem vývoje, ale nedospěli bychom k vědomému spojení s Bohem. Tou chybou je, že si netroufáme pojmout hned nejvyšší cíl. Ježíš nás zve, abychom za ním šli všichni, a my víme, kam šel, kam jde, připojíme-li se k němu. I první stupně musí mít smysl spojovací, nic menšího. U židovského národa celý proces vývoje trval tak dlouho a nakonec nedospěl ke konci, protože židovský národ, zrovna jako dosud všichni lidé, nedokáží do svého života pojmout tak vznešený cíl. U Židů za celek jednala hrstka zasvěcenců a těm se občas nepodařilo ani hrozbami, ani sliby přesvědčit národ, aby svůj život aspoň stylizovali. Pro nás je však důležité, abychom aspoň věděli o tom kladném, které v nich bylo: Nepodceňovali život ve světě a ani přes mlhavé představy o Spasiteli, znovu a znovu se k této myšlence vraceli. Mohli bychom se od nich učit, jak si počínali ve velmi svízelných podmínkách života.

Často se mne přátelé ptají, jak si mají počínat v různých situacích. Mám za to, že se nedá ani dvěma lidem poradit stejné řešení téže situace, přestože každý člověk vychází sám ze sebe, ze své situace, která není totožná se situací kohokoliv jiného. Nevyjde-li ze znalosti své situace, je jeho řešení chybné, kolik záleží na lidském prvku a kolik záleží na znalosti sama sebe. Protože Tradice posuzovala člověka šablonovitě a kromě toho nekázala lidské situace sepnout se situační symbolikou Ježíšova života, nedovedla ani zharmonizovat modlitbu se životem. Modlitba se od začátku konkrétního vedení Tradicí a na vyšších stupních vedení čím dále tím více vymykala z kontextu života vedeného člověka. Vysvětlil bych to takto: Vnitřní modlitba vždycky

vynese člověka nad úroveň jeho života za modlitbou, a pak se musí životem za modlitbou dohonit vnitřní náskok zprostředkovaný modlitbou. Neučiní-li se to způsobem vyšším než pouhým pronásledováním hříchů a nabýváním ctností, je vedený člověk stále zoufalejší z rozporu mezi životem a modlitbou. Vyšší způsob vedení života se dá vyčíst jedině ze symboliky Ježíšova života. Zhruba vyjádřeno: ne obětí, ale milosrdenství prokazované konkrétními činy oděnými mocí Ježíšovou, mocí osobního vedení božího, při kterém se člověk čím dále tím více ztrácí a s mírou této sebeztráty narůstá v člověku moc boží, o které člověk nepochybuje, že není lidská.

Ve Starém zákoně hlas proroků představoval výtěžek vnitřního vztahu k Bohu, výsledek vnitřní modlitby. Situace byla složitá. Proroci, kteří věděli, jaký způsob života má odpovídat jejich vnitřním výdobytkům, naléhali všemi prostředky na svůj národ, aby stylizoval svůj život. Někdy za to byli kamenováni. Podobně je tomu v té fázi vývoje, kdy modlitbu ještě nedokážeme spojit se životem. Čím vyšší má úroveň, tím náročnější a potřebnější je její spojení s životem. Jakmile se někdo smíří s myšlenkou, že se má v jeho vědomí zrodit vědomí o Bohu nebo o nesmrtelné podstatě člověka, a má-li se tento obrat stát aktuální (tak rozuměj symbolu narození Ježíše ve stáji v Betlémě a všemu kolem toho), a nemá-li zůstat pouhou nadějí, je nutno dát **okamžitý a bezvýhradný** souhlas k tomu, co je nám modlitbou navrženo, k čemu se cítíme ve hloubce modlitby být voláni. Teprve modlitba spojená s tímto souhlasem s voláním, které je nejbezpečněji rozeznatelné od pouhých předpokladů, je-li bezeslovné a přináší-li jistotu ničím nepředstižitelnou a nezvratitelnou, jistotu o správnosti tohoto nového smyslu života, má znaky oné vyšší modlitby stojící nad prosebnou modlitbou vyjádřenou **slovně** Otčenášem. Pokud se tyto znaky nedostaví, musíme se soustavně vracet k prosebné modlitbě a pomocí ní se šplhat vzhůru, a to znovu a znovu i tehdy, kdy jsme už nabyli zmíněné jistoty, protože dokud se neumíme soustavně modlit vyšším způsobem než prosebně, musíme se nechat tímto prostředkem napojeným na život vynášet do vyššího stavu modlitby, jak bylo vyloženo v minulém pojednání. Nezapomeňte na nic podstatného, co vám napovídá Nový zákon. Panna Maria se dává vynést nahoru jediným zjevením, svatý Josef (rozuměj osvícený rozum) nutkavými sny. V obojím případě jejich vyšší stav modlitby, ať už docílený za bdělého stavu nebo ve spánku, jim poskytoval jistotu o tom, co mají konkrétně dělat.

Vsouvám do výkladu důležitá upozornění, které mají doplnit souvislé rámcové informace uvedené např. v Sladkém jhu - I. díl. Rozpojení a dále. Předčasně něco opustit, co ještě nemělo být opuštěno, a co představuje ničím nenahraditelný prostředek vývoje, znamená zastavit vývoj nebo ho stížit až na úroveň nesnesitelného utrpení. Zkoušky, které se dříve přičítaly vůli boží, všechny bez rozdílu, i když byly podepřeny slovy nějakého zjevení, je nutno přičíst na vrub člověka. A některé z nich nebyly zkouškami v pravém smyslu slova, nýbrž hrubým rozpojením modlitby od života, které, kdyby nebylo nevědomí, dalo by se nazvat krajní neposlušností. Opět opakuji, že v oblasti duchovního vývoje nevědomost hříchu nečiní, ale způsobuje větší či menší utrpení, a co je důležitější, způsobuje zpomalení nebo zastavení vývoje. Např. představoval-li si člověk Boha jako dokonalou bytost, mluvalo-li se dokonce o třech božských osobách, pak tam, kde končilo osobní vedení a mělo začít neosobní, pomocí něho se teprve člověk dovídá, čemu se při osobním vedení nemohl naučit, tam zeje hluboká a nebezpečná propast, přes kterou Jidáš živý nepřejde, ostatní učedníci jen s velkými potížemi. A protože všichni lidé v sobě přechovávají Jidáše a jinou složkou svého já lpějí na osobním vedení tak, že se ho nemíní zřít, dá se zodpovědně říci, že téměř nikdo z křesťanských mystiků tuto propast nepřekročil, a ten, kdo ji přešel, jako třeba mistr Eckhart, sv. Terezie z Avily, sv. Jan z Kříže, byl krutě pronásledován. Nebylo by se to stalo, kdyby byla Tradice dokázala vyčíst o této propasti všechno, co je o ní napsáno v evangeliích zejména od Ježíšovy smrti na kříži až po seslání Ducha svatého. Tři boží osoby jsou správnou lidskou klasifikací tří rozdílných funkcí jednoho a téhož Boha, ale ničím více. Nazveme-li funkci symbolem "osoba", neučinili jsme sice nic více, než že jsme ji symbolizovali, nevyjádřili jsme však její nesymbolickou podstatu, tj. nepostihli jsme její skutečnost, a tento fakt Tradici unikal.

Panna Marie svým rozhodnutím zrodit ze sebe Ježíše jako svobodná matka se rozešla se židovskou společností, i když potom sv. Josef zachránil její pozici ve společnosti, nepřestala však proto být dobrou, milující matkou. Obdobně Ježíš, protože ho čekaly úkoly přesahující rámec jedné rodiny, až do křtu v Jordánu, do 30 let, nepřestal být rodině oddán. Berme tedy na vědomí, že teprve projdeme-li Jordánem, máme právo říci "kdo je má matka, kdo jsou mí bratři?" Učiníme-li to dříve, nedospějeme ani do Jordánu, neřku-li na kříž. (O tom kdo vstupuje na kříž, až v dalším pojednání: Jak použít symboliky Ježíšova života). Křížujeme sebe a své okolí z nepochopení z vlastní vůle, ne z vůle boží, a proto nemůžeme vnitřně umřít, jak dokázala svou zkušeností sv. Terezie

z Avily. Většina křesťanských mystiků nedokázala vnitřně umřít, přestože se o to poctivě snažila, protože neznala zkušenost sv. Terezie, protože svou schopností, neodejde-li člověk od svých schopností (a to je zapsáno v zahradě Getsemanské), nenechá-li je na chvíli usnout, neprovede rozhodující kroky v pouti na kříž, tím méně umře na kříži.

Uvědomte si, jakou nezbytnost představuje oddanost rodině, když Ježíš ve 12 letech svého života, ačkoliv už věděl, že musí být v tom, co je jeho Otce, přesto poslechl své rodiče a vrátil se k nim a byl jim oddán. Nezapomeňte též, že Panna Maria uložila hluboce v srdci svém Ježíšova slova z těch jeho 12 let. Ve vyprávění o Ježíšově životě, tak skoupém na slovní obraty a reminiscence, evangelista si povšiml, jakou váhu mají tehdejší Ježíšova slova. Jednou z nejjistějších známek stavu po narození Ježíše v Betlémě je, že člověk už musí být v tom, co je Otcovo, a **nemůže** a nesmí jednat jinak. V tom mu nesmí bránit správně pochopený postoj vůči okolí, především vůči rodině.

Vracím se k ústřednímu výkladu. Promluvíme si nyní o Ježíšově záměru zmařit sebe, a jak nám on tento záměr vysvětlil.

O tomto záměru např. věděl sv. Pavel a on jediný se snažil v některých svých epištolách ho vysvětlit, v jiných na něj pozapomínal, jakmile v něm převládla starozákonní tradice, kterou byl odchován.

Ježíš nám svým výrokiem na kříži: "Bože, proč jsi mne opustil", především vysvětluje, že logicky, tj. lidsky se tento záměr nedá vysvětlit. S tím souvisí celá škála "proč", na které rozum nikdy nedokáže odpovědět svým "proto", a příslušné odpovědi by se od něho neměly požadovat, má-li dojít k dokonalému sebezmaření, které je v duchovním vývoji nutné. Opět se tu ocitáme před jedním nedostatkem Tradice, který se snažila překlenout výkladem o nevyzpytatelných tajemstvích božích. Odpověď však existuje na všechno, jenže za logikou a za analogií. Existuje ve zkušenosti, která se dostaví, opustí-li člověk oblast logiky tam, tehdy a takovým způsobem, jak radí Ježíš na kříži.

Některé z těchto tajemství se Tradice snažila sprovodit ze světa rozumu vyhlášením dogmat. Ne všechna dogmata patří do oblasti otázek, na které nelze logicky odpovídat. Ukáží však aspoň na jedno "tajemství", které tím je jen proto, že se nedá logicky vysvětlit, ale dá se vysvětlit zkušeností, a velmi jasně, daleko lépe než jasnou lidskou odpovědí. Otázka, na níž nelze logicky odpovědět, zní: "Proč Bůh stvořil svět?" Kdo nedospěje až na kříž a neprovede tam co provedl Ježíš, nedospěje ke zkušenosti, která

mu zodpoví tuto otázku. Může si na ni odpovědět jen velmi vzdáleně a neuspokojivě tím, že bude správně předpokládat o Ježíši, že on představuje svým vystoupením na zemi fázi vývoje od Boha k Bohu, celou, uzavřenou, ale proč tomu tak je, není v této odpovědi obsaženo.

Vůbec obecně by bylo dobré připomenout, že Ježíš ukazoval svým životem na vypovídací schopnost zkušeností, na jejich vlastnost, která se nedá zastoupit žádnou úvahou ani vírou. Jako příklad uvádím zázrak v Kani Galilejské, kterým Ježíš obnovil víru učedníků. Mohl bych však ukázat na kterékoliv hnutí Ježíšovo, neboť všechna nás měla vést k tomu, abychom si jimi prověřovali svou pozici a způsoby, jak se dostat do všech fází duchovního vývoje a jak si moudře počínat, aby se jimi prošlo bez nebezpečí, že kteroukoliv budeme považovat za poslední a nejzazší. Uvědoměme si též, že Ježíš varoval velmi přísně před touhou po znameních. Zkušenosti nejsou ničím jiným než mezníky na cestě a mají se dostavit plněním podmínek naznačených Ježíšovým životem, nikoliv touhou po zázracích. Kdo totiž toužil po zázraku, nedosáhl ničeho více než tělesného nebo duševního uzdravení, ale nedospěli ke spáse. Jeden chromý netoužil po uzdravení, ale Ježíš ho přesto uzdravil, aby mohl na něm ukázat, komu mohou být odpuštěny hříchy. Na nikom, kdo chtěl být uzdraven, to ukázat nemohl, protože mu v tom překážela lidská touha nemocného jen po uzdravení. Proto ten, kdo si cokoliv přeje více než království boží, nemůže do něho vejít, ani pomocí nějakých vyšších typů modlitby. Chtěl-li by však dospět k takovému přání, - a k tomu se dospívá jedině zkušeností -, měl by provádět činnost na poli Hospodářově. Zaručeně by dorostl do té touhy, tj. do té zkušenosti, ze které ta touha tak samočinně vyplývá, jako prýští pramen ze země. Z podstaty boží samovolně vyplývá všechno tzv. stvořené. Považujme tuto činnost za trvalou kvalitu boží podstaty. Ze stvořeného naopak za určitých okolností samovolně vyplývá podstata boží.

Jak asi vidíte, snažím se odpovědět na otázku, na kterou Tradice marně hledala odpověď: "Proč tak málo lidí dospívá k nazíravé modlitbě?" Tradice si zde mylně pomohla tajemstvím nevyzpytatelné vůle boží, výběrem milosti boží jako by nějakou protekcí. Tradici chyběla znalost řady propojených a na sobě závislých okolností, na jejichž konci se samovolně dostavuje milost vlité modlitby. Mně je přitom divné, že vůbec někdo při tak jednostranném a neinformovaném postupu, k jakému radila Tradice, se mohl vyšplhat až do výšin spojovací modlitby. Bez poučení vyplývajícího ze symboliky Ježíšova života na každém

kroku člověku něco chybí. Jak by bylo možno správně zharmonizovat druh a způsob odosobnění s druhem a způsobem modlitby, kdyby se poučení pro obojí nenašla v různých fázích Ježíšova života? Nedáme-li se poučit Ježíšovým životem, brzy nás drží v šachu náš život, brzy dosažená úroveň modlitby, a neuvolní nás k dalšímu postupu. Např. zachováme-li si při nazíravé modlitbě lidské představy o Bohu a povídavou mysl, lépe řečeno, vstupujeme-li do ní pomocí představ a slov a považujeme je za správné a držíme se jich, a právě tak držíme-li se své pomíjející existence a své lásky, zkrátka svých lidských znaků jako něčeho, co nás má dále doprovázet, protivíme se Bohu. Máme se zařídit podle Ježíše. Nevíme sice ani na kříži, proč nás opustilo osobní vedení, proč se máme vzdát tak těžce vydané jistoty, že jsme dítky božími; ale přes toto nepochopení máme svého ducha Bohu odevzdat! Máme se naučit jít do prázdna, do ničeho přirozenosti boží, a sami jako nic, jak řekl mistr Eckehart. Jen tak chvilkové nazírání se může změnit v trvalý stav, napřed za cenu zmrtnění lidské přirozenosti (tři dny v hrobě), a pak vyrovnáme-li se s relativním zlem ("vstoupil do pekel"), změní se chvilkové nazírání v trvalý stav. Ale to už není něco, čím se člověk stává, nýbrž něco, čím je. Člověk se stával nazírajícím, to byla středověká mez křesťanských mystiků, ale člověk je nazírající, to je skutečnost, kterou si člověk začal uvědomovat i svým zevním, do té doby odděleným vědomím.

Mluvil jsem dosud o jediné zdi, kterou člověk nemůže překonat svou vlastní silou, právě tak jako Ježíš mluvil o jediných dveřích, na které máme klepat a bude nám otevřeno. Tak si Ježíš počíná ve všech podobenstvích. Všechno líčí jednorázově, protože ke slovu připojuje svůj souvislý příklad, v němž nic není jednorázové. Každá změna v nasazených prostředcích je vytyčena zdí, na každém dalším přechodu vyšší, a může být překonána zase jen ještě vyšší mocí boží. Tak tomu bylo při zvěstování Panně Marii, při narození Páně, před křtem v Jordánu, před pokušením na poušti, před vstupem na kříž. Ježíš svým životem vykládal, za jakých podmínek může boží moc působit tak, aby překonala zeď. Jsou to sice vždy podmínky obdobné, ale vždy náročnější. Představovat si, že je to míra horlivosti a vřelosti, je představou přihlížející převážně jen k vůli vyprovokované city, a to je pohled jednostranný, někomu cizí. Tedy nedostatek vědomostí o cestě a přemíra chtěného citu, obrazotvornosti a myšlenkového pohybu aplikovaného na cestu z běžného denního života, způsobovaly, že žádný stupeň, ukázaný Ježíšovým životem, nebyl dovršen. Jestliže třeba očista proběhla ze 60 %, souběžně probíhala osvěcovací stránka na 20 % a spojovací na zlomek %,

má-li se zvolit matematický symbol. Nemůže být tomu sice jinak, očista má vystřelovat nahoru, má přinést částečné osvícení a spojení, ale má být vždycky z moci boží stoprocentní, tj. relativně úplná, mají být vždycky na úrovni, na které se člověk nachází, odpouštěny všechny hříchy, a to se nemůže stát jen tím, že se člověk stane pokorným a kajícím hříšníkem bezmocným a tupým, nýbrž že se uvědoměle postaví za nový smysl života, který vyplynul z opravdového odpuštění hříchů. Člověk se musí cítit opravdu svobodný, připravený ke vzletu k nebesům. To je má zkušenost z oněch sedmnácti let. Věděl jsem, že mně nic nestojí v cestě, neboť Bůh mne převedl na jinou úroveň a tam mi ukázal, že mám kráčet dál. Dopustil jsem se však té nehorázné chyby, kterou doporučovala i Tradice jako správný způsob, že jsem zavrhl celý světský život, zatímco jsem ho měl povýšit na prostředek na cestě po všech jeho stránkách, které byly mravně nezávadné. Např. studium, výdělečná činnost a spolupráce s lidmi na jejich díle. Důležité však bylo, že v oblasti vnitřní modlitby překážky odstraněny byly, protože jsem mylně považoval celou duchovní obrodu jen za vnitřní proces, ten se mohl rozvíjet na úkor zevního procesu obrody, který měl probíhat souběžně.

Jaký příklad nám poskytl Ježíš: Po narození v Betlémě se osvobodil z moci Herodovy útěkem do Egypta, tj. útěkem z oblasti Herodovy moci; po dovršení 30 let se osvobodil z poddanosti rodinně a okolí, po dalších 40 dnech se osvobodil z moci Satana, po 3 letech ze slávy svého divotvorného života a ze synovství božího. Sami si doplníte, jakou roli hraje vždycky pokora a jakou nová úroveň svobody, jedno ruku v ruce s druhým. Ježíš tedy ukazoval etapy cesty ke svobodě pomocí sebezmaření, které mělo své stupně. Napřed zemřel ten, který byl svázán a vězněn konvencemi židovské společnosti. Tuto úlohu zastala Panna Marie. Pak zemřel ten, který měl domov zde na zemi, a posléze ten, kdo zde měl synovské úkoly vůči lidem i Bohu. V praxi každá z těchto smrtí se musí dobývat (i když nevědomě), nespadne nikomu do náruče jako zralé ovoce ze stromu. A totéž se dá říci o svobodě, která z těch smrtí vyplývá. Devět měsíců se rodil Ježíš v lůně matčině, 30 let dorůstal do Jordánu, 40 dní do utkání se Satanem a tedy k osvobození sebe od něho, atd.

Vrátím se na chvíli k vysvětlením, které jsem už dříve učinil o osvobození od Satana. Na něm se dá totiž ukázat nepostradatelnost určitých prostředků až do určitého vývojového stupně a škodlivost těchže, jakmile se jimi určitý vývojový stupeň dosáhne. Je-li Satan na poušti naším já, které je ve své funkci rozvíječe života odděleného od Boha absolutně nutné a není zlým Satanem,

nýbrž dobrým pomocníkem, pak, jakmile se dovrší rozvoj světského života a projde se Jordánem, už je tu jen proto, aby byl přemožen, podroben a sloužil novým způsobem. Z tohoto podrobení našeho já (z míry jeho podrobení) pak vyplývá úloha Jidášova a ostatních učedníků Páně. Lidské já nesmí být úplně zničeno po celou dobu osobního vedení. Člověk by se bez něho nedostal na kříž. Naopak silou onoho osobního vedení musí být lidskému já dodána síla k tomu, aby vykonalo, co chce vykonat, a aby to vykonalo rychle. Není-li mu tato síla předána, jak to ukázal Ježíš při poslední večeři, umírání nemá konce a nemůže být dovršeno zmrtvýchvstáním. Toto všechno jsou nedocenitelná poučení pro vyšší stavy mystické modlitby, a těm Tradice vůbec nerozumí. Jak potom mohla vést duše. Mnozí světci umírali po celý život a přece nedokázali umřít, až zároveň s fyzickou smrtí, a to je velká ztráta pro lidstvo, neboť jejich poznání ustrnulo, oni nepohlédli na věci z druhé strany a nemohli tedy podat svědectví o rubu mince tohoto života. ("Co je božího, dávejte Bohu".) Pořád se drželi toho, čemu se naučili od lidí zde na světě, i když dnes víme, že jsou to někdy nesmysly dnes neobhajitelné.

Čekáte pořád konkrétnější odpověď na otázku: "Jak tedy všechny ty poučky aplikuješ na život a na vnitřní modlitbu?" A já pořád mluvím obecně a jen o tom, co se dá obecně říci, a to proto, že každý si musí najít svou cestu a že nikdo by neměl být nabádán k tomu, aby následoval někoho menšího než Ježíše Krista, řečeno obecně: aby se řídil obecně platným vzorem a ne jeho aplikacemi, i sebelépe provedenými. Kdybych měl jistotu, že nebude se napodobovat mé použití vzoru, nýbrž jen samotný vzor, milerád bych prozradil mnoho zajímavých věcí ze své praxe. Ze života Ježíšova se ovšem dá poměrně snadno vyvodit obecné pravidlo pro kterýkoliv krok na cestě, a tedy i pro vyšší způsob modlitby než je modlitba prosebná.

Řekli jsme si už dříve, že Ježíš požadoval, aby ten, kdo chce o něco prosit, byl ochoten vložit všechny své schopnosti do realizace prosby, jinak nemá nejmenší naději, že bude vyslyšen, leda že by svou vůlí způsobil vyslyšení, a mylně je přičítal Bohu. Nazval jsem to magickým působením vlastní vůlí. I v takovém počínání je kus sebeobětování, ale vyšší typy modlitby představují jen a jen oběť, která, má-li být co platná, a nemá-li vyústit do zbytečného utrpení, jímž může být i účinek umrtven, musí mít dvě stránky, aktivní a trpnou v harmonickém souladu. Učedníci Páně nemohli dělat větší zázraky (provádět ve větší míře inspirovanou činnost), než kolik do této činnosti vložili vnitřního sebezáporu. Všimli jsme si, že když jednou se jim nepodařilo vymítnit zlého

ducha a přišli to oznámit Ježíšovi, ten jim řekl, že by k tomu bylo třeba modlitby. Nedokázali vstoupit do takové úrovně modlitby, která by zaručovala úspěch i v zevním konání určité úrovně. A totéž platí na úrovni poznání. Úroveň jejich poznání byla dána týmiž podmínkami. Zmíněným výrokem je napovězeno ještě mnohem více: Ježíš se dokázal modlit jinak, účinnějším způsobem než jeho učedníci. Představují-li učedníci lidské schopnosti už ve velmi vznešeném stavu, že jsou ve službách svého osobního duchovního vedení vědomě, pak se dá vyčíst z citovaného výroku Ježíšova, že není v lidských silách stupňovat modlitbu za určitou míru účinnosti. O tom se Tradice zmiňuje svým způsobem: rozeznává např. nazírání získané a vlité. Ono vlité je dané milostí boží, je nezasloužené. Tato věta je pravdivá jinak: Ono vlité je dáno milostí boží, ale tu si člověk zaslouží jinak než se dají zasloužit jiné věci, jak jsme si již několikrát vyložili. V Ježíšově vědomí už od jeho narození byla obsažena paměť na Otcův dům, který dobrovolně opustil, aby ukázal nejvznešenějším způsobem, jak se máme do Otcova domu vracet my, kteří si na Otcův dům nevzpomínáme, dokud nějakým způsobem nepromarníme svůj život. Byl tedy základní rozdíl mezi obětí Ježíšovou a naší: On věděl odkud jde a kam se vrací, protože obětoval mnohem více než my, symbolicky řečeno, život po boku Otcově. Pro tuto větší míru oběti jeho modlitba měla větší účinnost než naše.

Jak jinak se modlil Ježíš než jeho učedníci se dá pochopit také stavem extatika: Ježíš vědomě přicházel od Otce, kdežto obyčejný modlíci si nejvýš namlouvá, že také on přichází od Otce a k němu se má vracet. Extatik je v poněkud jiné situaci. On se vědomě aspoň na chvíli ocitl v Otcově domě, a když pak odtamtud po chvíli extaze vyšel, nemusel si nic předstírat, nemusel se vmýšlet do toho, že od Otce přichází. Jeho modlitba pak má punc někoho, kdo od Otce jde, a tím se jeho modlitba podobá modlitbě Ježíšově, ale jen podobá, protože za ní nestojí tak velká oběť jako za modlitbou Ježíšovou. Ježíš žil za jiných podmínek než "mrtvý" člověk, který si není vědom odchodu z Otcova domu, a tato okolnost způsobovala, že se celým svým životem modlil jinak, vyšším způsobem než běžný člověk a mohl k tomu způsobu modlitby ukazovat cestu. Ve zkratce je ukázaná v prosebné modlitbě Otčenáš, která, je-li správně pochopena a uskutečňovaná, rychle připravuje k vyšším typům modlitby.

Příklad začátečníka: Jestliže jsem se od svého útlého mládí neztotožňoval s tělem tak, jako jiní lidé, bylo v mém životě už něco málo obsaženo z modlitby životem, neboť jsem život stylizoval podle principu, o kterém jsem nevěděl, ale který byl na té úrovni

správný: "Nežij, jak si přeje tvé tělo, nýbrž žij, jak a do jaké míry tvá mysl poznává, že se má tělo chovat." K tomu byli vedeni Židé 1700 let svými osvícenými vůdci, a bez extaze zrodili ze svého národa Ježíše. Tato úroveň Otčenáše je dobře znázorněna Otčenášem. Židé byli vedeni k tomu, aby přišlo království boží pro celý kolektiv židovského národa. Kdo se tedy modlí podle návodu Ježíšova Otčenáš, chová se obdobně jako správný starozákonní Žid, podrobuje své jednání onomu "přijď království tvé."

Vyšší typ modlitby než prosebné pak má podobu větší sebeoběti než jaké je zapotřebí při prosebné modlitbě. Doví-li se člověk, nebo vezme-li za své, že se má celý obětovat Bohu aspoň ve své modlitbě, a stojí-li za ním částečně oběť vyprovokovaná prosebnou modlitbou, je na nejlepší cestě k vyššímu spojovacímu typu modlitby. Stačí, spatřuje-li v modlitbě prostředek, jímž se může celý obětovat Bohu. V takové modlitbě může dokonce tělesně následovat Krista dříve, než toho dosáhne v životě vně vnitřní modlitby, jak jsem ukázal v Umění žít na případu zmizení těla při modlitbě. Bylo by chybné, kdyby se člověk snažil o zmizení těla, musí mu jít jen o sebeobětování. A čím dříve přejde tato sebeoběť do práce na poli, tím dříve se člověk vyvaruje rozporu mezi stavem modlitby a života, a tedy i utrpení, které, jako v případě mystiků, by mohlo jinak přejít až k nesnesitelnosti, jak mně bylo naznačeno už záhy po narození při operacích při vědomí. Při nerovnováze mezi modlitbou a životem dochází k následovnému vytržení mysli ze stavu utrpení. Myslím, že jste nejen pochopili, proč křesťanští mystici tolik trpěli, ale i jak tomu utrpení předejít.

Dopouštěl jsem se po celá léta té chyby, že jsem považoval za správné celý se obětovat jen ve vnitřní modlitbě a že jsem považoval za hola nemožné tak dokonale obětovat i svůj život vně modlitby. Musel jsem být z tohoto omylu vyveden násilným způsobem v koncentračním táboře.

Za jeden z největších přínosů vytěžených z událostí v koncentračním táboře považuji poznání, že sestoupení Ježíše Krista na zem od jeho narození v Betlémě představuje život boží v člověku po prvním obrácení člověka, po první zásadní změně smyslu lidského života. Míním tím vstup boží jak do modlitby (katoličtí teologové by zde mluvili o stupních vlité modlitby), tak do života (a tady by nám teologové neporadili, protože vyšší modlitbu než prosebnou a děkovnou oddělili od života, odkazovali s ní člověka do ústraní). Život Ježíšův od počátku ukazuje, jak má být

udržován a jakými prostředky rozvíjen vyšší duchovní život. O tom jsem už mnoho napsal.

Dnes, po tolika létech odstupu od prvního vstupu božího do mého vědomí, vím, jak jsem si měl počínat při modlitbě a jak v životě. Mohu souhrnně říci, že vyšší modlitba než prosebná představuje oběť. Tato oběť má být vždycky úplná vzhledem k úrovni poznání (že člověk ví, že se celý den obětuje tak, jak sebe poznával. Nenechává si nic ze sebe pro sebe). Oběť v životě vně modlitby byla pro mě velmi těžká, protože jsem se životem nemodlil (aspoň ne vědomě) a symboliku Ježíšova života jsem chápal jen o něco málo víc než jak ji ve svých spisech prozradil Karel Weinfurter, a toho bylo málo. Obdobnou situací procházeli křesťanští mystici, jenže s tím rozdílem, že nacházeli útočiště v klášteřích a v ústraní, a jejich pozemské vedení tento únik považovalo za správný. Srovnáme-li toto počínání s příslušným dějem Ježíšova života, jednali tak, jakoby vedení měli za sebou prvních 30 let Ježíšova života, křest v Jordánu a zlačnění na poušti, zatímco měli za sebou vlivem vyššího typu modlitby a vlivem stylizovaného života jen narození Ježíše v Betlémě. Ježíšem sotva narozeným mohli být vedeni jen velmi temně, tj. tíhli k vyšším metám života, byli plni touhy, ale konkrétně s ní nedovedli zacházet. Tady jistě vyvstane otázka, proč Bůh, který se v nich narodil, nezařídil dokonalejší vedení? Protože on také člověka stvořil a v této lidské fázi tvůrčího procesu mu určil vybavení lidským tělem, lidským já a lidskou vůlí, se kterou je možno těkat po celé kleci vesmíru v malém i ve velkém. Bůh neruší tvůrčí proces, neboť by jednal proti sobě. Člověku zbývá dvojí: Buď tento proces svou vůlí dovršit rozvinutím života, nebo svou vůlí tento rozvoj obejít. Je-li tu k dispozici jen touha malého Ježíše po Otcově domě ("Zdali nevíte, že musím být v tom co je mého Otce?"), nic více člověk z osobního vedení božího neunes a nahradí-li další chybějící vedení neosvíceným lidským vedením, jde vstříc velkému utrpení. Měl jsem přece jen určitou výhodu oproti těm, kteří předčasně uprchli ze světa a nemohli být tříbeni zkušenostmi, které lze nabýt jen ve světě, a proto mám právo radit jinak než Tradice. Protože jsem neutekl ze světa a přitom neopustil vnitřní modlitbu, procházel jsem řadou extází při modlitbě. Nepřicházely mimo modlitbu, protože zevní život mi nedopřával klidu. Opakující se extaze však měly být výstražným znamením, krom toho že byly svým způsobem významným požehnáním, které nechci popírat. Požehnáním byly v tom smyslu, že přinášely stále se prohlubující osvícení, jak mám ve zvyku nazývat - ne úplně přesně - prohlubující se chvíle spojení s Bohem, které však zase pomíjejí.

Znal jsem prostředek - vnitřní modlitbu - která mě vedla k těmto stavům, a poznával je aspoň tolik, že Bůh mě neopouští. Výhružným znamením byly proto, že nebyly ovladatelné lidskou vůlí. Přicházely nečekaně, napřed častěji, ale mělké, později hlubší, ale za delší čas. Mohly ustát úplně a byl bych se ocitl zase sám na cestě, podporován jen vzpomínkou. To se také stalo nástupem do koncentračního tábora. V dobách života sv. Terezie sice nebyly koncentrační tábory, ale ona přesto zažívala něco obdobného. Člověk se tedy tímto jednostranným vývojem dostává do stavu kruté opuštěnosti, které sv. Jan z Kříže nazývá temnou nocí smyslu a ducha. Jiné vedení od Boha za zmíněných okolností (= při nerovnovážnosti vývojových prostředků) neunes a dá se říci, že i to nese velmi těžce. Měl jsem oproti křesťanským světcům to štěstí, že jsem neutekl ze světa, takže mě vedly události v něm. Boží vedení se mělo kam vtělit, totiž vtělovalo se do událostí kolem mne. Tyto připadají člověku jako něco, co stojí mimo něj, vně člověka, takže dokáže se s nimi utkat jako s nepřítelem ve hře, kterého vidí a má ho před sebou. Chce se na něm jenom, aby z boje nebo z hry neutekl. Nejhorší zkoušky přicházejí tehdy, když člověk začne být zevními událostmi křížován a neví proč. Posun kupředu extazemi nejde do nekonečna. I ony mají určitý dosah působnosti (Nezapomínejte, že pořád odpovídám na otázku: jaký smysl mají vyšší typy modlitby). Měl jsem v ruce prostředek, vnitřní modlitbu, o které jsem nikdy ani na chvíli nepochyboval, že jej mám od Boha, i když jsem o něm na začátku cesty nevěděl, pak jsem se jej dověděl a myslel jsem si, že jsem jej vyčetl z knihy, ale už tehdy jsem poznal, že tam byl uložen pro mě, a abych nezačal o tom pochybovat (to bylo ono vedení událostmi), mí duchovní přátelé, pan Nesvorný a Šuchma, zjistili, že jsem jej z knihy nevyčetl. To bylo velmi důležité podpůrné zjištění. Vyšší způsoby modlitby než prosebné, mají-li povahu vedení do hloubky, nad běžné vědomí, rozšiřují-li vědomí, pocházejí svou silou vždycky od Boha. Pocházejí-li od lidí, chyběla tam někde na přechodu k nim spojka mezi životem a modlitbou. Život nebyl dotažen až k nim! Nabádal-li Ježíš své učedníky k prosebné modlitbě Otčenáš, ukazoval lidským vlastnostem už oddaným jejich osobnímu vedení, jak se smyslem a duchem života propracovat k vyšším typům modlitby a k adekvátnímu vyššímu způsobu života, a pak je těmito vyššími typy prováděl jak jejich činnostmi, tak zevními událostmi. Kdyby to byl nečinil, pochyboval bych o správnosti a vhodnosti vyšších typů modlitby, jako se stalo na počátku pobytu v koncentračním táboře, podobně jako se stalo učedníkům těsně před ukřížováním Páně a během něho. Upozorňuji znovu na to,

abyste si všimli, jakou funkci mají lidské vlastnosti v průběhu ukřižování.

Napadá mě, že bych neměl předpokládat, že správně rozluštíte způsob Ježíšova vedení životem učedníků. Měl je odpočátku k tomu, aby dělali zázraky, uzdravovali atd. Hnutí, které se nazývá Křesťanská věda (Christian Science), se mylně domnívá, že učedník Páně musí dělat zázraky, že musí uzdravovat atd., jinak že není správným křesťanem. K takovým a podobným nehorázným omylům dochází, nepochopí-li se, že učedníci Páně jsou dnes pro nás našimi vlastnostmi nacházejícími se v určité fázi duchovního vývoje. Pomocí lidských vlastností se dělají zázraky tehdy a v tom smyslu, jak bylo zázračné u Ježíše všechno od křtu v Jordánu, a jinak než před jeho narozením a atd. Tady např. člověk je, pomocí vlastností, projde-li křtem v Jordánu, schopen jednat opíraje se vědomě o boží moc. Této opory se už nedosahuje prosbou, nýbrž trpným odevzdáním do vedení božího. Jen za obdobných okolností mohli učedníci dělat zázraky. S absolutní samozřejmostí se opírali o Ježíšovu moc. Tento postoj musel být úplně trpný, kdežto prosba je něčím aktivním, jako bylo aktivní počínání učedníků, ale bylo odvozeno od trpného spočinutí v Ježíšově moci. Činnost, která spočívá na právě zmíněném trpném základě, stává se činností nadlidskou; Ježíš musel ukázat, že tedy z hlediska lidského zázračnou. Také ukázal, že nejzázračnější není uzdravování nebo křísení mrtvých, nýbrž odpouštění hříchů. Hindové by řekli: smazání karmy. Důležité je vědět, že lidská činnost nese následky, které činného člověka poutají buď v dobrém nebo ve zlém, ale činnost spočívající v moci boží a z ní vyplývající, nepoutá, neboť je sama odpoutaná od svého zevního činitele. Člověk při ní jedná jakoby nejednal, jako nic. Sv. Terezie o ní řekla, že jejíma rukama pracuje Kristus, jejíma nohama chodí Kristus. Sv. Pavel o ní řekl, že při ní je živ ne on, ale Kristus. Toto spočinutí v základu božím je u člověka, pokud vím, nejvyšším stupněm vyšší modlitby. I ta ovšem má své stupně: Může se objevit už před narozením Ježíše v nás a pak později, ale ještě před Jordánem, jenže její vypovídací schopnost je vždy jiná a proto i jinak ovlivňuje chování člověka navenek.

Když jste uvažovali nad symbolikou Ježíšova života, jistě vám neušlo, že andělské zvěstování se stalo Panně Marii, tedy probíhalo v nesmrtelné duši, se kterou zevní naše vědomí nemá spojení, aspoň ne takové, kterému by nepoučený člověk rozuměl. Takové zvěstování si uvědomujeme jen jako nesrozumitelnou ozvěnu, která však má přece jen konkrétní podobu: Člověk ve svém nitru našel pramen, ze kterého by nejraději pil ve skrytu, tak

jak je symbolicky znázorněno v Bibli, že Panna Maria žila těch 9 měsíců v ústraní, ale pozor, neživila se z narůstajícího plodu, nýbrž ten se živil z ní. To je pravý smysl tehdejšího ústraní. Zasnoubila se mezitím se sv. Josefem, tzn. že jí přišel na pomoc včas osvícený rozum, a to je pomoc, kterou začneme vnímat i normálním vědomím, třebaže osvícení v podobě vnuknutí přichází opožděně nebo následně a jen občas. Tento časový rozdíl je dán potřebou zrání plodu bez zásahu zvnějška. Liší se od tušení správnosti tím, že je velmi nutkavé a lze mu jen těžko odolat. Týká se obsahu zvěstování andělem Panně Marii. Člověk zevně ví, co se v jeho nitru chystá, a rovněž ví, že tento růst nového života má podporovat, a z počínání sv. Josefa víme jak: Zjednat mu zevní podmínky pro nerušené dovršení vnitřního pochodu. Tyto podmínky jsou nezanedbatelné. Kdyby se byl sv. Josef neujal Panny Marie, byla by velmi trpěla útoky společnosti, ve které žila, a ona musela být od nich uchráněna, a to jak od těch, které přicházely zvnějška (požadavky společnosti), tak od těch, které přicházely zvnitřka (činnost dosud vládnoucího neosvíceného rozumu - Herodes). Dá-li člověk tedy na své vnuknutí, která přicházejí občas, upraví podle nich podmínky jak vnějšího, tak i vnitřního života. Rozum neosvícený (konvence společnosti, později Herodes) bude přemožen osvíceným rozumem (přemožení nemá povahu násilí, nýbrž spíše lsti a úniku). Tato úprava poměrů vnějších i vnitřních musí jít tak daleko, že po narození Ježíše v našem nitru nový život už musí nalézt dokonalý úkryt v zevním světě (útěk do Egypta před neosvíceným, vládnoucím rozumem). Po narození Ježíše je větším nebezpečím pro něho neosvícený rozum než pobyt ve světě. Do tohoto druhého přece musí Ježíš bezpečně vplout a dobu 30 let (symbol nikoliv let: trojka, která symbolizuje zaslíbení toho, co se později stalo, má být postavena před duchovní nulu člověka, čili člověk má dělat vše, aby se uskutečnilo, co mu bylo zaslíbeno. A tím "vše" je rozvoj zevního života při současném plnění plánu Otcova: neboť po celou tu dobu musí být člověk v tom, co je Otcovo.)

Myslím, že není třeba, abych rozepisoval všechny stupně cesty. Každý při trochu dobré vůle, má-li už jednou klíč v ruce, si celou symboliku života provede do své konkrétní praxe.

Vyvstává však stále znovu jiná důležitá otázka: "Jak poznat, kde jsem?" Kéž bych na tuto otázku už nemusel vícekrát odpovídat. Je chybně kladena. Je-li člověk co chvíli někde jinde, na jiné úrovni, má-li možnost se vyšvihnout se nahoru nebo spadnout hodně dolů, stávají se problematickými všechna poučení, byť podepřena Tradicí, o duších začátečníků, pokročilých

a dokonalých. Jsou sice jisté znaky duchovní pokročilosti, a ty nemíním popírat, ale protože všechny jsou založeny na moci boží a ne na schopnostech člověka, protože člověk duchovně nejschopnější je v jiném smyslu úplně neschopný čehokoliv, sám se může řídit jediným hlediskem duchovního pokroku: čím více lidské přirozenosti ustupuje před přirozeností boží, tím Bůh snáze a dokonaleji může skrze člověka jednat, poznávat a milovat.

Jakým právem tvrdím, že člověk je každou chvíli někde jinde a že tedy nelze obecně předepsat, co má právě dělat? Vyčtu odpověď ze života Ježíše Krista. Svatý Petr, a ten je pro nás symbolem lidské vlastnosti, jednou promluvil tak a jednal tak, že jej Ježíš nazval Satanem. Jindy zas Ježíš chválí Petra, protože co vyslovil, nepocházelo z nevědomého člověka, nýbrž z Boha, který v něm žil. Ježíš se vyjádřil, že mu to nezjevilo tělo, nýbrž duch boží.

Také nám se stává, že nám něco zjevuje Bůh. Ani si toho nejsme vědomi, protože neslyšíme žádný hlas z nebe, ani nepocítujeme rajskou slast, nýbrž najednou věci chápeme jinak než před tím, jsme tímto postojem tak unešeni, jsme schopni velkých a odvážných rozhodnutí, jenže tyto chvíle promrháváme. To šel kolem Ježíš, jednou nám kynul, abychom jej následovali, jindy nesl kříž a přál si, abychom mu pomohli jej nadlehčit. Byl to třeba bližní, jehož situace nám otevřela oči a přiměl nás k tomu, abychom vyšli ze své sebelásky? (Viz obrácení sv. Martina). Nebo to byla pomocná ruka z nebe nám i bližnímu podána? Takových situací je mnoho. Můžeme se v nich ocitnout mezi lidmi právě tak jako sami ve své komůrce. Důležité je, co z takové chvíle učiníme. Zda v ní poznáme volání boží a poslechneme je, nebo zda odvrátíme hlavu zpět k sobě.

Řeknete možná, že mluvím příliš nadnešeně a mlhavě. Nuže, rozložím původní chybně kladenou otázku na několik správně položených, na které se dá odpovědět. Nesmím se vůbec ptát, kde jsem, když se cítím být oddělen od Boha i od ostatního světa. Nesu tuto oddělenost lehce, nebo pocítuji tuto vnitřní samotu těžce? V prvním případě si proto šlapu klidně po cestách pocitu oddělenosti a soustavně podléhám pokušení, že nic nestojí v cestě, abych si takhle žil i nadále. Ano žiji zatím z obrovského arsenálu tvůrčího požehnání božího, ze kterého je možno rozvíjet život žitý v oddělenosti od Boha. Nic zlého se neděje, až na to, že jsem toho času ještě nepromarnil všechno co mám od Otce, a proto si nevzpomínám na Otcův dům. Nemám toho zapotřebí. Přeji-li si z tohoto stavu vyjít, protože jsem přijal za správné poučení, že nynější stav je nežádoucí, musím něco učinit, abych z

něho vyšel. Co mám učinit? Zkuste se v této chvíli zapřít, jak jen jste na této úrovni schopni. Něčeho si nejsme vědomi, když si klidně přebýváme ve vnitřní samotě. Ona ta samota není prázdná. Je plná nás a našeho všeho druhu. My se v ní obracíme k sobě. Jsme jako had držící se za ocas. Vytváříme uspokojující okruh nejnižší úrovně. Někdy to nemusí být ani okruh uspokojující, nýbrž velmi neuspokojující. Odpozoval jsem to na člověku, který má za to, že je vážně nemocen a má o sebe strach. Nemůže se odtrhnout od tohoto okruhu strachu a vybavit se ze sebe. To není o nic horší situace, než když mu nic nechybělo a byl také svůj. Proto radím: Zapři sama sebe, a to je nejlepší Ježíšem doporučené východisko ze sebe dále k duchovnímu cíli. Jak se máme v takových situacích zapřít? Nezapomínejme, že v podobných situacích jsme celí sví, jsme sjednoceni na té nejnižší úrovni, a tato okolnost z tohoto stavu činí situaci, při které lze také sebe beze zbytku celého opustit a v tomto smyslu sebe zapřít. Dokáže-li někdo bezeslovně bez jakékoliv formulace sebe odevzdat Bohu, přechází okamžitě do stavu vyšší modlitby. Stačí zastavit tok myšlenek a upnout pozornost na vzniklou prázdnotu. Zůstane-li toto počínání z druhé strany bez odezvy, promění se náš stav v pouhé civění, a z toho je lépe vyjít do menšího zla, třeba i do nového otáčení se kolem sebe. Všechno je lepší než civění. Znakem člověka, který zatím nedokáže se pozdvihnout z této pozemské úrovně je točení se kolem sebe a kolem svého. Poznáme ho okamžitě, i když se chápe duchovních věcí. Činí to v duchu: "To by mi mohlo být prospěšné" a ani v malém ze zájmu o věc bez ohledu na osobní prospěch. Je tomu obdobně jako když někdo nastupuje nějaké zaměstnání, aby si tam pro sebe vydělal, a jiný nastupuje do téhož zaměstnání ze zájmu o ně. Druhý způsob bychom v duchovní oblasti klidně mohli označit za správnější než první. Odezva na takové správnější jednání bývá různá, i když někdy nebývá okamžitá, neumíme-li se soustředit na naše zájmové pole. Nejběžnějšími odezvami bývají nejrůznější druhy jistot, kterých jsme dříve nebyli schopni. Jistoty mohou být též negativní povahy, např. že takhle si žít pro sebe a v sobě není správné, že bychom měli tento způsob myšlení opustit. Inteligentnímu člověku, jakým byl např. Sokrates stačilo negativní vedení a dál se nemuselo rozvinout. Toto vnitřní vedení mu neposkytovalo více než jistotu o tom, co nemá dělat. Nebo bývá odezva pozitivní, že se rozhodujeme se samozřejmostí, která je nám později nevysvětlitelná, jak jinak si budeme počínat než např. dosud. Někdo za nás našel východisko z nás. Nenapadne-li nás nic, o čem bychom mohli říci, že by nebylo z nás, nemáme čekat na vnuknutí, ono se nikdy nedostaví v čistém stavu, je-li vyžádáno,

nebo se nedostaví vůbec; máme sami učinit rozhodnutí, které vede k nějakému plodnému sebezáporu, tj. k zapomenutí na sebe např. v činnosti, která nás cele zaujme, odvede nás od sebe.

Beru tyto příklady ze života Ježíšova. Učedníci k němu přicházeli, aby získali vlastní spásu. Jako úvodní pohnutka byla tato touha dostačující. Pomocí ní se stali učedníky Páně. Pro ni byli ochotni opustit všechno své, tedy i své rodiny. A tento celek v jejich povědomí představoval vrchol sebezáporu jakého vůbec byli schopni. Ježíš však je vedl dál, za tuto míru sebezáporu. Jistě k velkému jejich podivu je začal soustavně odnaučovat tomu, aby byli sví. Jako opustili své, tak měli opustiti i sebe. To byl těžší oříšek než opouštět své. Ježíš je musel za tím účelem odvádět k práci pro jiné. Okamžitě je poslal křtít a pomáhat lidem i v jejich denních trampotách. Odváděl je od nich i tím, že je vodil na svatby a slavnosti, kde se lidé veselili a kde se vůbec o duchovních věcech nejednalo. Nakonec však je musel odvést i od jejich osobního vedení, jehož byl sám představitelem. Také k vůli nim se musel postupně zmařit, aby se dověděli, že tam ztratil kontakt s Bohem, o kterém dříve říkal, že s ním jedno je. Dokonaleji je nemohl odvádět od nich samých a od všeho nového jejich, co nabyli po opuštění starého svého. Nám pak stejně dokonale tímto počínáním ukázal jak se máme dopracovat nejvyššího způsobu modlitby, při níž se vnitřně dokonale umírá a vstává definitivně z mrtvých.

Termín "vstát z mrtvých" je velmi přiléhavý a vystihuje dokonale účinky vyšší modlitby. Doufám, že vám neuniká, kdo při celém tom mnohoznačném a postupném procesu vstává z mrtvých.

Dospějeme-li pomocí a silou nesmrtelné duše (Panny Marie) k narození v Betlémě, rodí se tam z veškerého židovského národa (z nás všech lidí, kteří jsme vyvoleni ke spojení s Bohem) jediné božské dítě, v Jordánu dospělý Syn boží, v němž se Bohu zalíbilo. Protože se mu v něm zalíbilo, vede ho na kříž, aby nezůstal Synem odkázaným jen k tomu, aby konal jen relativní dobro, nýbrž aby se stal stejně dobrým jako je On, aby byl vykonavatelem absolutního dobra. Za tím účelem musí všechno relativní zmizet.

Od chvíle, kdy jsem vzdal (donucen okolnostmi) svůj život (r. 1939), vím, že Ježíš svým zacházením s učedníky lidem ukázal, jak se mají propracovat k ustavičné modlitbě neextatickým způsobem, neboť jediné taková modlitba, dokonale skloubena s činným životem, představuje stav spásy. Mně pak ukázal, po dobu pěti měsíců, co znamená pro člověka žít ve stavu spásy (líčil jsem v

Umění žít). Než jsem svůj život odevzdal a dokud jsem si myslel, že sám zmožu toto odevzdání, procházel jsem různými stupni vyšší modlitby, ale extaticky, i když r. 1937 tato extaze už neměla podobu vytržení vědomí z tohoto světa, nýbrž obrácení světél (jak jsem vylíčil v Cestě vědomí). I tehdy jsem se dopustil té chyby, že jsem tuto extazi, dá-li se tak říci, při plném i když pozměněném vědomí tohoto pozemského světa, promarnil, jelikož jsem neuměl s tak vznešeným darem hospodařit. Totéž se stalo se stavem spásy, který jsem prožíval v roce 1939-40 po dobu pěti měsíců. Neomlouvám se tím, že rady přicházející v těchto stavech, nejsou takové povahy, aby se daly rozumově pochopit a zpracovat, protože ony v sobě představují něco více než pochopení, přinášejí sílu k uskutečnění, a té se člověk chopí do takové míry, jak lidsky dovede, nebo ještě lépe řečeno, jak lidsky unese. A jemu vždycky zřejmo, ať je jakýkoliv, že unese velmi málo. Proto mohl sv. Pavel říci, že duch je připraven, ale tělo je slabé, tj. člověk je slabý. Sv. Pavel z toho vyvozoval některé poznatky, jichž se potom přechoťně chopila Tradice a dospěla k chybnému závěru, že člověk může být spasen až po fyzické smrti. Extatikové ji v tomto omylu utvrzovali, protože po extazích se necítili dobře, někdy prožívali hluboké odlivy, temné noci, takže jejich stav se nijak nepodobal stavu spásy, jako sv. Terezie z Avily, byli by nabyli jiný pojem o spáse. Škoda, že sv. Terezie nesměla mluvit a psát, jak chtěla. Ti však, kdo v jejich stavech poznali, co ona mohla říci, mají povinnost zvednout za ni hlas, aby lidé v budoucnu věděli, jakou cenu má lidský život a co se z něho dá vykřesat.

Z dalšího postupu po roce 1940 se nemíním písemně zpovídat. Ne proto, že by další vývoj odporoval něčemu, co svým životem a poučeními naznačil Ježíš Kristus, nýbrž proto, že Tradice mě nemohla dále vést. Možná, že tyto kroky by byly pro někoho tak lákavé, že by Tradici opustil předčasně, nebo ji zavrhl jako chybnou od začátku. Ostatně tento článek nemiří dále než k zodpovězení otázek, které mně byly položeny. Jen ať na mne nikdo nechce jednoznačnou odpověď takovéhohle typu: rozjímavá modlitba je vhodná nebo není vhodná apod. O dalších druzích modlitby. Při kterémkoliv typu modlitby přece záleží na založení modlícího. Setkáme se i s typy lidí, kteří se nikdy nebudou modlit a nebude to věci více na škodu, než když se někdo jen modlí a nic dalšího kloudného není schopen učinit. Mnohem důležitější je regulace obsahu mysli, jak jsem o ni mluvil v Sladkém jhu, a duch činnosti.

Na začátku tohoto pojednání jsem zaváhal, mám-li mluvit o mystických zkušenostech jiných lidí. Nyní dospívám k rozhodnutí

všimnout si aspoň letmo jedné specifiky československého mystického hnutí, které bylo založeno a vedeno za první republiky v létech 1922-1939 redaktorem a velmi plodným překladatelem z angličtiny a z němčiny Karlem Weinfurterem. Napsal jsem sice o modlitbě, kterou propagoval, pojednání "Kritika Weinfurterovy nauky", ale mám za to, že jsem v něm nenašel dosti odvahy, abych řekl více. Od napsání toho pojednání už uplynulo mnoho let. Mezitím jsem měl příležitost se setkat s některými dnes už velmi starými žáky Weinfurterovými, kteří mu zůstávají věni, a s jinými, kteří už mezitím zemřeli, a v posledních chvílích svého života, kdy byli zbaveni všech milostí, kterých před tím nebylo málo, hledali pomoc a východisko ze své nezáviděníhodné situace. Tak tedy přece jen

Ad 3. Weinfurter propagoval dvojí typ vyšší modlitby: písmenové cvičení a tichou koncentraci. První vycházela ze zkušeností Kerningových (vlastním jménem Ján Křtitel Krebs, 1774-1851, ředitel dvorní opery ve Stuttgartu), převzatých prostřednictvím zednářů do severních Čech. Do jejich lóže měl Weinfurter přístup a jejich tajemství bez jejich dovolení zveřejnil, protože byl přesvědčen, že činí dobře. Druhá vycházela ze zkušeností křesťanských mystiků, najmě z nazíravé modlitby.

Velikou předností tohoto učení bylo, že se podle něho obojí druh modlitby popisoval jako nejzazší možná oběť Bohu, jenže ostatními doporučeními byla tato dobrá rada tak zaretušována, že všichni Weinfurterovi žáci se k této modlitbě v nejlepším případě stavěli jako k prvořadě denní povinnosti. Říkali této modlitbě koncentrace na Boha. Jakmile si tuto koncentraci odbyli, věnovali se běžnému životu, který nijak nesouvisel s modlitbou. Nastávalo období napětí mezi životem a modlitbou jako u katolických mystiků dlících v ústraní. Říkám obdobné napětí, nikoliv stejné, protože mystikové se snažili o velmi vznešený mravní život. Rozpětí mezi úrovní mravního života a úrovní mystické modlitby bylo přece jen menší a tedy i méně nebezpečné. Psychiatři v československých psychiatrických ústavech dodnes mají co dělat s případy pomatenosti způsobené právě důsledným prováděním Weinfurterových duchovních cvičení za podmínek labilní nervové soustavy. Weinfurter sice na toto nebezpečí upozorňoval, zakazoval své duchovní cvičení těhotným ženám, ženám v období klimakteria a všem lidem s labilní nervovou soustavou, ale kdo se dovede správně hodnotit a kdo uzná, že je labilní?

Největší práci měli s Weinfurterovým hnutím kněží ve zpovědnicích, protože Weinfurter se nemínil rozejít s katolickou církví a velmi si vážil katolických mystiků, které považoval za

předchůdce svého hnutí. Byl však vybíravý a nejhlubší mystické učení poznával u proskribovaného mistra Eckeharta, jehož kázání přeložil a vydal, a zároveň vedl spor s katolickou duchovní špičkou v ČSR o mystické podstatě jim navrhované koncentrace na Boha. Tohle vše bylo nutno předeslat, abychom mohli vůbec odpovědět na otázku: "Je vůbec možné, aby se člověk svou lidskou vůlí dostal do vědomého spojení s Bohem jen pouhou modlitbou, která má být představitelkou a nositelkou této vůle?" Sám Weinfurter se tam nedostal, ale měl vážné důvody ke své omluvě. Jedním z nejpřednějších byla právě labilita úrovně jeho vědomí. Věděl o tom a proto ustavičně kouřil, aby, jak se přesvědčil, fixoval úroveň vědomí, konkrétně, aby současně nebyl svým vědomím trochu na úrovni č. 2 (astrální) a neměl vidění. Kouření mu sice umožňovalo, aby byl svým vědomím jen v tomto našem světě na úrovni č. 1, ale znemožňovalo mu přechod přes úroveň č. 2 dále výše. Tím je jeho osobní případ pro nás uzavřen. Všimněme si však jeho zastánců a následovníků. Weinfurter neposkytl jen dva zmíněné recepty na zduchovnění, nýbrž napsal a přeložil podivuhodně bohatou a dobře vybranou literaturu kolem mystiky a jogy. Snažil se také o něco, co bychom mohli nazvat navozením jednotného osobního vedení člověka, ne osobností mistra, nýbrž sny a jinými úkazy. A tady byla jedna ze slabin jeho učení. Weinfurter přeložil snář Jany Leadeové (anglické mystičky z XVIII. stol.), doplnil jej rozikruciańskými symboly, seznamem andělů s příslušnými evokačními formulami a několika novodobými hesly. (Viz jeho *Mystický slabikář I. díl*). Opravdu téměř všem lidem, kteří si prostudovali Weinfurterova díla a především tento snář, začaly se zdát sny podle hesel snáře. Bylo to jakési vedení sny, nejnížší ze série prostředků osobního vedení. Jenže sen je jen sen, a maximálně může obsahovat sílu k uskutečnění, nikdy nepředstavuje uskutečnění samé. Většina následovníků Weinfurterových ustrnula u tohoto snového vedení a dala se jim oklamat. Zdá-li se např. někomu o narození dítěte, není to vůbec známka znovuzrození, nýbrž nové reminiscence na touhu po znovuzrození atd. Další slabinou Weinfurterova učení byla duchovní hmota, kterou náležitě zpestřil individuální zážitky lidí. Weinfurter měl za to, že člověk musí být nositelem stigmat a mnohých jiných fyzických úkazů na těle a v těle. Domníval se, že stigmaty vstupuje do těla Duch svatý a bez něho další postup není možný. A tak jsme se setkali s žáky Weinfurterovými neprodyšně zahalenými do duchovní hmoty, kterou omylem považovali za mystický přínos. Nedokázali se jí zbavit a ochabla-li jejich smyslová a obrazotvorná činnost, jak se běžně stává ve stáří, ocitli se na holičkách a nemohli pochopit, proč po tolika úspěších

(domnělých přízracích božího vedení) ztratili veškerou útěchu z těchto úkazů vyplývajících. Škoda, že Weinfurter, který přeložil Eckeharta, nevzal si z něho poučení o duchovní hmotě. Ostatně většina křesťanských mystiků skončila tímtož debaklem, jen o stupínek výše, protože žili nesmírně mravně, vkládali do díla mnohem více než pravidelnou modlitbu. U těch zase bylo největší chybou, že se chtěli lidsky propracovat k vyšším modlitebním stavům, a takový postup, pokud nebyl úplně nemožný, byl velmi zdoluhavý a vedl přes mnohá úskalí různých pokušení a suchosti.

Konečně největšími závadami Weinfurterovy cesty, po které se žák nedostával k mystické modlitbě, bylo

1. zmechanizování modlitebních praktik, kterému se dalo těžko zabránit, a

2. neschopnost překonat zeď, o které mluví Ježíš jako o dveřích, které si člověk nemůže otevřít, nýbrž které jsou mu otvírány jen za určitých podmínek daných symbolikou Ježíšova života.

Weinfurter sice napsal jedenáctidílnou knihu Bible ve světle mystiky, ale nedospěl v ní k souvislému výkladu symboliky Ježíšova života, nýbrž vytrhoval, někdy velmi neorganicky, z kontextu Bible výroky, které se snažil mysticky vysvětlit. Rozpornost vyložené části textu s ostatním obsahem je někdy očividná.

I já jsem dlouhá léta opakoval jméno boží jako typ soustředění na Boha, ale měl jsem to štěstí, že mne k tomuto stylu modlitby přemluvili dva Weinfurterovi žáci až když jsem obdobnou, ale v jiném duchu konanou modlitbou dospěl ke vlité mystické modlitbě, a pak už při vlité vytrvalosti se nedalo nic zkazit, jen se všechno velmi zpomalilo. Nikdy jsem nepotřeboval tolik duchovní hmoty vkládat do modlitby jako jiní Weinfurterovi žáci. Např. nepředstavoval jsem si písmena v nohách, nestál jsem o pocity v těle, naopak, považoval jsem je za zdržení atd. Tím jsem se vyvaroval omylu: považovat prostředky za cíl. Věděl jsem už např., že jakékoliv slovo, které je modlitebním prostředkem, po dosažení určité modlitební úrovně, stává se překážkou, opravdovou zdí, která musí být odstraněna tak, aby zbyla čistá touha, ne aby nebylo nic. Pak na nejzazším stupni, kam až může člověk vystoupit svými silami, musí zmizet i ta nejčistší touha, ale ne dříve, aby z druhé strany mohla do člověka proniknout touha (láska) boží a nenarážela na lidské volní překážky (obrácení světél). O této oblasti už Weinfurter neposkytoval rady, a tak není divu, že jeho žáci zde krachovali jeden za druhým. Weinfurter také zbytečně personifikoval nebezpečné přechody mezi úrovněmi vědomí.

Mluvil po vzoru okultistů, zvláště podle svého přítele Gustava Meyrinka (1867-1934), v termínech jako "strážce prahu" apod.

Weinfurter šťastně převzal z indického učení rozdělení člověka na sedm složek, na smrtelnou čtveřici (hmotné tělo, astrální tělo, karmické tělo, elementární tělo) a nesmrtelnou trojici (manas, buddhi a Atman).

Klíč, který dost jasně nechápala Tradice, je manas, který bychom mohli nazvat duší se dvěma póly, nebo ještě lépe vědomím. Jestliže se svým vědomím přidržujeme jen tohoto pozemského světa a pomíjejícího života v něm, ztratíme život věčný. Jestliže však obrátíme svou pozornost nahoru směrem k buddhi (nesmrtelné duši) a k Bohu v nás (Atmanovi) a spojíme-li se s Bohem před fyzickou smrtí, zůstáváme svým vědomím trvale ve věčnosti, máme život věčný, dosáhli jsme spásy. Bylo vždycky tak málo lidí, kteří se setkali s Bohem, protože hledali pro sebe, pro své smrtelné já, pro dolní pól manasu, a tím celé své vědomí odsoudili k zániku, a tady je důležitý moment, který nedocenila ani Tradice, ani Weinfurter, neboť nepochopili příslušný návod obsažený v Ježíšově životě. Prvotní rozhodnutí člověka jít k Bohu snad ani jinak nemůže dopadnout, než jak líčí evangelia. Učedníci šli za Ježíšem kvůli sobě, tj. hledali spásu pro někoho, pro koho není určena. Ježíš v nich nejen trpělivě hledal to nesmrtelné, kterému kyne osvobození od pomíjejících pout, ale též ukázal na kříži, kdy smrtelné musí rezignovat na nesmrtelnost a kdy lidský duch (manas) se může natrvalo setkat s Bohem. Všechny vyšší druhy modliteb mají oprávnění jen tehdy, když obsahují správnou manipulaci s vědomím. Prosebná modlitba tuto funkci nemůže zastat.

Sice zdlouhavou cestou, ale přece jen jsem se propracoval k závěru, který vyplývá z četby o životě Ježíše Krista:

Dovedeme si představit, kolik odhodlanosti a dobré vůle museli mít učedníci Páně, když opustili své rodiny se vším všudy a šli za Ježíšem. Této odhodlanosti učila Tradice skvěle. Pěstovala v lidech hrdinné vlastnosti a schvalovala pokrok ve ctnostech. Ale od tohoto bodu vedla stále s většími chybami, napřed s malými, pak s tak velkými, že většina i těch nejodvážnějších pod jejím vedením ztroskotala.

Nuže, byla-li odhodlanost následovníků Krista tak velká, jako odhodlanost učedníků, muselo se dostavit něco, čemu my říkáme osobní vedení Bohem. O tomto vedení Tradice věděla a říkala mu vlitá modlitba, pokud se dostavovalo při modlitbě. Byly to v podstatě stavy pocházející z trpnosti při modlitbě. Nevadilo tolik, že

těmto stavům rozuměla málo, takže se neuměla včas poučit z nastavších odlivů a projevujících se nectností. Přečetla je duchovním zákonitostem, které se však nemohly projevit bez pokroucení, protože musely působit v jakémsi laboratorním uzavřeném prostoru jednostranně stylizovaného života. Vysvětlím na životě Ježíšově:

Ani jeden z učedníků Páně by byl neprošel bránou spásy, kdyby byl nešel za Ježíšem tváří k lidem a ke společnosti, ve které žili. Dovedeme si představit, co by se bylo stalo s učedníkem, kdyby byl opustil Ježíše a šel se kát na poušť. Takové počínání mohlo obstát před osobním vedením Bohem, a tehdy bylo užitečné, jak se ukázalo na sv. Janovi a Bartoloměji. Oba byli napřed učedníky sv. Jana Křtitele, ale jejich záchranou bylo, že přešli z pouhého pokání (sv. Jan křtil ku pokání, ale ten který přišel po něm, křtil Duchem) k aktivnímu i trpnému následování Ježíše. Vyváženě aktivně i trpně. Trpně přijali od něho moc ke všemu, co konali. Vložili pak do toho, co konali, veškerou osobní iniciativu. Trpnost, pomocí níž se do nich vlila Moc Ježíšova pocházející od Otce, představuje sílu trpné modlitby. Tato moc se jeví navenek vždycky jako náhlé obrácení. Na tomto počátku se děje totéž, co na konci: vždycky dochází k prudkému, ale pokaždé do větších hloubek lidské bytosti zasahujícímu obrácení člověka k Bohu. Na tom stupni, na kterém k němu nedochází, se stala nějaká chyba. Stupeň nebyl zvládnut, a přeskočí-li se, mezera znamená prudký odliv a stagnaci. A pozor, teď přicházíme k nejožehavějšímu problému, který Tradice nerozřešila:

Pomoc učedníků lidem a sobě nebyla samoučelná, byla prostředkem ke spáse, který byl účinný po dobu těch tří let osobního vedení Ježíšova. Když však nastal čas, že učedníci měli jít dále za osobní vedení, ke křtu Duchem, bylo třeba se vzdát aspoň na čas (Ježíš: "Maličko a neuzříte mě, opět maličko a uzříte mě".) osobního vedení a veškeré útěchy z něho. Tradice byla pouze svědkem těchto stavů, ale nedovedla si s nimi poradit. Ten, který chtěl pro sebe spásu, musí se této touhy vzdát, což se napovídá rozčarováním učedníků nad bezmocností Mistra. Nejde však právě jen o tento druh vzdání, nýbrž o změnu, kterou nelze provést nikde jinde než na poli trpné modlitby. Jak se to má provést, nebylo nikdy v dějinách lidstva tak podrobně popsáno jako životem Ježíšovým před křížem a na něm. Protože jsem tuto stránku věci už tolikrát rozebíral, uvedu systém jen v bodech: usnutí nejlepších lidských vlastností v Getsemanské zahradě; rozprchnutí vlastností; člověk se má stát ničím, ale sám to nedokáže; u něho se všechno mění jen v zoufalství z toho, že je

vše ztraceno; váha přechodu musí dolehnout jen na božské já - Ježíše, to je pravý smysl spasitelského úkolu Ježíšova; pochopila jen sv. Terezie z Avily, když umřela vnitřně mocí Kristovou a ne svou.

Už chápete, proč tak málo lidí prošlo branou spásy? Vím, že nestačí pouhá poučenost o tom, jak to učinit a co nečinit, ale bez té poučenosti to také nejde. A tak člověk musí znát metodu, ale musí si být vědom toho, že samotnou metodou by neprošel. Teoreticky vzato, nikdo by neměl projít metodou, neměl-li by pomoc Spasitelovu, a nikdo by neměl projít, kdo v pokročilém stavu vývoje zachází se svou vůlí jako na začátku jen aktivně a ne trpně.

Symbols, kterým Tradice neporozuměla, a proto v rozhodujících fázích vnitřní modlitby a jim odpovídajícího života nemohla správně vést; Ježíš předal Jidášovi sílu k provedení zrady; Ježíš nedovolil sv. Petrovi, aby ho hájil, když ho zatýkali, napravil utnuté ucho vojáka a prozradil, že nepoužije ani andělské pomoci; na kříž nevstupovali učedníci, nýbrž Ježíš, kdežto Tradice uváděla lidi na kříž, to vedlo k hrozným, zbytečným a dlouhou dobu prodlužovaným útrapám. Ježíš se vzdává osobního vedení Otcova, aby mohl přejít do neosobního vedení a tím k němu upravuje cestu i pro své učedníky.

Někdo by mohl tvrdit, že Ježíš nabádal učedníky, aby ho následovali, a tedy ho měli následovat i na kříž. Není těžké se přesvědčit ze života Ježíšova, co mínil následováním a co z následování vyloučil svým vedením, které nebylo záležitostí vedených. Učedníci měli následovat Mistra jen v konání dobra pro bližní, aby vyšli sami ze sebe, ale neměli ho následovat na kříž, protože on jasně řekl, když se s nimi loučil, že v té době nemohou jít tam, kam on jde, že musejí počkat na seslání Ducha svatého.

Sami si odpovězte na řadu bodů, kterým Tradice nerozuměla a snažte se odpovědět co nejlépe: Co by se bylo stalo, kdyby byl Ježíš např. nepředal Jidášovi sílu ke zradě, kdyby atd...až do konce Ježíšovy ukázky cesty ke spáse. Poslední vrcholná fáze ukázky prostředků ke spáse by byla odpadla. Ježíš by byl nedovedl člověka až k nejzazší jeho možnosti. "Kdybych neodešel, nemohl bych vám poslat ducha Utěšitele..."

Už byste měli vědět, co máte dělat, a proto se nenechte odradit tvrdými a často beznadějnými zápasy všech těch, kteří šli před vámi, nebyli však poučení.

A poslední otázka: Proč těm chybně poučeným nepomohl Bůh? Protože podíl lidského prvku a úspěchu na cestě musí být

ponechám člověku. Člověk má tak velkou cenu, že se kvůli němu dává ukřižovat vtělený Bůh.

Vyšší typy modlitby jsou tak odlišné od slovní prosebné modlitby, že jsem mohl říci o Ježíši, že celý jeho život od Jordánu až po kříž byl soustavnou prosebnou modlitbou, i kdyby byl ani slovo prosby nevyřkl. Od nejvyššího typu modlitby se chce, aby za ním stál život modlícího se. Ježíš se modlil svým životem za učedníky tak dokonale, že jim po celá tři léta nic nechybělo. Nejvyšší modlitba představuje moc vyslyšené modlitby prosebné, a má-li ji představovat, musí za ní stát život. Jinak záhy degeneruje a vrátí se úroveň slovní modlitby.

25. 2. 1981

Jak použít symboliky Ježíšova života

Kdysi jsem na tuto otázku odpověděl ve spisu Blahoslavenství analogií: Dvojčlen $(a + b)^2$ ve svém rozvoji je $a^2 + 2ab + b^2$. Toto obecné matematické pravidlo však musí být použito podle dalších základních pravidel naznačených v rozvoji o sečítání, násobení a umocňování. Vždycky je třeba první člen jakéhokoliv dvojčlenu povýšit na druhou atd.

Jsem-li např. osobně $(a + 1)$ a mám být povýšen ze svého pozemského vědomí na druhou podle obecného vzorce, musím sice postupovat podle obecného vzorce $(a + b)^2$, ale nevychází mi $a^2 + 2ab + b^2$, nýbrž $a^2 + 2a + 1$.

Jinými slovy bez pomoci matematiky se dá říci, že sice jediná správně propracovaná cesta k vědomému spojení s Bohem je obsažena v Ježíšově životě, ale nelze následovat tuto soustavu vzorců otrocky, protože lidská individualita (např. $a + 1$) jí zůstává až do konce možného vývoje, a z ní je třeba vycházet. Je v ní přece nějaká konstanta (a), nějaká stálá hodnota, se kterou se musí počítat na všech stupních (obecně počet hřiven svěřených člověku od Boha) a pak hodnota přidaná (třeba $+ 1$), která u téhož člověka se ustavičně mění podle toho kolik kdo ze sebe do díla vkládá.

Ježíš nadmíru jasně ukázal na případech svých učedníků, že však nezáleželo jen na tom, kolik kdo z nich chtěl do díla vložit sebe, ale také na tom, jak se znal. Sv. Petr byl jistě ochoten vložit do díla vždycky vše, ale neznal sebe (proto byl schopen Ježíše zapřít) a nevěděl, co v té chvíli má dělat (proto utnul ucho vojákově). Odhlédneme-li od případu sv. Jana evangelisty, je

případ Petrův Ježíšem vyznamenán ("Petře, ty jsi skála") a představuje optimální využití lidských možností a schopností.

Přihlédněme teď k případu sv. Jana, který velmi miloval Ježíše, a proto sebe lépe poznával a byl schopen více provést, i bez strachu o sebe riskovat (ocitl se tím způsobem pod křížem, kam se ostatní učedníci neodvažovali přistoupit). Zde je odpověď, kam se až člověk může dostat nejbliže ke kříži, na kterém umírá Ježíš (rozuměj osobní vedení boží), a za jakých podmínek. Ne za Petrových podmínek, nýbrž za podmínek Janových. Tam pod křížem se uskutečnilo u Jana něco, co se nemohlo uskutečnit u Petra a ostatních, protože se tak blízko ke kříži nedostali. Protože se Jan nedostal pod kříž sám, nýbrž ruku v ruce s Pannou Marií, která zřejmě stejně milovala Ježíše jako Jan, získává ji za matku. Je to náhrada za osobní vedení Ježíšem (který byl od té doby duchovní matkou Janovou), je to trpné vedení Pannou Marií. Toto vedení je ovšem méně konkrétní než vedení Ježíšem, a kdo by nemiloval, tomu by nestačilo, ale do seslání Ducha svatého je oporou, bez které by se milující neobešel, neboť on nemůže přestat konkrétně milovat. Před křížem konkrétně miloval Ježíše, po kříži Pannu Marii. Láska byla pořád sycena objektem lásky.

Bylo by dobře počínání Janovo doložit počínáním sv. Terezie z Avily. Ona po dlouhém utrpení a marné snaze vnitřně zemřít došla ke správnému přesvědčení, že svou vůlí a svými lidskými schopnostmi mysticky (tj. se spojovacími účinky) na kříži nezemře. Osvícena osobním vedením Ježíšovým, vstoupila na kříž mocí Ježíšovou, mocí jeho utrpení na kříži, ne svou mocí. To jest: Dalo by se také říci, že přece jen člověk vstupuje na kříž, ale už ne jako někdo, nýbrž jako nic, kterého přesto je nutně třeba asi jako nuly za jednotkou, aby se z ní stala desítka (rozuměj obecně vyšší hodnota). Obdobně sv. Jan vůbec na sebe nedbal, vůbec se nestaral o svůj život, když přistoupil ke kříži, na němž pněl jeho Mistr. Také on byl pod křížem v tom pravém duchu onoho nic, kterým se má člověk stát, chce-li se spojit s Bohem. Vidíte, že nevstupovat na kříž jako někdo, a vstupovat na kříž jako nikdo, nebo optimálně se přiblížit ke kříži, je jedno a totéž.

Optimální přiblížení člověka k Ježíšovu kříži vysvětlil Ježíš svým životem ještě mnohem podrobněji, protože nás chtěl zbavit zbytečného utrpení a zdržování. Vždyť jeho návod je návodem pro jeden průměrně dlouhý život. Z mnoha jeho poučení si všimněme aspoň jednoho: Ježíš by byl nedonesl kříž až na Golgotu, kdyby mu byl nepomohl Šimon Cyrenejský. Zde je ukázáno, jaký význam má lidská existence, i když sama na kříž nevstupuje. Obdobně je

tomu v negativním smyslu, viz popravčí četa na Golgotě a její chování.

Vysvětlili jsme si v pojednání o vyšších druzích modlitby, že Ježíš si nepřál, aby jeho učedníci s ním vstoupili na kříž. Nyní můžeme dodat, že na případu Janově ukázal, co je optimální přiblížení člověka ke kříži. Vysvětlil pak dalším životem už apoštolům, že jen ten, kdo se optimálně přiblíží k Ježíšově kříži, nezemře násilnou smrtí. Rozlišujte dobře. Ježíš šel na kříž dobrovolně, dalo by se říci z vlastní vůle, kdežto apoštolové byli umučeni z vůle jiných lidí, ne z vlastní. Je tím vysvětlen výchovný dopad tzv. zevních událostí na všechny, kteří se optimálně přiblížili k Ježíšovu kříži. Ježíš odmítl dát svým učedníkům odpověď na jejich otázku, proč všichni mají položit za Kristovo učení svůj život až na Jana, který neměl zemřít násilnou smrtí. Odmítl jim dát odpověď, protože ještě stáli před sesláním Ducha svatého. Z toho se dá snadno usoudit, že kdo neuskuteční následování Krista tehdy, kdy může, ale třeba ze strachu o sebe je v nějaké fázi neprovede, přesunuje onu fázi, kterou vynechal, do oblasti dalšího vývoje. Takhle pružně lze Krista následovat, prostě podle založení člověka. Uvedený příklad platí obecně s výjimkou nástupu do různých úrovní cesty. Všechna rozhodnutí nutno učinit nekompromisně, protože skok do neznáma má vždycky své ničím nenahraditelné přednosti. Hlavní z nich je, že člověk opouští sama sebe a své (rozuměj dosavadní jistoty a záruky), a přitom projevuje krajní dobrou vůli, jak jí je schopen na tom kterém stupni. Neblahého typu vlastní vůle se zprvu a pak vždy znovu na přechodech mezi stupni zbavujeme dobrou vůlí, a bez tohoto odstupování od sebe se vývoj zastaví. Další velkou výhodou zmíněného skoku je, že fakticky nemůžeme vědět, kam vstupujeme, i když nějakou představu o tom máme. Vždycky se ukáže, že nabytá zkušenost ve všem předstihla naše představy. Tím se učíme poznávat relativní užitečnost představ a nutnost je opustit, jakmile byly překonány.

Zase obecně: Disharmonie na cestě se dají opravit a Ježíš k tomu svým životem udává návod. O svém poslání řekl obecně: "Nepřišel jsem Zákon zrušit, nýbrž naplnit."

Čím se vyznačoval Starý Zákon, který Ježíš nepřišel zrušit? Člověku znalému jen toho, co bylo v Zákoně napsáno, neposkytoval Zákon nic jiného než smluvní závazek člověka s Bohem o vedení po stupních a stezkách pomíjejícího života, bude-li člověk plnit přikázání a všechna nařízení duchovních vedoucích národa, těch vedoucích kteří nařizovali jménem božím daleko více než co bylo obsaženo v Desateru přikázání božích, protože oni

jediní věděli, že jen masovým odříkáním a stylizací života mohou přivolat Spasitele. Běžný člověk ani nestál o Spasitele, ba ani nevěděl nic o své nesmrtelné duši. Tento nezáměr a tato nevědomost nebyly překážkou pro narození Spasitele. Tento fakt je velmi důležitý i pro naši dobu. Člověk ve dvacátém století, a právě ten, který byl nejvíce opatřen vědou a technikou, už dvakrát (a místně vícekrát) musel táhnout z nařízení hrstky lidu na jatky, na nichž si připravil oběti, jakých svět ještě nikdy nebyl svědkem. Také on nevěděl nic, ve svém gros, o své nesmrtelné duši, také on šel jen za představou šťastnějšího života na tomto světě a za ni proléval krev. Byl jsem při tom svědkem toho, jak takové obrovské zlo přináší nutně také velké dobro. Cena je strašná, nadměrně vysoká, protože lidé platí bez vědomí o tom, co vykupují....Kdybych byl nedospěl k tomu, že jsem byl přinucen obětovat svůj pozemský život, nebyl bych se setkal se Spasitelem, totiž s duchem jeho učení, s duchem, v němž je obsažena síla k naplnění Zákona. Mluvím teď za všechny slabé a nevědomé lidi: Dobrovolně bych se byl nikdy svého života nevzdal, a proto bych byl ani věčný život nenalezl. To platí nejen o událostech v koncentračním táboře, ale o všech obdobích od mého 1 1/2 roku věku.

Kdyby se mě někdo zeptal, které východisko při následování Krista bych považoval za nejlepší, řekl bych bez váhání, že je jím poslušnost praktikovaná jako bezstarostné odevzdání do vedení božího za současného pečlivého provádění všeho, co člověk lidsky může provést. Je to velmi šťastný začátek, dá-li se člověk Kristem vést, nechápe-li následování Krista jen jako provádění příkazů, nýbrž i jako dobrovolné a bezstarostné následování božího vedení. Lze říci, že vědomé vedení boží se ve většině případů nemůže dostavit jen proto, že člověk není schopen se nestarat o to, co svou starostlivostí beztak nezařídí. Kdo se nedá vést, sám vést nemůže, protože v jeho jednání není obsažen prvek vedení božího, které jediné člověka odvádí od něho samého a přímo přivádí k Bohu. Již několikrát jsme si připomněli, proč Ježíš napomínal učedníky právě proto, že se starali. Svou starostlivostí mu bránili v tom, by je osobně vedl. Ejhle důvody toho, proč se nedostavuje osobní vedení, nebo se dostavuje jen ve snu jako vzdálená ozvěna pravého vedení za bdělého stavu, ve kterém se proti tomuto vedení staví i pro Boha nepřekonatelná překážka - chybně užita lidská vůle. Člověk chce tvořit situace, které kdyby mohl tvořit Bůh, dopadly by tak, že by se jimi člověk ze stvořeného přesouval do nestvořeného. Opět opakuji, že Ježíš neodporoval vedení božímu, i když jej tak prudce odvádělo od člověka, kterého miloval, že jej (např. učedníky) musel opustit.

Kdyby si byl tak postavil hlavu a pokračoval v činnosti, kterou prováděl za poslední tři roky svého života na zemi, ve kterých své učedníky vodil za ruku!

Stylizovat život ano, ale nemá-li se tato stylizace stát stereotypem, ze kterého duch vyprchal, musí být vylepšována vedením božím, kterému stojí v cestě naše starostlivost. Doufám, že chápete, jakým podivuhodně rychlým způsobem člověk ztrácí sám sebe, když nezařizuje sám místo Boha, co beztak sám bez vůle boží nemůže zařídit. Víte, jakým velmi názorným způsobem jsem byl poučován o tom, co mám pečlivě zařizovat a o co se nestarat. Mohl jsem se v koncentračním táboře postarat o svou bezpečnost života jinak než plněním všeho, co si přál Bůh, abych činil ve stavu vězně? Kdybych se byl chtěl vymanit ze svého uvěznění, byl bych se zbytečně namáhal. Místo toho jsem konal ono jediné užitečné, plnil jsem vůli boží bez ohledu na to, že jsem uvězněn. Čemu nejdůležitějšímu jsem byl tím učen? Že jsme vězni stvořeného tak jako tak, ať jsme za mřížemi nebo na tzv. svobodě. A tu se dostávám k vysvětlení toho, co vám už asi dlouho tone na mysli při četbě mých vývodů. Jak si mohu dovolit mluvit tak, že všemohoucí Bůh něco nemůže učinit? Vysvětlení je beze zbytku obsaženo v řádu hodnot, který stanovil Bůh pro všechno stvořené. On jediný stanovil meze své všemohoucnosti, a jediné z toho důvodu něco může a něco nemůže. Zůstává tedy i proto všemohoucí. Tento řád dokonale odhalil Ježíš Kristus symbolikou svého života, takže my z ní můžeme vyčíst to, kdy, za jakých okolností můžeme učinit, aniž bychom naráželi na nepřekročitelný řád boží. Na rozdíl od této souvislé symboliky jednotlivé poučky Ježíšovy jsou jen jakýmsi světly reflektoru, namířené na jednotlivá místa této soustavy. Např.: "Dříve projde velbloud uchem jehly, nežli vejde bohatý do království nebeského." Zde je osvětlena zakazující funkce vlastnictví. Jiný příklad: "Pojďte ke mně všichni, kteří pracujete a obtíženi jste, a já vás občerstvím." Zde je osvětleno, jak lze vybřednout ze strastiplného života.

I kdybychom všechny výroky Ježíšovy takto klasifikovali, nedošli bychom k jednotnému závěru, jak si máme počínat. Museli bychom ještě přihlédnout k okolnostem, za kterých Ježíš ten který výrok pronesl, a navíc, ke komu mluvil, zdali k učedníkům nebo k lidem ostatním nebo k odpůrcům svého učení. Už proto Ježíšovy výroky nemohou zastoupit cestu, kterou naznačil svým životem, ve které je řádově obsažen příslušný stupeň vývoje. Dá-li někdo třeba všechny výroky Ježíšovy dohromady a snaží se z nich udělat systém, učiní to vždycky po svém, nepřihlédne-li už k hotovému systému Ježíšova života, který má být jen obohacen a

komentován Ježíšovými výroky. Rozumějte mi dobře: Průběh Ježíšova života je konstantou; pokud se nesnažíme ji opravovat, máme k dispozici pevný základ. Přece však i při tomto počínání, jako při prvním, každý naráží na jednu velkou potíž, umět rozluštit daný symbolismus. Všimli jsme si už několikrát, že ani učedníci Páně tento symbolismus nerozluštili po dobu tří let svého učednictví, a teprve dvěma z nich na cestě do Emaus, po svém vzkříšení z mrtvých, Ježíš mohl sdělit, co znamenaly jednotlivé fáze jeho života a jak byly podepřeny Starým zákonem.

Proto jsme si ve Sladkém jhu napřed vysvětlili, jak byly podepřeny Starým zákonem. Toto počínání je správné, protože zpočátku nejsme schopni žít jinak než starozákonně i co do důsledků svého počínání. Starozákonně žijící člověk není ničím jiným než součástí přírody, ve které má postavení živočicha obratlovce-člověka. Pisatelé Starého zákona, kteří psali jen pro lid, nám to prozradili výrokem, že duše je krev. Bezvadně definovali stav zvířete a o víc se nestarali, protože vyšší pojetí, které znali, nebylo podle jejich názoru vhodné svěřovat papíru. Nedivím se ani, že dnes je tolik v módě hatha joga, která si všímá především lidského těla a upravuje jeho funkce. Také všechna západní kultura přes všechno pozlátko ducha, je kulturou tělesnou, převážně materialistickou. Zabezpečit hmotnou základnu hrálo i u starověkých židů hlavní roli. Židovští proroci však už od začátku této materialistické kultury poukazovali na to, že ono má být jen prostředkem a ne cílem, prostředkem k vytvoření základny pro vpravdě duchovní život, konkrétně vedený Mesiášem. A tu jsme u první poučky pro začátek správného použití symboliky Ježíšova života:

Člověk by měl prudčeji než Židé vplouvat do života jako prostředku na cestě k Bohu. A tu jsme u stylizace života zavedené z toho důvodu, aby se stal život prostředkem k poznání širšího života před a za hranicemi pomíjejícího života. Prudší vplutí do života jako prostředku vedoucího k Bohu je umožněno právě uvědomělým jednáním člověka ve zmíněném smyslu. Člověk by se měl snažit dát pozitivní odpověď na otázku: "Co děláš pro rozšíření svých životních možností, kromě zařizování se na hmotné úrovni?" Odpověď není správná, je-li jejím obsahem filozofování a ne skutky.

Považuji za vhodné zde citovat přípis, který mne došel v těchto dnech, nevím odkud. Dobrodinec, o kterém předpokládám, že čte mé spisy a oponuje jim, se nepodepsal, mě chtěl jen opravit a napravit. Následuje citát. Jde mně o to, abyste sami přišli na chyby, které jsou v citátu obsaženy, a teprve pak si přečetli mou

repliku: (Byl jsem upozorněn, že celý citát pochází od Pavla Bruntona.)

"Existují dvě cesty, které vedou na vrchol lidského poznání. První z nich je určena pro začátečníky, je základní, elementární a je celkem pohodlná. Vyžaduje dlouhou dobu, než se dostaví první výsledky a je na ní nutno vykonat mnoho práce a také vyžaduje mnoho úsilí. Krátká cesta je snazší, vyžaduje méně práce a výsledky se dostávají rychleji.

První, dlouhá cesta je metodou jógy a vyžaduje mnoho každodenní práce. Směřuje k vytváření charakteru, odstranění slabosti a překonávání chyb. Vyvinuje přiměřeně soustředěnou pozornost, omezuje rozptýlení mysli, na ní se získává schopnost ovládat myšlenky, zesiluje vůli a vyvinuje všechny vlastnosti, které jsou potřebné pro začátečníky. K této cestě patří všechny druhy meditací, je to cesta náboženství všech druhů a proto je přístupná nejširšímu okruhu lidových mas.

Krátká cesta je učení Maharišiho, védanta, učení Krišnamurtiho, Zazen (má pozn.: v textu je přeškrtnuto "Přímá stezka a její praxe" a Připsáno perem: "a Křesťanská věda").

Dlouhá cesta říká: ty jsi člověk, ty jsi pouze člověk. Krátké cesty poučují: "Ty jsi Bůh"...Na dlouhé cestě se vyžaduje, aby žák myslel, že je pouze "já", a vyvíjel soustředění se zlepšit, stát se víc a více čistým. Žák si myslí: dělám tuto práci. Domnívá se, že se očišťuje a zlepšuje kvality svého malého "já", ale to je stále ještě jeho malé sebestředné ego. Stoupá stále od nižší části své přirozenosti a stává se duchovnějším, i když stále ještě v rozmezí svého "já".

Krátká cesta je odlišná, protože myšlenka jáství není v ní obsažena. Převládá jedině myšlenka "JÁ". Nikoliv tedy toužení, které náleží cestě dlouhé, dokonce ani ne snažení, nýbrž ztotožnění. Dlouhá cesta je pozvolný krok a k tomu je zapotřebí hodně času. To znamená, že se žák pohybuje v čase a je to jen jeho malé jáství, které pracuje. Vyhledává Mistry, neboť je potřebuje.

Krátká cesta nezahrnuje v sobě čas - představu času, a proto také nikoliv pocit pokroku - představu pokroku. Zabývá se pouze bezčasovým JÁ. A není-li zde představa pokroku, není zde ani touha po něm. Nezáleží na tom. Pravé JÁ je vždy beze změny, kdežto pokrok zahrnuje změnu. Všechny otázky a problémy zde mizí, protože tázajícimu se člověku (malé jáství), není dovoleno být činným, aktivním.

Na dlouhé cestě chce žák mistra, hledá mistra, je na něm závislý a mistr mu pomáhá k pokroku. Na krátké cestě je mistrem JÁ a žák závisí pouze a přímo na tomto božském JÁ. Proto zde nepřichází otázka mistra v úvahu. Každý mistr - člověk - je venku, mimo člověka. Na krátké cestě je Bůh - jediný mistr uvnitř. Z toho důvodu nemusí žáci krátké cesty záviset na mistru, a pokud ho mají, je jim pouze ukazatelem cesty. Ten, kdo sleduje krátkou cestu, je na mistrovi nezávislý. Když mistr zemře nebo zmizí, netrápí se tím, je zde skutečně spoléhání jen na Boha. Mistrem zde není lidská bytost, nýbrž JÁ.

Na dlouhé cestě se naopak žáci pohybují ve stínu, není zde života, ale temnota, nejsou ve světle, ale žijí v nevědomosti. Rozum není osvětlen, protože žijí ve svém malém jáství, žijí v duchovní nevědomosti, která je temnotou. Na krátké cestě žije žák v duchovním světle, protože se snaží žít v JÁ. Žije v pravdě. Existuje jen jediná vnitřní skutečnost, jako by hleděl do slunce a sám tím sluncem byl. Rozdíl je vystižen v Platonově přirovnání o člověku v jeskyni.

Člověk je v temné jeskyni. V případě dlouhé cesty vchází tak, že je zády obrácen k východu z jeskyně, pohybuje se v temnotě a vidí pouze temnotu. V případě krátké cesty se obrátí čelem k východu z jeskyně a vidí trochu světla. Již od samého počátku je tu světlo, a stále víc a více světla. Bude položena otázka: proč každý učitel neučí hned zpočátku krátké cestě? Odpověď zní: protože lidé nemají dosti síly charakteru vzdát se ega a nejsou schopni najednou se obrátit ke světle. To je oběť. Aby jim to bylo umožněno, učí dlouhá cesta zeslabovat ego stupeň po stupni a zahrnuje pokrok jen proto, aby dosáhli bodu, kdy bude pro ně snadnější vzdát se ega. To je jedním z nejdůležitějších důvodů. Připravuje žáka k tomu, aby mohl mít z krátké cesty užitek, jinak by byl neschopen po ní putovat. Druhým důvodem je, že nemají sílu soustředění, aby mohli udržet mysl soustředěnou na JÁ. Mohou být schopni ji udržet po jednu nebo dvě minuty a pak klesnou zase zpět. Proto je nutno vyvinout sílu vytrvalého soustředění: když vidíme pravdu, musíme ještě získat sílu vytrvat v pravdě a být v ní upevnění.

Většina lidí má silnou připoutanost ke světským věcem a touhu po nich. Jsou jim v cestě jako balvany a překážejí jim v cestě ke vnitřní skutečnosti. To znamená, že se chtějí podržet připoutanosti a tužeb, které přicházejí z ega, jež se nechtějí vzdát. Proto učitel nejprve ukládá dlouhou cestu, poněvadž většina žáků není schopna sledovat krátkou cestu. Jen proto existuje cesta dlouhá, aby je pro ni připravila. Nemá pro ně významu jít krátkou

cestou, jestliže nezískají filozofické pochopení, aby ji mohli cvičit. I když jim byla ukázána pravda na krátké cestě, nepoznali ji, jestliže k tomu nejsou připraveni studiem a filozofickým myšlením. Nenaučili se ještě, co je pravda, a proto ji nemohou ocenit. Nemají ještě žádnou filozofickou znalost chápání, aby viděli a dovedli rozlišit mezi pravdou a skutečností, mezi iluzí a omylem. Musí pochopit pravdu i intelektuálně a - to je část dlouhé cesty.

Je velmi důležité. Když někdo sleduje dlouhou cestu a ztráví mnoho let prací na ni, může po několika dlouhých letech shledat, že neudělal žádný pokrok, který očekával. Takoví žáci měli zpočátku nadšení. Očekávali vnitřní zkušenosti, dávající sílu poznání, očištění charakteru a nadvládu vůle a rozumu - ale po mnoha letech tyto věci nezískali. Naopak: přišly údery karmických zkoušek, tvrdé strasti života, smrt někoho milovaného, změny zevního života, ztráta cti nebo postavení atd. Jsou zklamaní a říkají: Proč nás Bůh opustil, proč mne vyvolil k utrpení i když sledují cestu? Proč mám těžkosti? Jsou zklamáni.

V tomto bodě jejich usilování se může stát jedna ze dvou věcí:

Mohou zanechat hledání na rok i více let nebo i na celý život a vrátit se zpět k "normálnímu" životu.

Mohou myslit, že nastoupili cestu nesprávnou, že používají nesprávných metod, nebo že mají nesprávného učitele a hledají proto jiného učitele a jinou cestu. Ale s novým učitelem jsou výsledky stejné, protože zůstávají nadále v okruhu svého malého jáství. A toto ego jim zabraňuje prohloubit dostatečně jejich stav světla a moudrosti.

Existuje však ještě třetí možnost: když se sami pokoušeli tak tvrdě a neměli úspěch a cítí se příliš unaveni mentálně a vyčerpání citově, jen pasivně sedí a čekají. Ti, kteří jsou v této třetí kategorii, jsou zcela připraveni nastoupit krátkou cestu a měli by to též učinit. Dokonce i začátečníci mohou nastoupit krátkou cestu - ale v praxi ji shledávají příliš obtížnou a těžkou.

Nejlepším způsobem je hned od počátku kombinovat obě cesty - ale tato kombinace musí být měněna a přizpůsobována každému jednotlivci, protože lidé jsou rozliční. Neexistuje pravidlo platné pro každého. Pro někoho je vhodné trochu krátké cesty a více cesty dlouhé, u jiného je tomu obráceně. U většiny lidí je nejlepší věcí kombinace. Závisí to částečně na jejich citění, na jejich intuici a na radě dané učitelem. Na konec hledání však musí přijít na krátkou cestu.

Protiklady obou cest:

Jedna je ego, druhá je JÁ bez ega. Krátká cesta je bez plánování, intuitivní, jako náhlé osvícení. Na dlouhé cestě se žák snaží krok za krokem dostat se z temnoty své nevědomosti.

Důležitá poznámka: Na dlouhé cestě velmi mnoho žáků touží po zkušenosti mystické, okultní nebo psychické. Je to ego, které je vyžaduje a také se mu jeví jako uspokojení z pokroku. Na krátké cestě neexistuje žádná touha po vnitřní zkušenosti jakéhokoliv druhu. Když se totiž žák ocitne ve skutečnosti, není již více žádného přání, neboť zkušenosti přicházejí a odcházejí, ale skutečnost jednou poznaná a prožitá - nikdy.

Nyní vidíte, proč běžná náboženství jsou je pokusy přimět lidi k tomu, aby začali hledat skutečnost - Boha - JÁ, ale nejsou ještě schopni jít příliš daleko a příliš rychle.

Pro ty, kteří jsou více vyvinutí a méně připoutáni, učitel předpisuje krátkou cestu. V učení Ježíšově i Buddhově nalézáme obě cesty. Lidé mají různé stupně vývoje, a proto se přiklánějí k tomu, co jim vyhovuje, a tak pravý mistr ukládá jen to, co je žák schopen pochopit na své úrovni chápání. Z toho důvodu mudrci všech dob stanovili metodu, jejíž pomocí se nejprve rozvine co nejvyšší typ očistění charakteru a pocitové žití, známé jako bhaktijoga. Právem předpokládali, že když člověk v této snaze dospěje k vrcholu, uschopní se pochopení krátké cesty. Běžná náboženství jsou směsí dlouhé cesty a cesty krátké, ale naneštěstí vedou do zmatku velmi často, a to z důvodu různých výkladů. Tak např. biblické rčení: "dříve než Abraham, JÁ jsem..." má dva významy: nižší znamená reinkarnaci, vyšší pochopení znamená, že JÁ jsem skutečnost, pravda, jež nemá protikladů. Ale na krátké cestě se nestaráme o reinkarnaci, a proto ji nepřikládáme mnoho důležitosti. Na této cestě potřebuje žák filozofické studium, aby intelektuálně pochopil jen jediný bod: co je skutečnost.

Největší těžkostí každého mistra je, aby přivedl žáka k pochopení, že nejen svět, ale také ego každého člověka - je iluzí. Žáci ovšem nevědí, co je ego. Buddha řekl: "Toto není JÁ....a učil své mnichy, aby se cvičili odříkáváním a myšlením tohoto mantramu. A Ježíš řekl: "Chcete-li nalézt své JÁ, musíte popřít sebe..." (Míněno tím ego popřít). Je mnoho zmatku v těchto dvou bodech, jestliže není jasné pochopení, že všechny nauky a učení se dělí do těchto dvou tříd a jaký je rozdíl mezi nimi. I mezi lidmi, kteří studovali to mnoho let, je tento zmatek.

Protože ego žije ve své vlastní temnotě, nemůže dát světlo. Světlo může přijít jedině z JÁ, které je sluncem a světlem lidské existence. Rozumem můžeme do jisté míry ego ovládat, ale není tak možno ovládat JÁ. Pokud se týká osvícení, toto nepřichází z vlastního chtěného úsilí: přichází pouze tím co mu dává JÁ. Je to věcí milosti nepředvídatelné a je to poslední tajemství. Je to jako vítr, který přichází, nevíme odkud a jde, nevíme, kam vane. Je to mysterium. Nakonec musíme být jako malé děti a ponechat osvícení Otci a odevzdat mu své životy. Na dlouhé cestě se musí žák zdokonalovat sám. Zakouší úspěchy i nezdary, vzestupy a pády. Když je zklamán, stane se melancholický. Na krátké cestě taková situace nemůže nastat, protože má víru jako malé dítě. Odevzdal celou svou budoucnost JÁ - Bohu a má dostatek víry, aby zcela důvěřoval. Ví, že učinil správné rozhodnutí, a proto je vždy šťastný. Závisí na této milosti a ví, že co přichází, přijde od nejmoudřejší bytosti za světem. Ať přijde cokoliv, je to nejlepší. Vždycky se spoléhá na JÁ a nalézá v něm radost.

Krátká cesta je radostná cesta. Cesta štěstí. Právě před tím, než toto nastalo, může žák prožívat temnou noc duše. Cítí se zcela bezmocným, nepocituje duchovní skutečnost. Je to zcela melancholické období, nepocituje duchovnost a ani po ní netouží. Není ani světský, ani duchovní. Cítí se osamělý a odloučený od svého mistra jako stěnou. Má pocit, že Bůh na něj zapomněl. Tato temná noc duše může trvat krátký čas nebo dlouhá léta. Je neschopen číst duchovní knihy nebo o nich přemýšlet - ale nepřeje si už ani světské věci. Cítí se smutným a zklamaným a může se pokusit i o sebevraždu. V tomto neštěstí ani ti, kdo ho milují, nemohou mu přinést útěchu.

Na obou polokoulích, západní i východní, je přísloví, říkající: "Noc je nejtemnější před svítáním."...Je na nejnižším bodě. Potom krátká cesta přinese opět radost právě tak, jako když jsou odvanuty mraky ze slunce. Nejlepší radost především je ta, že to nebude trvat věčně. Musí mít trpělivost. Za druhé musí mít naději - potom dosáhne lepší úrovně, než kdy před tím.

Temná noc duše nepřichází každému hledajícímu - je to stín vrhaný sluncem. Když se slunce objeví, v podvědomí vznikají stíny. Je to počátek velké vnitřní změny. Není to promarněný čas, je to velká část práce, která však pokračuje v podvědomí, aby bylo pokořeno ego, což provádí JÁ. Je to známkou milosti, ale žák se přesto necítí šťasten.

Na krátké cestě je prováděno méně cvičení a není nutno, aby se usedlo zvlášť k meditaci. Provádí-li se meditace zevně, má přirozeně odlišnou formu, než když k ní usedáte. Během meditace

v činné části dne má meditace formu vzpomínky tím, že se snažíte vzpomínat na JÁ až si je stále uvědomujete, jako milující matka si stále připomíná vzdáleného syna. ONO je - to stačí ve zvláštní formě meditace. Není zde naším úkolem zlepšovat charakter, ale během cvičení meditace máme vyprázdnit svou mysl od všech myšlenek tak rychle, jak jen možno. Necht' se mysl utiší.

Obvykle žijeme jen ve svých myšlenkách, ve svých malých "já", i když jsou třeba ty myšlenky duchovní. Proto se máme držet trvale všech myšlenek stranou, když se chceme přiblížit k JÁ, které je bez jakéhokoliv tvaru - je to možné. Když se budeme snažit během dne žít "na špendlíkové špičce okamžiku". Meditační cvičení se pak lépe podaří. Pokoušíme se, ale jakákoliv představa, forma nebo tvar jsou nesprávné. Proto je lepší nepokoušet se o představu JÁ, byť by byla sebevznešenější (dle našeho úsudku), ale zůstat tichý. Nesmíme zůstat v ego, které je vždy v zajetí představ. "Bud' tichý, vzdej se, a poznej, že JÁ jsem Bůh..." říká Bible. Totéž je známo jako nejvyšší učení taoismu a Zenu: wei-wu-wei znamená "dělat nicnedělání", nečinnost, nesnažení se, a je to totéž, co bylo vysvětleno slovy Bible. JÁ je již zde - a vy jako ego musíte ustoupit z cesty.

Většina lidí musí kombinovat cestu dlouhou a cestu krátkou. Možná jeden den, nebo týden nebo i déle, tak jak to bude řídit vnitřní popud na dlouhé cestě - a jiný den zas na cestě krátké. Postoj musí být zcela pasivní, neboť všechny intelektuální představy mají pouze omezenou hodnotu. My musíme být vedeni naším vnitřním citěním - nebo intuicí.

Jestliže se lidé ptají, zda mají studovat, odpovědí je, že knihy se zabývají myšlenkami. To, co dávají, není pravda, jen její intelektuální výklad, a ten připravuje k pochopení jako koleje, které musí být položeny, aby vlak mohl projet. Je to nutné, aby žák dospěl k bodu, kde už nebude potřebovat žádné knihy. Existují dobré knihy, ale musíme dát vždy dobrý pozor a rozlišovat mezi správným a nesprávným učením, které může být pomícháno v jedné knize. To je to nejvyšší, s čím se můžeme sejit při takovém studiu.

Když učiníme změnu v kontemplaci, myšlení ustane - to je nejhlubší bod v nás samých. Z toho důvodu má každý člověk hledat sám v sobě a nalézt svou vlastní cestu. Není nutné putovat po dlouhé cestě, než do doby, kdy jsme připraveni nastoupit cestu krátkou. Je velmi důležité mít živou víru v JÁ, volat o jeho milost, stát se malým dítětem a cítit tolik závislosti na NĚM, jako cítí dítě svou závislost na svých rodičích. Měli byste mít víru v samotnou

sílu ducha, nikoliv v jakoukoliv lidskou bytost, byť by byla třeba vaším mistrem.

Jestliže žák stále úzkostlivě myslí na své chyby, je na nesprávné cestě. Může se sice pokusit odstranit je, ale nemůže to učinit dokonale, dokud není schopen vzdát se dokonale svého sebestředného jáství. (středného, malého jáství.)

Základem krátké cesty je ujištění, že jsme božství. Toto je již s námi, není ničím novým, a tak musíme jen usilovat o poznání Toho, co je již zde. Lidé, kteří si myslí, že mají velké množství chyb, mohou toho užít jako omluvy a stát se pasivními až indolentními - a nesnaží se. Kombinování je nutné!

Jediným nebezpečím krátké cesty je, že si žák začne myslet: "jsem osvícený, a proto již nemusím nic dělat". Ale to je jen jiná forma ega. To se na krátké cestě stává velmi často. Proto je nutno udržovat rovnováhu mezi krátkou a dlouhou cestou - bdít sám nad sebou. To je to nejdůležitější...

Obecně platí, že si bytost vyžaduje adekvátní pocitové vyžití. Z toho důvodu duchovní mudrci všech dob stanovili metodu, pomocí níž se nejprve rozvine co nejvyšší typ pocitového žití. Právem se předpokládá, že když člověk dospěje k rozvinutí nejvyššího pocitového žití, že i tento život trpí nedostatečností; tím se uschopní k tomu, aby se ho vzdal a dosáhl pravého vykoupení. V pocitovém žití se spása nenajde. Pro pocitové žití lidé přísahají na Boha nebo na ateistické stanovisko a všeobecně se zmitají v nepoznání a nespokojenosti. (Sádhana. Stezka Buddhů).

Konec citátu, následuje komentář s návazností na text před citátem.

Napsal jsem před tímto citátem, že považuji za nejlepší východisko na cestě k Bohu poslušnost praktikovanou jako bezstarostné odevzdání se do vedení božího. Aby se něco takového mohlo uskutečnit, k tomu je třeba uznávat dvě reality; skutečnost poslouchajícího a skutečnost boží, kterou posloucháme. Nechci tím říci, že je to východisko jedině možné. Podle uvedeného citátu vedle této cesty, zřejmě dlouhé, existuje také snazší cesta krátká. Nemohu mít nic proti tvrzení, že svou vnitřní podstatou jsme nesmrtelní. Proto mohl Ježíš říci "bohové jste". Nechoval se však k člověku proto jako k Bohu, nýbrž jako k někomu, koho chce k Bohu přivést, a to z toho jednoduchého a srozumitelného důvodu, že my se s vnitřní nesmrtelnou podstatou

nemůžeme ztotožňovat, jelikož ji nemáme ve vědomí. S ničím, co je pro nás zatím neskutečné, se nemůžeme fakticky ztotožnit. Snažíme-li se přesto o to, můžeme to učinit jen nějakou sugestivní metodou, která nakonec může přejít v autosugesci, ze které potom samozřejmě vyplyne ono v závěru citátu uvedené nebezpečí, že se také považujeme mylně za osvícené, za Buddhy. Nemohu považovat za správný postup, při kterém se začne s popíráním vědomě dostupné reality našeho malého já - ega. Jestliže je Ježíš považoval za skutečnost a radil, jak je zapřáhnout do duchovního díla, jistě měl k tomu pádné důvody. Považovat lidské já za iluzi, protože jeho existence je pomíjivá, je zásadně chybné, neboť tím se popírá realita pozemského lidského života vůbec. V tomhle se učení Ježíšovo rozchází právem s učení mnohých indických mudrců, jak se dá snadno vyčíst z Ježíšova počínání. On si všímá potíží, které vznikají v pomíjivém lidském životě a pomáhá v něm kde jen může, a řekli bychom snáze a častěji, než jak uvádí učedníky do království božího. To je ten problém zázraků, kterému Indové nemohou přijít na chuť. O existenci svých učedníků praví Ježíš, že jsou solí země. Krátká cesta je realitou jen pro ty, kdo se přesvědčili o svém JÁ, nikoliv pro ty, kteří je filozoficky vydumali. Pro ty je tzv. krátká cesta opravdovým sebeklamem ega. Ptáte se asi, jak mohou někteří indiští mudrcové něco takového doporučovat a zůstat při tom mudrci. Jejich svatá písma praví: "nechť ať moudrý neklame svou moudrostí." Jak snadno člověku připadá, objeví-li se pravé JÁ, že všechno ostatní vedle toho je iluzí. Asi tak, jako když vyjde slunce, zmizí všechny hvězdy. Začínají být proto iluzí? Nebo je iluzí nesmrtelné JÁ pokud ho neznáme?

Nicméně krátká cesta stojí za úvahu, ale jinak, reálněji po-
jatá. Protože JÁ je neměnné, a malé já se mění jak co do funkce,
tak co do vzniku, růstu a zániku, nelze z toho vyvozovat, že ne-
máme usilovat o žádoucí změny v jeho oblasti dosahu. Naopak,
nedojde-li tam k patřičným změnám, jak ukázal Ježíš, malé já se
stane nepřítelem (Satanem), jak je vidí někteří indiští mudrci od
začátku. Člověk se má pomocí svého malého já poučit jak jen
může o nesmrtelném JÁ, má všemožně vylepšovat charakter, ale
má si být vědom toho, že pokud se lidské vlastnosti nedostanou
do učednictví u osobního božího vedení (v první vývojové fázi) a
pokud nerozeznají svou nedokonalost a neschopnost dokonalého
sebezlepšení (druhá fáze), nemůže se člověk ocitnout ve stavu
spásy, i když je veden Ježíšem (osobním božstvím, JÁ).

Hledání mistra a vedení lidským mistrem není záležitostí
křesťanskou, nýbrž indickou, způsob zavlečený do křesťanství z

Indie. Je tedy znakem nějaké dlouhé cesty v Indii a ne u nás. Ježíš upozorňoval své učedníky, že se nemají stavět do pozice duchovních mistrů a dokonce jim říkal, že mají jediného Otce v nebesích (čímž mínil stav, ve kterém se nachází Bůh), kdežto sebe považoval jen za prostředníka, který je menší než Otec. Rozumějte tomu třeba takhle: JÁ, které Ježíš zastupoval, má přechodnou funkci v období osobního vedení. S tím se musejí smířit i Indové, kteří jsou vedeni jednak duchovním vůdcem (guruem), jednak JÁSTVÍM, Atmanem. Většina z nich neobjevila, že takové poměry ve vedení představují jen prostřední fázi cesty. Ze života Ježíše Krista by se o tom mohli poučit. Mnozí nemají v ruce celý recept cesty. Z rukou mistrů vychází člověk nehotový a po vedení pomocí JÁ může nastat období odlivu a velká suchost, spojená s pocitem osamocení.

Co je v citátu řečeno o temnotě, ve které žijí žáci ve stínu mistra, je v Indii pravdivé jen částečně. Zde je informace pisatele nedokonalá. Mistr v Indii bere na sebe vůli žákovi a zastoupí ji do takové míry, do jaké to uzná za potřebné, čímž činí žáka svým způsobem dokonalým, obdobně jako Ježíš zdokonalil život svých učedníků v období 3 let před ukřižováním. Tato podpora osobním vedením je nesmírně důležitá a způsobuje v nitru vedeného světlo, ne temno, a to se děje tak dlouho, dokud nestoupne hladina poznání u žáka tak, jak to dovoluje duševní konstituce žáka. V Indii pak vyjdou z rukou mistrových malí nebo velcí jeho následovníci.

Platonovo přirovnání o člověku v jeskyni je použito chybně. Četli jsme přece také Platona. Podle něho člověk nezasevěný se podobá někomu, kdo stojí obrácen tváří do nitra jeskyně, člověk zasevěný nebo vedený mistrem se podobá někomu, jehož tvář je obrácena ke světlu, k východu z jeskyně. Mistr má schopnost obrátit tvář žákovi směrem ke světlu. I Ježíš obrátil život svých učedníků ke světlu od prvního setkání s nimi. Naopak zkuste si žít v JÁ, pro vás zatím pomyslném, a být přitom ve světle. Budete tupí, hlší a temní, a jestliže zahlédnete nějaké světlo, něco jste si vsugerovali, a to je ještě horší než temnota, neboť se klamete. Očividná chyba v citovaném textu, vzniká zřejmě překladem, je ve větě: "Existuje jen jediná vnitřní skutečnost, jako by hleděl do slunce a sám byl tím sluncem." Kdo hledí do slunce není proto už sluncem, ba nemohl by hledět do něho, kdyby jím byl.

Ovšem že existují chybně pojaté zvlášť dlouhé cesty, na nichž je člověk uměle zdržován od poznání a pohybuje se odvrácen od světla. Takovou zvlášť dlouhou cestou je tzv. krátká cesta, při níž člověk utíká za uměle postavenou představou JÁ.

Promiňte mi, i když nemá žádnou slovní nebo obrazovou představu o JÁ žije v dalším jiném druhu představy o JÁ, když se k němu utíká jako ke skutečnosti, o které neví. Tato skutečnost je zatím jen v jeho představě. Ovšem stejně tak beznadějně dlouhou cestu si člověk připravuje tím, že si všímá jen sebe (svého ega). Cesta k Bohu je přece poutí od sebe k Bohu, přičemž tím Bohem může být zprvu jen bližní, kterého milujeme, a je to dostačující pro zajištění směru od sebe k Bohu, jak bylo ukázáno v obraze o posledním soudu.

Vyvíjet sílu vytrvalého soustředění je správné, ale nezapomeňme co říká Krišna prostřednictvím Bhagavadgity: "Já jsem síla soustředěvací." Víme už, že tato síla se dostaví tehdy, když pro ni v sobě uprázdníme místo. Kdybychom jen usilovali, třeba i velmi vytrvale, o soustředění, neuprazdňovali bychom pro ni v sobě místo, ono by bylo obsazeno naší vůlí.

Pořád si ještě někdo slibuje od filozofických způsobů poznávání. Kolik skvělých myslitelů - filozofů odešlo na onen svět bez nejmenšího světélka duchovního poznání. Což neukázal Ježíš dost jasně na kříži, že má-li jednou člověk vstát z mrtvých, musí se vzdát své mysli (ducha)! Ne hned, z obrazu jeho života víme kdy.

O protikladech obou cest je v textu několik nesmyslných tvrzení, jako třeba: "Jedna je ego, druhá je JÁ bez ega." Tedy JÁ bez ega neexistuje. Vždyť jsme všichni lidmi s lidským já, a kdybychom je neměli, bylo by po nás veta nebo kdybychom byli kamenem. O Bohu by nikdo nevěděl, kdyby nebylo člověka (lidského já).

Další nehoráznost: "Krátká cesta je bez plánování, intuitivní, jako náhlé osvícení." Do toho mám opravdu co mluvit, protože jsem vůbec neplánoval nějaký duchovní vzestup a přesto náhle v 17 letech jsem byl uveden do věčnosti. Osvícení sice přišlo bez plánování, ale proč se to nestalo nikomu z mých přátel? Jsem přesvědčen, že opravdovou krátkou cestu si nelze naplánovat, ale lze se k ní disponovat. Vysvětlil jsem jinde. Také jsem neměl před tím žádnou touhu po vnitřní zkušenosti, a nebylo to věci na škodu. Pak ale po prvním osvícení se dostavila taková touha po Bohu, že nemohla být po devět let překryta žádnou jinou touhou. Tak pozor: A to byla krátká cesta ve své střední fázi. Také ona má své stupně, není něčím, co spadne hotové s nebe. Ještě že se proti předchozím názorům dá postavit zkušenost opřená o obecnou soustavu vzorců.

Protože Buddha sám nic nenapsal, vkládá se mu do úst mnoho výroků, které neřekl, ale které se hodí jeho vykladačům. Výroky, které neodpovídají Buddhově zkušenosti, můžeme klidně škrtnout jako vymyšlené. Mohl říci, že naše malé já není pravým JÁ, ale aby učil opakovat "toto není JÁ", o tom pochybuji, protože tomu odporuje jeho zkušenost. On přece dosáhl nirvány nikoliv opakováním nějakých sugestivních formulek, nýbrž tím, že po mnohých létech askeze jednou něco málo polevil ve svém stylu života a trochu více se najedl. Detailně jsem popsal v Sladkém jhu, zde proto znovu neodůvodňuji. Učil-li Buddha, že malé já není nesmrtelným JÁ, neučil tím zároveň, že malé já je iluzí, nýbrž, že je něčím jiným než JÁ, a to je správné, ostatní je přidané.

Co je v textu řečeno o tajemství (mysteriu) milosti, která přichází nevíme jak, odkud a kam míří, je špatně vyložený výrok Bible o duchu. Měli jsme už příležitost si vysvětlit, že milost má své přísné zákonitosti jako všechno ostatní a nejzávažnější z této série zákonitostí je fakt, že milost za milost bereme. To je velmi nadějně pro nás. Disponujeme-li se k první počáteční milosti (je-li nám svěřena třeba jen jediná hřivna od Hospodáře), získáme další, hospodaříme-li s ní správně. Začne se navazovat řetěz, který by vůbec nemusel mít konec.

V textu se dále praví, že zklamání na krátké cestě nemůže nastat, protože člověk má víru jako malé dítě: "Odevzdal celou svou budoucnost JÁ - Bohu..." Kdo odevzdal svou budoucnost Bohu? Ono malé já to učinilo. Ono je schopno odevzdanosti, proto není dobré je předčasně odepisovat! Onoho iluzorního já, je nutně zapotřebí. Až do kdy, popsal svým životem Ježíš.

Také s příčinou temných nocí je tomu jinak, než jak míní autor citovaného textu. Vynechávám ve výkladu příčinu hlavní: nerovnováhu mezi vnitřním a vnějším pokrokem, protože jsem už o ní mnohokrát psal. Uvedu jen dokument z praxe. Mám dobrého přítele J. M., který z mého podnětu nastoupil záhy po mně také příimou, nebo, chcete-li krátkou cestu. Měl jedinečné důkazy o správnosti své cesty a o nich si pořizoval záznam. Po několika letech vnitřního pokroku mi najednou oznámil, že všechny své záznamy spálil, a zároveň jsme se po dobrém rozešli. Jak se říká: Každého z nás osud zavál jinam. U přítele nastal odliv, který trval přibližně 40 let. Byla to pořádná temná noc duše. Sledoval jsem ho bez jeho vědomí velmi pečlivě zpovzdálí a zjišťoval jsem příčiny trvání tohoto odlivu. Potřeboval si odbýt fáze nutkavé touhy po vyžití v tomto světě. Kdyby se mu bylo tohle nepodařilo, nebyl by mohl udělat ani krok na vnitřní cestě. Temná noc, přerušovaná jen v řídkých chvílích, byla způsobena tím, že jeho tužby neunesly

tíhu vnitřního pokroku. Přesvědčil jsem se i na jiných případech, že temné noci mívají podobu neklasickou, zatímco klasická podoba, vypodobněna sv. Janem z Kříže, se může projevit jen v laboratorním prostředí (např. v kláštorech). Ovšem u někoho proběhne během vnitřní modlitby, zbavením pocitu tělesnosti (noc smyslů) a zbavením povídavé mysli (noc ducha), a tento stav se v dalších modlitbách jen prohlubuje. Nakonec přechází do běžného života mimo modlitbu.

Skvělá je citace v textu o životě na špendlíkové špičce okamžiku. Jen je třeba trochu ji osvětlit praktickou zkušeností. Ukáži to pomocí vnitřní modlitby. Dostaví-li se během vnitřní modlitby stav vědomého spojení s Bohem, má tyto následky: Odpadne pocit tělesnosti a odpadne potřeba myslet (O ostatních následcích nebudu mluvit, abych výklad nekomplikoval). Vědomí se však nesmazává, naopak, zbystří se. Jestliže se tento stav ve vnitřní modlitbě opakuje, nedá se zabránit tomu, aby přešel i do zevního činného života. Napřed a nejsnáze pronikne do situací podobných vnitřní modlitbě, např. mluví-li se o duchovních věcech, upíná-li člověk pozornost na duchovní věci apod. Čas se vším všudy (s tělesnou myslí a s těkavými smysly) se zastaví na nezměřitelnou část. Člověk totiž přechází se svým vědomím do bezčasovosti. Pak se zmíněný stav přenesení do situací, při nichž zapomíná na sebe a nakonec přejde do celého činného života. Nepřebíhejme však tak zlehka do stavu spásy, protože je k němu třeba zrání, vytrvalosti jak ve vnitřní modlitbě, tak v zaměření života. Napřed se dostavuje **nechtěně** jen moment osvícení. Člověk se naučí bezstarostně přistupovat k nějakému řešení a v rozhodném okamžiku opouští svou vůli po řešení na ten bezčasový moment, ve kterém získá jistotu o tom, co má dělat, nebo co má říci.

Věta "Když učiníme změnu v kontemplaci, myšlení ustane", je chybně přeložena. Překlad má zřejmě znít "když změníme meditaci v kontemplaci, myšlení ustane."

A nyní mi vložený text pomůže organicky se dostat k výkladu života Ježíše Krista. Z citátu je patrné, co nemůže žádný výklad cesty k Bohu přinést, tedy ani tento, neopírá-li se o život Ježíše Krista v tom nejširším historii podchytitelném slova smyslu, jak bylo poprvé vysvětleno v Sladkém jhu I (Rozpojení) a dále.

Napsal jsem, že Ježíš Kristus, dříve než se zrodil v Palestině hmotně, už dávno žil před tím nehmotně v židovském národě a připravoval ho k tomu, aby splnil podmínky pro hmotný zásah vtěleného Boha, pro zrození Ježíšovo v Betlémě a pro všechno

další, co po něm následovalo, zkrátka pro všechno, čím se může naznačit celá cesta člověka k Bohu. Je-li tomu tak, bylo by chybou, kdybychom z historického rozpisu té cesty nenačerpali všechno možné vysvětlení, nápovědi, zákazy a příkazy na cestu a nevyvodili obecná pravidla, odvozené už z opakujících se jevů na cestě. Nejtěžším problémem pak zůstává jen, kterou stránku vyčlenit z celého toho mnohoznačného procesu, aby lépe ilustrovala celek. Opět po delší době vyčlením z komplexu nápovědí vůli, a s tímto pohledem ze strany vůle se pro toto pojednání spokojím. Jsem si dobře vědom toho, že pohledem ze stránky volní neukáží ani zdaleka celé bohatství poučení, jak používat symboliky Ježíšova života, ale mám za to, že tímto výběrem postihnu to hlavní, protože cesta ukázaná Ježíšem vyústila do cesty lásky, a to je oblast vůle.

Tentokrát mám v úmyslu vysvětlit, do jakých zákonitostí člověk vchází starozákonním plněním vůle boží, do jakých novozákonním, a jak se ocitá posléze nad veškerou zákonitostí.

V zásadě platí, že člověk zaměřením svého života, pokud se ho drží a pokud toto zaměření má jaksi jednotnou povahu, zařazuje se do určitého stupně vývoje, jeho jednání odpovídá určité úrovni vývoje, čímž zároveň podléhá jí odpovídajícím zákonitostem od Boha pocházejícím.

Ve Starém zákoně se na člověku nechtělo nic více, než aby stylizoval svůj život. Duchovní rádci, kteří ho k tomu měli, slibovali, že bude-li poslouchat, bude se těšit z ochrany boží, nebude-li poslouchat, přivolá na sebe hněv boží, který se svalí nejen na něho, ale i na jeho potomky. Duchovní vůdci líčili Boha jako spravedlivého, ale přísného soudce. Ve Starém zákoně pak čteme o projevech božího hněvu a jeho následcích. Vysvětlení i účinky byly správné, jenže, co se přičlo přímo Bohu, a co se považovalo za boží působení, to bylo ve skutečnosti působením zákonitostí, jimiž se Bůh vtělil do stvořeného. Přísnost boží pak pocházela z toho, že nechce-li Bůh zrušit stvořené, nemůže se ze stvořeného odtělit. Vypadá proto velmi nemilosrdně, a dá se tak jeho působení z vulgarizovat, aby bylo primitivně myslícímu člověku nejen pochopitelné, ale aby mu byly srozumitelné i sankce, které dopadají na jeho hlavu, nebo výhody, z nichž může těžit. Ve skutečnosti není Bůh ani **tak** nemilosrdný, ani **tak** milosrdný, jak nám jej líčí starozákonní mudrci. Slovo "tak" v předešlé větě musím blíže vysvětlit. Mělo by být místo "tak" napsáno "takovým způsobem", ale i tento výraz by si vyžadoval dalšího vysvětlení. Bůh neprojevuje ani milosrdenství ani bezohlednost, jak je chápe lidsky člověk, a nepotřebuje je projevovat, protože se už určitými

příčinami a následky vtělil do stvořeného a ty už působí za něho. Z jednání starozákonních mudrců bylo dobře patrné, že si toho byli pro sebe dobře vědomi, a bylo by velmi poučné dokázat starozákonními texty, že tomu tak je. Odešel bych však od tématu, jak se mi často stává, a proto řeknu jen tolik, že i z pouhé četby Starého zákona vyplývá, že pro člověka vědomě spojeného s Bohem existovaly jiné zákony než pro člověka nespojeného vědomě s Bohem. Kdyby si byl kdokoliv z těchto rozpojených lidí dovolil jen něco málo z toho, co si mohl beztrestně dovolit Mojžíš, Šalomoun, David, Eliáš a jiní, byl by potrestán tak, že by možná ani nezůstal naživu. Naopak, kdyby byli zmínění mudrci celkově zaměřili svůj život jako lidé s Bohem vědomě nespojení, jejich život na zemi by byl pozbyl význam. Ze strany člověka jde o různé použití vůle, takže dělají-li dva totéž, není to totéž a příčiny téhož i následky téhož mohou být rozličné.

Kdyby zvíře překročilo zákonitosti přírodního života, zákonitosti, které uvědoměle nezná, nýbrž jen pudově plní, doplatilo by na to případně i životem. Snovači pohádek tomu dobře rozuměli. Z Kvapilovy a Dvořákovy Rusalky se dovídáme, jak tato bytost doplatila na svůj spolek s člověkem, a jak on doplatil na spolčení s rusalkou. I jiné pohádkové bytosti musely jednat podle řádu jim určeného. Člověk ovšem může jít dál. Zaváže-li se ke stylizaci života a začal ji praktikovat, dostane se na jinou úroveň příčin (příčinou je stylizace života) a následků (následkem je určitá životní jistota trvajících po dobu dodržování podmínek stylizace), než na jaké žil a byl souzen před tím. Ježíš pravil: "Bylo vám řečeno: oko za oko zub za zub, ale já vám pravím..." Nebudu však dále citovat Ježíšova slova, protože je mnohem důležitější vědět, že je podložil jiným způsobem než jednáním starozákonního člověka a postupně úroveň svého jednání zvyšoval, takže v jeho životě se dá snadno rozeznat, před kým musel uprchnout, pokud byl nemluvnětem, a za pomoci koho; koho byl později poslušen a za vnitřního vědomí čeho (toto vnitřní vědomí, že byl v tom, co je jeho Otce, bylo pomocníkem, který zastoupil předešlou pomoc sv. Josefa, Panny Marie a nakonec celého prostředí, ve kterém žil do 30 let); koho vůli pak soustavně bez mezer plnil (a nemohl už plnit vůli pozemských rodičů a svého dosavadního prostředí) a pomocí koho rozmnožoval požehnání mu poskytnuté (viz 12 košů drobtů po zázraku rozmnožení pokrmů) atd.

Když jsem se dostal do koncentračního tábora, souhlasil jsem s věřícími, kteří nemohli pochopit, proč je Bůh tak nemilosrdně a tolik trestá a dává tolik moci lidem špatným. Jakmile

jsem však tamtéž přešel na jinou úroveň, na níž jsem pak nebyl trestán, bez ohledu na to, že ostatní byli trestáni i nadále, pochopil jsem, že být trestán nebo netrestán nezávisí na Bohu, nýbrž na člověku, na kterou úroveň se dostane svým sebezáporem. Od té doby vím, že Bůh není milosrdný nebo nemilosrdný podle lidských hledisek, a že veškeré soudy o něm z tohoto hlediska jsou chybné.

Chtěl-li bych však ukázat na svém příkladě, jak pozměněně jsem jednal a zacházel s lidskou vůlí než jiní lidé, dopustil bych se velké chyby: Vždyť už v ranném dětství mě vnutili svou vůlí lékaři. Kdo by se dobrovolně vzdal v takovém věku pocitu sounáležitosti s tělem. Když potom v 17 letech má vůle aspoň na chvíli zanikla v projevu boží nesmrtelnosti, poznamenal mě tento průlom do mé vůle natrvalo. Má touha po spojení s Bohem, která před tím 17. rokem mého věku vůbec neexistovala, najednou mě natrvalo ovládla a držela mě devět let. Když jsem ji potom nakrátko v koncentračním táboře zaměnil na vlastní vůli, konkrétně za touhu zůstat naživu, byla tato má touha, má vůle, opět náhle odstraněna jako něco, pro co trpím, a jsem u kořene věcí.

Člověk pro svou vůli trpí, nikoliv pro necitelnost boží. Dokud se jí nedokáže zbavit sebeobětováním, trpí jí různě a s různými následky podle úrovně svého chtění. Křesťanští světci si přáli být čistí, neboť se domnívali, že bez této čistoty se k Bohu nepřiblíží. Jakmile jim však snaha po čistotě zakryla touhu po spojení s Bohem, začli trpět tolik, že by bylo nerozumné považovat jejich utrpení za trest od Boha (k jejich utrpení nemalou měrou přispívala jejich víra, že s Bohem se budou moci spojit až po fyzické smrti, víra chybná. Spojovali se vědomě s Bohem opravdu jen proto, že vystihli podmínky spojení a neomylně nastoupila milost boží pro každého připravena.). Neprovinili se ničím jiným, než že opustili nejvyšší smysl života, za nímž původně šli, nebo jej odsunuli na vedlejší kolej. Toto nebezpečí hrozí nejvíce nejzodpovědnějším a nejdůslednějším na cestě. A tu jsem u základních principů správného užití vůle na cestě k Bohu:

Nepromeškat žádnou možnost opustit svou vůli. Uvědomuji si, jaké nebezpečí se skrývá v tomto poučení. Přesto právě ono zůstává prvořadě důležitým. Opustil-li by člověk svou vůli dříve než ji řádně a plně použil, nejen že by se nepřipravil pro vstup vůle boží, nýbrž i promarnil by svou vůli dosud vynaloženou. Neopustil-li by někdo s úplným klidem svou vůli, když s ní už nedokáže nic dalšího pořídít, zamezil by vstupu boží vůle řádově mnohem vyšší, moudřejší a mocnější než je člověk. Nevrátil-li by se člověk po zásahu boží vůle ke své vůli reprodukovat lidskými schopnostmi

vůli boží, nezačal by hospodařit s obdrženou hřivnou a přetrhl by nit: milost za milost.

Dokumentoval jsem všechny tyto deklarace Starým zákonem už dříve, zvláště životem Abrahamovým, jeho obětováním prvorozeného Izáka, dále případem Jakobovým a jinými. K tomu by bylo třeba dodat, že Abrahamovi a jeho následovníkům se podařil kousek, který dodnes neměl v historii lidstva obdoby. Převedli celý národ z přírodního způsobu života do stavu poslušnosti vůči Bohu a tím jej převedli nejen na vyšší vývojový stupeň, ale i do jiné soustavy zákonitostí. Dnešní člověk prochází daleko většími výkyvy v úrovni než tehdejší celý národ. Vlivem toho na dnešního člověka dopadá co chvíli jiný druh zákonitostí. Jistě vám neuniklo při četbě evangelií, jak se Ježíš snažil o to, aby jeho učedníci žili na poměrně vysoké úrovni jednání a myšlení a aby z ní nepadali. Toho mohl dosáhnout jen soustavným přenášením své moci, kterou měl od Otce, na své učedníky. Úroveň, na kterou je dostal, byla dosažitelná jen proto, že jeho předchůdci obdobně jednali s celým židovským národem. Jim se podařilo jen převést národ z přírodního života, o jaký my bohužel naopak dodnes usilujeme, do života disciplinovaného. On už vedl k činné trpnosti, k syntéze vnitřní modlitby a činného života, čehož předtím dosahovali jen výjimeční jedinci, kdežto učedníci Páně nebyli výjimečnými lidmi.

Židovští duchovní vůdci se bezvadně vyznali v zákonitostech vládnoucích na různých stupních vývoje, a proto mohli předvídat, "Co Bůh učiní". Křesťanská tradice zůstala u této personifikace zákonitostí a mylně ji považovala za přímý fakt, a proto nehorázně mluvila o tom, co se Bohu zlíbí a co nikoliv. Nehorázně proto, že už vůbec neznala zákonitosti, které působí na různých stupních slepě. Že křesťanští duchovní vůdci podleli dojmu ze z vulgarizovaného podání moudrosti starozákonních mudrců, jak si je přečetli ve Starém zákoně, je vinou téměř dokonalého duchovního temna, které zavládlo po 5. století našeho letopočtu v Evropě, už vinou sv. Pavla, který měl snahu smířit starozákonní myšlení lidí s naukou Ježíšovou. Tuto jeho snahu si středověk vysvětlil už ne-symbolicky, zato primitivně doslova, a pak se přestal vyznat v prostředečném působení božím pomocí zákonitostí slepě působících na různých stupních duchovního vývoje člověka. Ježíš na tuto okolnost marně ukazoval. Nebylo málo případů, na kterých dokázal, že záleží na vůli člověka, zda se zařadí na tu kterou úroveň. Proto mohl zodpovědně slíbit ženě pěti mužů, že nebude žíznit navěky, bude-li pít z vody, kterou ji nabídl. Podobně všech 12 jeho učedníků netrpělo ničím po dobu tří let. Stačilo, že svolili:

1. když byli vybídnuti následovat Ježíše za okolností, které znáte z popisu těch událostí,
2. když plnili vůli Otcovu zprostředkovanou Ježíšem,
3. a když se neuchýlili k tomu aby posuzovali podle své vůle a rozumu (jako Jidáš).

V životě Ježíše Krista v onom už vám známém širokém pojetí, počínaje odchodem židovského národa do Zaslíbené země, nechybí ani záznam o tom, jakým způsobem na tom kterém stupni přímo pomáhá Bůh člověku svou vůlí, lépe řečeno, jakou přímou pomoc od Boha člověku nese a nezvrátí ji. Pomoc boží na rozdíl od trestů "božích" nepůsobí slepě. Tím více pak záleží na dobré vůli člověka, zda ji přijme či nikoliv. Sami byste dokázali najít už ve vlastním hmotném životě Ježíšově v období jeho tříletého učitelského působení, nakolik záleželo na vůli člověka, mohl-li Ježíš vykonat pouhý zázrak (viz Nazaret, kde zázraky nedělal), a tím více, mohl-li někoho vést ke spáse. Ježíš také neopomenul ukázat, že pády z vyšších vývojových stupňů jsou krutější než pády z nižších stupňů. Proto mohl říci o Jidášovi: "Lépe by bylo, kdyby se byl nenarodil." Rozumějte: Kdyby se byl nenarodil s takovým založením držet se vlastní vůle tehdy, když může být veden dále už jen za podmínky opuštění vlastního, a svou vůli prosazujícího.

Kdysi jsem dospěl ve výkladu vnitřní modlitby tak daleko, že jsem řekl, že nakonec musí zůstat čistá touha bez představ, ale teď si budu troufat říci více, abyste věděli, jak se stav, dosažený ve vnitřní modlitbě, přenáší do činného života. Ježíš, který se vzdal na kříži i své touhy po věčném životě, převedl ji tím do činného života svých učedníků. Tento výklad je pravděpodobně nesrozumitelný, proto ho budu zdůvodňovat přístupným způsobem.

Začneme u Abraháma. Víte, že Bůh vybídl Abraháma, aby mu obětoval svého jediného syna. V první knize Mojžíšově, kap. XXII, verš 9 nn čteme: *"...Abrahám vzal dříví k oběti a vložil je na svého syna Izáka; sám vzal oheň a obětní nůž. A šli oba pospolu. Tu se Izák otázel: "Hle, oheň a dříví je zde. Kde však je beránek k zápalné oběti?" Nato Abrahám řekl: Můj synu Bůh sám si vyhlédne beránka k oběti zápalné." A šli oba spolu dál. Když přišli na místo, o němž mu Hospodin pověděl, vybudoval tam Abrahám oltář, narovnal dříví, svázal svého syna do kozelce a položil ho na oltář, nahoru na dříví. I vztáhl Abraham ruku po obětním noži, aby svého syna zabil jako obětního beránka. V tom na něho volá z nebe Hospodinův posel: "Abrahame, Abrahame!" Ten odvětil: "Tu*

jsem". A posel řekl: "Nevztahuj na chlapce ruku, nic mu nedělej! Právě teď jsem poznal, že jsi bohobojný, neboť jsi mi neodepřel svého jediného syna." Abraham se rozhlédl a vidí, že vzadu je beran, který uvízl svými rohy v houští. Šel tedy, vzal berana a obětoval jej v zápalnou oběť místo svého syna...Hospodinův posel zavolal pak s nebe na Abrahama podruhé: "Přisáhl jsem při sobě, je výrok Hospodinův: protože jsi to učinil a neodepřel jsi mi svého jediného syna, jistotně ti požehnám..."

Uvědomujete si jistě, že Abraham byl na mnohem vyšší úrovni rozhodování než jeho lid. Úroveň požehnání božího přímo závisí na úrovni lidského rozhodnutí. Bůh po svém poslu vzkazuje: "Právě teď jsem poznal, že jsi bohobojný." Tímto výrokem se má ukázat, že nešlo o žádnou předurčenost. Bůh se přece nemůže dovídat, Bůh ví, ale stejně tak je tu lidská vůle, v tomto případě Abrahamova, která rozhoduje o tom, zda se vědění boží uskuteční či nikoliv, zda se odloží nebo dopadne ihned. Tak rozumějte slovům Hospodinovým. Je jediná předurčenost: že se všichni máme vrátit do Otcova domu, ale kdy se to stane, záleží na nás." "Právě teď jsem poznal," vzkázal posel Hospodinův, jako by řekl: "Právě jsi mi dal Abrahame svým rozhodnutím příležitost, abych tě požehnal, a rozhodnutí tvé bylo nevlastnit, přeje-li si to Bůh." Obětí, kterou přinesl Abraham, přivolal na svůj národ a na jiné národy požehnání, o němž čteme dále: I M XXII, 18: "...a ve tvém potomstvu dojdou požehnání všechny pranárody země, protože jsi poslechl mého hlasu." Mocí oběti Abrahamovy se jeho potomci stávají hodni božího požehnání, ze kterého nakonec vzešlo narození Ježíše v Betlémě. Jistě vidíte obdobu s křížem Ježíšovým.

Byl bych však rád, abyste poznali z podaného citátu, že Abraham ovládal vysoký stupeň vnitřní modlitby, ve které oběť je samozřejmým znakem, abyste též věděli, že nestačí tuto oběť provádět jen při modlitbě, nýbrž že je třeba dospět z oběti při modlitbě k oběti v činném životě, jaksi k tělesnému následování boží vůle. Nemyslete si, že by někdo dokázal totéž, co Abraham, kdyby nebyl zběhlý v tom druhu modlitby, která je obětí. A teď vám, vašemu pochopení, vyjdu vstříc vlastní zkušeností.

Kdybych byl po dobu devíti let nepěstoval tuto modlitbu, ve které jsem soustavně učil sebe vnitřně obětovat, nebyl bych dokázal bez zneklidnění sebe obětovat i zevně. Buďte však opatrní v úsudku. V prvních dnech pobytu v koncentračním táboře najednou jsem začal lpět na životě způsobem, který mně prozradil, že umění obětovat se není mým uměním, že já v této věci nedokáži nic přes všechny zkušenosti, které jsem před tím nabyl. Jakých

chyb jsem se dopustil před vstupem do koncentračního tábora (nebudu uvádět všechny):

Naučil jsem se brát milost boží s takovou samozřejmostí, že jsem časem zapomněl, kdo ve mně má sílu koncentrační, kdo má sílu oběti až k vnitřní smrti, že to nejsem já. Dávno jsem zapomněl, že před vstupem na cestu v 17 letech jsem netoužil po Bohu a nikdy jsem se o duchovní věci nestaral a nezajímal. Z vůle, která byla boží, jsem mylně učinil záležitost své vůle, a muselo se ukázat dříve nebo později, že ke vstupu vůle boží, jejímž obsahem je touha po něm, jsem přispěl jen nevědomě splněním podmínek pro tento vstup. Je samozřejmé, jak ukázal Ježíš, že lze dospět k tomuto vstupu vědomě, jak prozradil Ježíš Samaritánce u studny a všem, které přijímal za učedníky. Zpočátku se tedy člověk musí vyučit v těchto podmínkách a to má být obsahem jeho vůle.

Učinil jsem však draze zaplacené, ale o to cennější zjištění: Z vnitřní modlitby za prvých 9 let pronikalo vedení boží do činného života jen nepatrně, kdežto po oné události, v níž jsem se v koncentračním táboře vzdal života, který stal mimo modlitby, vedení boží začlo pronikat do činného života bez zábran. Odůvodním zjednodušeně: Protože jsem obětoval život mimo modlitby tak, jak jsem před tím byl zvyklý obětovat život jen při modlitbě, uvnitř ní. Rázem jsem pochopil, proč život křesťanských mystiků byl plný utrpení a proč tehdy veškeré utrpení v mém životě přestalo, ačkoliv jsem žil v koncentračním táboře v podmínkách, kdy všichni ostatní byli týráni, trpěli úzkostmi, hladem, nejistotou apod. Důvod: Plnil jsem úkol daný od Boha, a to bez mezer po dobu pěti měsíců. Proto jsem zažíval svobodu, o které se mi dříve ani nesnilo. Život už jsem neměl od sebe, nýbrž od Boha a konkrétní program v něm také od Boha. Neméně poučné je, že jakmile jsem dokončil tento program a odešel z koncentračního tábora, ztratil jsem i ten soustavný kontakt se svobodou a do mého života opět vstupovaly stíny. Tím mně bylo názorně vysvětleno, co je to rovnováha mezi životem a modlitbou a že nelze najít pro všechny vývojové stupně stejnou formuli.

Pokud byli Židé poslušni příkazu božích, zjednávali tím rovnováhu mezi modlitbou a činy, a vám už není třeba znovu vykládat celý ten řetěz vyšších rovnováh, neboť Ježíš je svým životem všechny vysvětlil a my jsme si je komentovali. Nerovnováhou vzniká utrpení. Opravdu zanícenému člověku na tom mnoho nezáleží, je dokonce utrpením podněcován, jenže má-li se stačit projít duchovním vývojem za průměrně dlouhý život, nesmějí se v něm vyskytovat chronicky se opakující a dlouho

trvající odlivy, nýbrž je třeba se zařídit podle podmínek Ježíšova sladkého jha.

2. 4. 1981

Dovětek

Kdo z vás nevyčetl tu odvážnou věci, kterou jsem slíbil napsat, tomu ještě symbolická mluva neříká, co může. Pro toho píši tento dovětek.

Provedl jsem vás už po několikáté různými úrovněmi užití lidské vůle a vysvětlil jsem příslušné následky různého užití vůle. Zastavil jsem výklad u mystické koncentrace, resp. u nazíravé modlitby, o níž Indové říkají, že všechna jiná činnost kromě této přináší karmu, tj. následky dobré či zlé, a tím spoutává člověka. Pohlédli jsme zblízka na život Ježíše Krista a řekli bychom, že odpověď není tak jednoduchá. Před křtem v Jordánu musel být Ježíš v tom, co je jeho Otce, čímž je naznačeno, že tu hrála významnou roli jeho osobní vůle. Po křtu v Jordánu a přemožení Satana na poušti, už se Ježíš vůbec nemusel snažit, aby byl v tom, co je jeho Otce, nýbrž prostě byl v tom. Vyjádřil se o tomto stavu: "Já a Otec jedno jsme." V tomto stavu věděl, co chce Otec a plnil to samovolně, bez zvláštního vynaložení vůle. Tuto samovolnou schopnost žít z moci boží přenesl na učedníky. Pokud si byli vědomi toho, že to není jejich moc a byli poslušni (neprosazovali vlastní vůli), konali zázraky (žili vědomě z moci boží), a to byla tehdejší míra jejich spojení s Bohem. V té době spojení Ježíše s Otcem bylo daleko dokonalejší, než odvozené spojení učedníků. Nepředstavovalo však vrchol lidských možností spojení. Aby se jí dosáhlo k tomu bylo zapotřebí, aby dosavadní míra spojení za ně zemřela na kříži. Tehdy už neplatí, že stačí čistá touha po Bohu. Naopak, kdyby ta zůstala, vytvořila by se - vytvořila by nepřekonatelnou překážku na dalším stupni spojení. Bylo by nesprávné, kdyby se někdo o něco podobného snažil. Začal by civět nebo viset mezi nebem a zemí. Je však dobře vědět, že zbude-li v člověku třeba jen nepatrná špetka vlastní vůle, i s nejvznešenějším obsahem, nevejde člověk do království nebeského (řekl Angelus Silesius v Poutníku cherubinském). Jednou větou: Nikdo z vlastní vůle do království božího nevešel. To však neznamená, že bychom neměli vlastní vůlí dojít až kam se dá. Z této vlastní vůle se dvanáct prostých lidí stalo učedníky Páně, a to je dost. Kdybychom to neučinili, ani my bychom nevešli do království božího. Nepodlehnete dojmu, že jedno (užívání vlastní vůle) musí vždycky předcházet druhému (vysazení vůle). Nejsprávnější způsob je, prolínají-li se obě cesty. Správným

měřítkem je, kam až může člověk dojít svými silami. Zastavuje-li se mu mysl při vnitřní modlitbě a vědomí se zbystřuje, je zván až do království božího, třeba jen na okamžik. Nezoufejte si proto, co jsem řekl. Princip cesty je: **Milost za milost**. I malá milost, s níž se správně hospodaří, přinese další milost, a nastoupí řetěz, který nemá konce.

Vzdát se předčasně vlastní vůle znamená dostat se do kvietistického klidu bez obrazů, který by lehce každý mohl považovat za konečný stav **spásy**.

Učedníci Páně nemohli za Ježíšem kam on šel také z toho důvodu, že se nevzdávali vlastní touhy po **spáse**. Tato touha stačila k tomu, aby se stali **učedníky Páně**, ale překážela na rozhraní osobního a neosobního vedení.

Více jsem zatím nechtěl říci.

O B S A H - II. díl

Je účelná prosebná modlitba.....	_A3 str. 7
Jaký smysl pak mají tzv. vyšší způsoby modlitby (rozjímavá, modlitba vzrůstajících citů, nazíravá)?.....	_A3 str. 23
Jak použít symboliky Ježíšova života.....	_A4 str. 15